5POJ
1561

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 динара

27. 11. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

КАКО ТО БЕБЕ РАДЕ?

СТР. 10–11

Ripley

Веровали или не!

ЗЕМЉОТРЕСИ КОЈИ СУ СЕ ДОГОДИЛИ 6 ПУТА НА ИСТИ ДАН

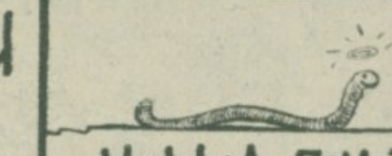
ПОГОДИЛИ СУ ЈАПАНСКЕ ГРАДОВЕ

1. СЕПТЕМБРА 827.
1. СЕПТЕМБРА 859.
1. СЕПТЕМБРА 867.
1. СЕПТЕМБРА 1185.
1. СЕПТЕМБРА 1649.

И

1. СЕПТЕМБРА 1923. ГОДИНЕ.

ОВАЈ ПОСЛЕДЊИ ЗЕМЉОТРЕС, КОЈИ ЈЕ ЗАДЕСИО ТОКИО И ЈОКОХАМУ, НАНЕО ЈЕ И НАЈВИШЕ ЖРТАВА – 143 000.

КИШНА ГЛИСТА

ЈЕ ОДЛУКОМ КРАЉИЦЕ КЛЕОПАТРЕ ПРОГЛАШЕНА СВЕТОМ ЖИВОТИЊОМ.

РАТ ДОБИЈЕН ЗАХВАЉУЈУЋИ ЈАРЦИМА

(1499)

КАДА ЈЕ СЕЛО ГРИЈЕР (ШВАЈЦАРСКА) БИЛО ОПСЕДНУТО ФЕУДАЛНОМ ВОЈСКОМ ИЗ БЕРНА, ЖЕНЕ (ЈЕР СУ СВИ МУШКАРЦИ РАТОВАЛИ НА ДРУГОМ БОЈИШТУ) СУ СЕ ДОСЕТИЛЕ ДА НА РОГОВЕ СВИХ ЈАРАЦА У СЕЛУ ВЕЖУ БАКЉЕ И ТАКО РАСТЕРАЈУ НЕПРИЈАТЕЉА. ВОЈНИЦИ СУ СЕ РАЗБЕЖАЛИ УБЕЂЕНИ ДА ИХ ГОНЕ ДЕМОНИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● према древним обичајима на острву Балију младожења је дужан да заједно са невестом припреми сва јела која ће се служити на свадбеној гозби.

● директор једног од највећих париских позоришта тврди да када је на репертоару нека трагедија, у току паузе у позоришном бифеу гледаоци највише пију алкохолне напитке, када се даје комедија највише се пије лимунада, а у паузи лирског комада — пиво.

● на једном бразилском биоскопу стоји овакав натпис: „После 21 часа љубавни парови морају седети одвојено".

● немачки стручњаци установили су да су људи у средњем веку имали много већа уста него данас. До све промене дошло је због начина исхране у коме су више заступљене добро прерађене и мекане намирнице, па се вилични мишићи много мање користе.

● један произвођач тапета из Марсеја постигао је велики успех својим најновијим производом који је намењен облагању зидова кухиња и трпезарија. На овим тапетима уместо уобичајених шара исписани су разноврсни кулинарски рецепти.

● у Ла Пазу недавно су објављени подаци према којима је 36,7 одсто Боливијаца неписмено, а међу њима највише је младих од петнаест до тридесет година.

● како тврде дрвосече из Хондураса, махагонијево дрво добија интензивнију боју ако се сече по месечини.

● у индијским возилима јавног саобраћаја путници масовно „заборављају" да купе карту тако да контролори увек имају пуне руке посла. Често се догађа да у возу открију и по хиљаду оних који се шверцују, а недавно је у држави Утар Прадеш у аутобусу који је имао 68 путника пронађен само један са картом.

ЧУДНО ОД ЧУДНИЈЕГ:

ИМАЊА НА ПРОДАЈУ

НЕМА СТАНА БЕЗ ВУЛКАНА

ТОП-ЛИСТУ ОД ДЕСЕТ НАЈЕКСЦЕНТРИЧНИЈИХ ОГЛАСА НАПРАВИЛИ СУ АМЕРИЧКИ ЕКСПЕРТИ ЗА НЕКРЕТНИНЕ КОЈЕ НИЈЕ МРЗЕЛО ДА ПРОЧЕШЉАЈУ ШТАМПУ СА СВИХ МЕРИДИЈАНА ЗЕМЉИНЕ КУГЛЕ.

● **ЛОКАЦИЈА:** Карипска обала Костарике.
ОПИС: Око 200 јутара густе тропске прашуме у близини Националног парка морских корњача на ушћу реке која се улива у Карипско море. Просечне падавине од 7.620 литара по квадратном метру годишње обезбеђује овој џунгли свежину и дивљину — прави рај за нудисте које неће узнемирити ретки спортски риболовци, једини посетиоци ових крајева. У домородачком рибарском насељу удаљеном неколико километара могу се набавити све основне потрепштине.
ЦЕНА: 200.000 долара (7.600.000 динара).

● **ЛОКАЦИЈА:** Ланзарот, Канарска острва.
ОПИС: Угашена вулканска планина настала пре много хиљада година ерупцијом која је избацила у ваздух вулкански пепео. Унутрашњост је савршено округла обрнута купа основе величине фудбалског игралишта с напуштеним имањем од кога су остале две собе и воњњак. Једини прилаз могућ прашњавом стазом која води нагоре, унаоколо и доле до средишта. Величанствено место за тврђаву, ноћни клуб, базен за пливање, кућу за одмор или туристичку атракцију.
ЦЕНА: 195.000 долара (7.410.000 динара).

● **ЛОКАЦИЈА:** Пик дистрикт, Дербишир, Велика Британија.
ОПИС: Имање од 14 јутара кроз које пролази аутентичан, оригиналан, прописно документован римски пут познат под именом Батам Гејт који је повезивао римску бању Акве Арнемеције с војним логором у Навију. Овај посед, део националног парка, припадао је великом броју славних личности: Хенрију VIII, Чарлсу II, Елизабети I, Виљему Освајачу и Ричарду III. Власник добија тапију уграviрану на старинску сребрну плочу, рад енглеских крунских јувелира Гарард и комп. из Рицент Стрита у Лондону.
ЦЕНА: 150.000 долара (5.700.000 динара).

● **ЛОКАЦИЈА:** Река Сена, Париз, Француска.
ОПИС: Комплетно опремљена и намештена пловећа кућа на Сени усред Париза. Има две спаваће собе, дневну, салон, кухињу и све остале нуспросторије. Ова дивна кућа једна је од ретких које имају стално сидриште добијено од градске управе. Припадају јој и мали простор као и приватни прилазни пут код Јелисејских поља.
ЦЕНА: 90.000 долара (3.420.000 динара).

● **ЛОКАЦИЈА:** Тихи океан, 1,5 km западно од савезне државе Орегон.
ОПИС: Тврда гранитна стена висока преко 42 метра и око јутро и по околног земљишта. Године 1880. војни инжењеријски корпус подигао је кулу светиљу на три спрата изравнавши експлозијом терен. Светионик има дневну собу, четири спаваће собе, пространу кухињу, камин, купатило, велику оставу и просторије за машине. Зидови дебели 91,44 центиметара. Спиралне степенице од 77 басамака воде до врха са светиоником. Ово приватно острво, практично неприступачно због високих стена и опасног мора, идеално је за особе које воле усамљеност.
ЦЕНА: 275.000 долара (10.450.000 динара).

● **ЛОКАЦИЈА:** 160 km северно од Сан Франциска, Калифорнија.
ОПИС: Напуштен подземни ракетни комплекс (ракете типа „Титан") Америчког ратног ваздухопловства површине од 60 јутара. Сви ракетни уређаји уклоњени тако да је остало и додатно подземно складиште од једног јутра, три силоса дубока 45,72 метара као и две масивне куполе.
ЦЕНА: Изградња коштала 125.000.000 долара. За купца 350.000 долара (13.300.000 динара).

● **ЛОКАЦИЈА:** Северни централни Орегон, САД.
ОПИС: Бивша радарска станица Америчког ратног ваздухопловства саграђена 1951. године. На површини од 79 јутара база у стамбеном делу има 27 модерних кућа, поплочане улице, тротоаре, водовод, канализацију као и игралиште за децу. У индустријско-трговинском делу налази се 20 зграда корисне површине од 20.000 квадратних метара. Ту спадају и две хоби-продавнице, кутлана, биоскоп, пошта, официрски клуб, две спаваонице, радња за „направи сам", гаража, генератор, фотографска радња, сала за гимнастику, библиотека, противавионско склониште, бакалница, ресторан и кухиња. Све добро очувано. Идеалан готов град, додати само школе и цркву. Повољни услови за развој лаке индустрије.
ЦЕНА: 1.200.000 долара (45.600.000 динара).

● **ЛОКАЦИЈА:** Голубије острво, Соломонски архипелаг, јужни Тихи океан.
ОПИС: Цело острво од 5 јутара са живом трговином, раскошном зградом за становање и кућом за госте. Прави тропски рај. Чиста бела пешчана плажа и заклоњена лагуна. Становници са многих ближих и даљих острва долазе овде ради узајамне трговине. Угледна енглеска породица живела је на Голубијем острву много година и ту подигла своју децу. Све о чему сањате надохват руке — само допутујте и уселите се!
ЦЕНА: 275.000 долара (10.450.000 динара).

● **ЛОКАЦИЈА:** Северни континентални део британске Колумбије, Канада.
ОПИС: Преко милион јутара ексклузивног права на лов. Одлично уходан ловачки бизнис познат ловцима на високу дивљач у читавом свету. Сам посед обухвата преко 2.000 јутара земље као и стазе кроз долине и планинске дивљине куда лутају гризли медведи, лосови, дивокозе. Два приватна аеродрома и палата у фамилијарном стилу чине ово дивље место приступачним и омиљеним међу ловцима и природњацима.
ЦЕНА: 1.500.000 долара (57.000.000 динара).

● **ЛОКАЦИЈА:** Јамајка, Карипско море.
ОПИС: Мало место под сунцем, на овом величанственом острву. Састоји се од више дражесних кућица покривених трском, с погледом на приватну плажу. Чувено широм света код љубитеља сунца. Неформално понашање и „забави се сам" закон. Одећа забрањена — славни и сасвим непознати срећу се и друже далеко од градске буке и нервозе.
ЦЕНА: 560.000 долара (21.280.000 динара).

Напомена: Цене смо за наше читоаце, дали у новим динарима. Они који желе ближа обавештења о овим купопродајама треба да пишу на адресу: Rare Earth Real Estate, Inc., P.O. Box 49699, Los Angeles, California 90049.

У ЈАЈЦУ, ПРЕ 38 ГОДИНА

СЕЋАЊА ВЕЋНИКА АВНОЈ-а

**„Припреме за Друго засједање АВНОЈ-а вршене су у тајности, па иако је непријатељ тражио на све могуће начине путеве, шири и стазе, није могао да дозна када ће се ово одржати и гдје ће бити. То је била велика конспиративна Централног комитета и другова који су организовали да се ово засједање одржи у Јајцу, у Дому културе о чему непријатељ није имао ни појма .*

Раде ТРБОВИЋ

„Када су 8. новембра по подне из другог бункера дошли к нама Борис Кидрич и др Марјан Брецељ, такође делегати за АВНОЈ и саопштили нам да смо позвани на Друго заседање АВНОЈ-а, које ће се одржати негде у центру државе, и да већ „сутра" треба кренути на пут, на нас је то деловало као бомба... Замислите само ово: три недеље чучиш као јазавац у мрачној рупи, у потпуној тишини, одсечен од целог света, кад одједном као гром из ведра неба стиже заповест да на врат на нос мораш кренути на дут пут, непознат пут преко окупиране земље. И то пред саму зиму".

Франце ЛУБЕЈ

„Дакле, припремамо се за Друго заседање АВНОЈ-а. Никада се и нигдје у свијету није стварала једна државна заједница под таквим условима и на овај начин као код нас. У срцу европске хитлеровске тврђаве, међу бројним непријатељским дивизијама, добро наоружаним и опремљеним модерном техником, добро нахрањеним и одморним војницима, помагани од усташа, четника, реакционарних политичара попут Мачека, „бијеле гарде" итд., у таквим условима успјело је вођству НОБ да ослободи велики териториј Југославије, да широм земље организира народну власт и сазове засједање АВНОЈ-а, које ће донијети хисторијске одлуке и ударити темеље нашој државној заједници слободних и равноправних народа нове Југославије".

Др Златан СРЕМЕЦ

„Отприлике крајем октобра добили смо друг Кардељ и ја задатак да припремимо нацрте резолуције и одлуку за Друго заседање. Нестрпљив увек кад се радило о формулисању одлука, нарочито кад су имале законски карактер, наваљивао сам на Кардеља да одмах приступимо послу. Али он није патко од нестрпљивости, а и због других послова питање нацрта одлука стално се одгађало. Већ сам почео мислити да нећемо стићи. И кад је до заседања остало још само три дана, бацили смо се на посао. Све смо глатко свршили за два дана тако да смо о њима могли дискутовати уочи заседања на једном ширем састанку..."

Моша ПИЈАДЕ

„Скоро пуних пет месеци — од 17. VIII 1943. године, па до 8. I 1944 — град Јајце је био седиште друга Тита и Врховног штаба НОВ и ПОЈ, Извршног одбора АВНОЈ-а, Централног комитета КПЈ, СК СКОЈ-а, ЦО УСАОЈ-а, ЦО АФЖ, Штаба и Корпуса X дивизије, штампарије Врховног штаба, савезничких мисија и многих других значајних установа. У Јајцу је тада друг Моша Пијаде основао ТАНЈУГ. У Јајцу су тада становали и радили, у кругу фабрике карбида и наши познати уметници-борци: сликар Ђорђе Андрејевић Кун и вајар Антун Августинчић... У кругу фабрике карбида испред самог склоништа подигли смо дрвене бараке. У склониште к ове бараке стално су улазили и излазили делегати из разних наших покрајина. Друг Тито и чланови Врховног штаба радили су и дању и ноћу у овим баракама, а и у склоништу у којем су једно време становали".

Живка ЂОРЂЕВИЋ

„Кад се приближило тај дан почеле су долазити делегације. На срећу већи дио је дошао, а само један мали дио није успио да се пробије. Била је и понека жртва, али су делегати ипак дошли, тако да је то засједање у Јајцу одржано под једном атмосфером

»...Сјећања учесника на том хисторијском скупу, демократски изабраних представника свих наших народа, нису само пригодан осврт на прошлост и драгоцјено свједочанство о тој прошлости, већ су, у исто вријеме, и поглед кроз нашу свијетлу социјалистичку стварност на још љепшу будућност, коју градимо и желимо да што прије остваримо за данашње и будуће генерације«. ЈОСИП БРОЗ ТИТО

и услови били су такви да смо ми могли још више утврдити своје чврсто увјерење да морамо створити не само законодавни орган, него, кад се то развило повољно, и Национални комитет ослобођења Југославије као неку владу."

ТИТО

„Измореним и гладним после седмомесечног ратовања, преко Неретве и Сутјеске, Јајце нам се не само причинило, него је то

ДАН КАД СЕ РОДИЛА РЕПУБЛИКА

узбуђење. Пушили смо једни другима цигаретама једнима. Једни смо, а он је ћутао као уљечи, одједном се зауставио и једва у пол гласа рекао ми: „Драги друже Рибар, морам ти саопштити, врло ми је врло тешко да је Лола данас погинуо на Гламочком пољу погођен непријатељском бомбом“... Кад сам га замолио да позове Јурицу, рече ми: „И Јурица је погинуо“.

Др Иван РИБАР

„Падало је вече 29. новембра када су се делегати за Друго засједање АВНОЈ-а почели скупљати у Дому културе. Напољу је било непријатно вече касне јесени — свијала је студена киша, улице су биле мрачне и кишне — па само се у свијетлој, топлој и скромној али укусно декорисаној сали Дома осјећали лако и радосно...“

Родољуб ЧОЛАКОВИЋ

„Један поглед на састав скупа говорио је о томе да се у дворани налазе прави народни представници. Међу делегатима је било људи разних занимања: официри и војници, радници и сељаци, умјетници и књижевници, православни, католички и муслимански свештеници, млади студенти и интелектуалци у одмаклим годинама...“

Милош РАДОВИЋ

„И на том сам засједању био записничар, па ми је то омогућило да уочим разлике између Првог и Другог засједања. Док нас је на I засједању било свега 54 и то, као што сам већ рекао без делегата Словеније и Македоније, дотле је на овом засједању била заступљена читава Југославија с изузетком Македоније чијим се вијећницима нису могли пробити кроз непријатељске редове до Јајца. Овом засједању присуствовало је око 159 вијећника, дакле, три пута већи број. Надаље, наш слободни партизански териториј био је далеко већи него прије годину дана...“

Шиме БАЛЕН

„Засједање је почело са неколико минута закашњења. Започело је химном и комеморацијом већ мртвима палим између I и II заседања. Химну је са галерије запевао хор који је припремио Оскар Дабок, а певали су и остали. Др Рибар је читао списак палих. Поменуо је имена Вице Маслеше, др Симе Милошевића, Нурије Нездерпа, Жарка Зрењанина, Борише Ковачевића...“

Тодор ВУЈАСИНОВИЋ

„У дворани која је могла да прими преко 300 људи, у очекивању историјских одлука владало је нестрпљење. Заорила се партизанска песма, која се претворила у одушевљено поздрављање кад је ушао Тито са својим најближим сарадницима. Затим је Иван Рибар, председник Антифашистичког већа, ступио на говорницу и отворио заседање. Изабрано је председништво, а затим је одмах добио реч Тито. Ступио је на мало уздигнуту говорницу. Дворана се проламала од одушевљења, али Тито је мирно стајао пред нама, не као човек жељан славе, него као револуционарни вођа свог народа коме је једино посветио сав свој живот“.

Тоне ФАЈФАР

„Титов реферат трајао је око један час. Био је једноставан, јасан и језгровит, лишен сваке сувишне ријечи. Тито га је читао мирно, подижући мало глас само на оним мјестима кад је говорио о издајицама који су не само издали своју земљу у судбоносним данима наше историје него су покушали да савезничку јавност обману, да борбу народноослободилачког покрета и његове војске представе као своју. Делегати су често прекидали Тита својим пљеском и поклицима, али на једном мјесту то је била права провала јарости, огорчења и негодовања. То је било поводом Титових ријечи — да је народима Југославије било потребно много жртава да би увјерили свјетску јавност да је крв проливена у Југославији њихова крв а не оних издајника чије поглавице уживају гостопримство у савезничким земљама“.

Родољуб ЧОЛАКОВИЋ

„Послије Титова реферата — која су сви са пажњом саслушали јер је убједљиво изнесено чињенице „ни по бабу ни по стричевима“, већ по заслугама како ко заслужује — предложен је одмор и напоменуто да се они који желе дискутовати спреме за дискусију и предају преко шездесе своја имена“.

Јокším РАДОВИЋ

„У дискусији по Титовом реферату узело је учешћа преко двадесет делегата. Сви говорници једнодушно поздрављају реферат друга Тита, изјављујући да је у њему изражено расположење свих народа Југославије. На приједлог др Војислава Кецмановића једногласно се прихвата Декларација којом се АВНОЈ проглашава највећим представничким тијелом народа Југославије. На темељу Декларације Вијеће доноси акт о стварању националног комитета народног ослобођења Југославије као привремене владе и одлуку о одузимању свих права такозваној југословенској влади у иностранству и одлуку о забрани повратка у земљу краљу Петру Другом Карађорђевићу. Цијела дворана у одушевљењу устаје на ноге и бескрајним клицањем одобрава одлуке. Чују се поклици: „Нећемо избјегличког краља!“, „Живио АВНОЈ!“, „Живио Тито!“... На говорници се појављује Моша Пијаде. У дворани настаје тајац. Он узбуђеним и дрхтавим гласом чита одлуку предсједништва АВНОЈ-а којом се Тито проглашава за маршала“.

Марко ВУЈАЧИЋ

„Не знам ког је то дана било кад је наша словеначка делегација у Јајцу дошла на занимљиву идеју и помисао, која се после уобличила у предлог, да Тито постане маршал. Предлог је дао друг Лубеј...“

Др Метод МИКУЖ

„То је несумњиво био велики тренутак у Титовом животу. За све то време посматрао сам га неугољивом, оштром пажњом. Кад му је ово високо звање додељено, сви ми, чланови председништва, честитали смо му. Сваком од нас стегао је руку, а са својим ближим, старим сарадницима пољубио се. Ниједна црта његовог лица није измакла моме оку. Био је срећан и одушевљен, али, док је грлио своје старе пријатеље, израз његовог лица и покрети говорили су: „Другови, испунили смо важан део свога задатка. Велики и тежак део нашег посла обављен је“. Укратко, то није била срећа личног задовољства, него срећа због успеха опште ствари“.

Др Јожа ВИЛФАН

„Послије заседања ишли смо на спровод Лоли. Не могу да не поменем председника Рибара, који је био председник АВНОЈ-а, и његово јуначко држање на самом заседању. Он је затражио, када је чуо да је Лола погинуо, да Јурица дође на заседање у Јајце. Онда му је други Тито морао рећи да је Јурица погинуо прије мјесец дана. Он је имао толико снаге да је руководио читаво прије-ме заседањем АВНОЈ-а, као председник. Једино када је дошла омладина, представници ЦК Народне омладине, да поздраве заседање АВНОЈ-а, онда се мало повукао, изишао на задња врата, али се ипак брзо вратио унутра“.

Ката ПЕЈНОВИЋ

„На крају још да нешто кажем о повратку наше делегације са Другог заседања АВНОЈ-а. Пролазили смо кроз крајеве Босне тј. преко Грмеча и Подгрмеча и могу да кажем да смо се враћали под далеко тежим условима с обзиром на непријатељску офанзиву. Међутим, куда смо год пролазили народноослободилачки одбори, организације АФЖ и омладине организирали су нам свечане дочеке. Говорили смо народу о закључцима заседања и о још многобројним тешкоћама које нас очекују. Сва та села кроз која смо пролазили била су уништена и спаљена, али нас је задивила чврстина и љубав за нашу народноослободилачку војску и друга Тита. Свак је хтио да дозна што више, да упије у себе сваку ријеч која му је говорила о нашој потпуној побједи, о новој држави којој су ударени снажни темељи на II заседању“.

Маца ГРЖЕТИЋ

„У Јајцу смо видели сржи општег југословенског ослободилачког покрета, јер АВНОЈ је то несумњиво био, а у исти мах и његову водећу личност, Тита, кога дотле нисам познавао сем по легенди која се већ почела стварати о његовој личности. Тако сам пред собом имао оба фактора наше нове историје, то јест концентрат наших народа и човека коме су они поклонили своје повереље и који их је сада водио војно и политички — у складу са њиховим тежњама и стремљењима. Свако од нас могао је јасно да види и да посматра јединствену дијалектичку игру између народа и вође, која се у историји ретко када тако непосредно открива као што се тамо откривала пред нама“.

Др Јожа ВИЛФАН

НЕВЕРОВАТНА

Пуних деветнаест година сва тројица су осећали »да им нешто недостаје у животу«. Тек недавно сазнали су — шта.

Деветнаестогодишњи Роберт Шафран одувек је имао осећај да ће се нешто значајно догодити у његовом животу мада није знао тачно шта. Јер, свај натпросечно интелигентан млади Американац непрестано је сањао „о једном младићу који изгледа као ја, говори као ја, понаша се као ја". Из дана у дан тај осећај је бивао све јачи.

Као тинејџер морао је да затражи помоћ психијатра јер му је успех у школи заостајао знатно за његовим стварним могућностима. Закључак психијатра: то је зато што је усвојено дете. Али, објашњење није могло да задовољи Бобија пошто су му родитељи који су га усвојили (један лекар из Скарсдејла у држави Њујорк и његова супруга, правник) „пружили сву могућу љубав и подршку". „Боби није проговорио до своје четврте године", каже Елза Шафран. „Али зато, када је најзад почео да прича, из њега су наједном почеле да куљају дуге и врло јасне реченице", додаје др Мортон Шафран. „Боби је прерано сазрео, али је био немиран и прекомерно активан. Очигледно, недостајало му је нешто на душевном плану". Боби је тек недавно открио шта . . .

Трећег септембра 1980. уписао се на Универзитет у држави Њујорк. Кад је дошао на прва предавања, неки студенти, које иначе никада пре тога у животу није видео, почели су срдачно да га ословљавају са Еди. Бобија је то зачудило и помало наљутило: „Лепо момци, лепо — само ја се не зовем Еди".

ДРУГО ЈА

Следећег дана догодило му се опет исто. „Ситуација је постајала сва загонетнија. Девојке су ме грлиле и звале Еди", сећа се Боби. Покушао је да им покаже возачку дозволу не би ли им тако доказао да је он Роберт Шафран, али му нико није веровао.

Следеће вечери сратио је до њега један студент по имену Мајкл Домниц, запрепашћено га погледао и запитао: „Да ли си ти . . .?" „Гледао је у мене као у неку утвару", каже Боби. „Кад се мало средио, упитао ме је да ли сам случајно усвојен. Када је добио одговор, хтео је да зна када сам рођен. Рекао сам му: 12. јула 1961. године. Где? У јеврејској Хилсајд-клиници на Лонг Ајланду. Ухватио ме је за руку и позвао да пођем у његову собу. Ту ми је показао фотографију свог најбољег пријатеља Едија Галанда који је овде био на студијама прошле године. Оно што сам видео била је једноставно моја слика и прилика", прича Боби. „Као да сам се огледао у огледалу. Тип је био пљунути ја. Остао сам једноставно без речи".

Мајкл Домниц је одмах подигао телефонску слушалицу и окренуо број Едија Галанда. Еди се сећа да је чувши звоњаву телефона одмах помислио да је то опет неко од старих колега које су га свакодневно звале тврдећи да сада студира са њима један његов двојник. Мајкл је дао слушалицу Бобију „Дакле, Еди, мислим да смо близанци", рекао је. „Ја сам мирно одвратио: Заиста? А он је наставио: Чуј, имамо исте очи, исте носеве, исту косу и рођени смо истог дана на истој клиници".

Договорили су се да се нађу крајем недеље, али Боби једноставно није желео толико да чека. „Рекао сам Мајклу: Хоћу да видим Едија још вечерас. После три сата вожње мојим колима стигли смо код Галандових".

Око два часа после поноћи закуцали су на Еди-

ПРИЧА

јева врата. „Чинило ми се да је прошла читава вечност док се врата нису отворила“, присећа се Боби. „И онда сам на вратима угледао самог себе. Почешао сам се по глави и видео сам да то исто ради и моје друго ја. Онда смо се бацили један другоме у загрљај . . .“

Све до зоре браћа су у кући Галандових откривали и остале сличности: обојица су пушили исте цигарете, обојица су волели италијанску кухињу и одређену врсту музике. Први кратак сусрет „близанаца“ изазвао је и велико узбуђење Едијевих родитеља који једноставно нису могли или хтели да поверују у овако нешто.

Пред зору су се Мајкл и Боби вратили да би истог преподнева Боби назвао родитеље и пренео им новост: „Тата и мама, управо сам упознао брата-близанца!“

Глас др Шафрана звучао је разложно: „Али, Боби, органи за усвајање не смеју да раздвоје близанце. Осим тога, нама је речено да си ти сам рођен“.

Следеће суботе Боби и Еди срели су се на Лонг Ајланду. Имали су да испричају много један другоме. Сваки детаљ био им је и те како важан. Обојица су имали врло висок коефицијент интелигенције, па ипак обојица су у исто време имали одређене тешкоће у школи. Обојица су посећивали психијатре 1977. и 1978. године и обојици је дато исто објашњење: да су њихови проблеми везани за усвајање. Обојица су волели девојке старије од њих и обојица су имали сентименталне везе са две 27-годишњакиње! Обојица су били добри рвачи и користили су се истим грифовима. Испоставило се да смо истовремено западали у потешкоће, а када сам ја био у топ-форми био је и Еди“, каже Боби.

ТРОСТРУКО ИЗДАЊЕ

Али, ово је био тек почетак. Лист „Њусдеј“ сазнао је две седмице касније за њихов сусрет и интервјуисао је браћу. Чланак се појавио и у њујоршким листовима „Пост“ и „Дејли Њус“. Читалац „Поста“ је међу осталим и Дејвид Келман, деветнаестогодишњи студент из Квинса, држава Њујорк. Кад је угледао слике Бобија и Едија, само што се није онесвестио. А како и не би када су пред њим стајали његови „двојници“. „Пошто у тексту није био наведен датум њиховог рођења и поред фрапантне сличности нисам био сасвим сигуран да су ми то браћа. Али, увече ми је мајка показала издање „Дејли Њуса“ у коме није било фотоса, али је зато јасно наведен датум рођења. Датум мог рођења!“

„Одмах смо телефоном позвали Галандове“, присећа се Дејвид. „Еди, међутим, није био код куће и јавила се његова мајка. Рекао сам јој: Нећете веровати, иако се зовем Дејвид Келман, мислим да сам трећи брат . . .“

Исте вечери Дејвид се са родитељима одвезаоа до Галандових. Еди је први приметио како се пред њиховом кућом заустављa аутомобил и „како један тип пљунути ја искаче из њега и прилази нашој кући. Радознало сам отворио врата и — не верујући очиме — поново их затворио. Када сам их поново отворио, чуо сам глас потпуно исти као мој: Нисам те видео пуних 19 година, а ти ми затвараш врата пред носом!“

ПУСТИТЕ НАС МАЛО САМЕ . . .

Полако су ишли један према другом. „Не могу да верујем“, излетело је обојици у исти мах и пали су један другом у загрљај.

Дејвид је извадио цигарете — исте марке коју су пушили Боби и Еди. Као и његова браћа Дејвид је упркос високом коефицијенту интелигенције имао тешкоћа са математиком, ишао психијатру, волео страшно италијанске специјалитете, рвање и старије цуре и често сањао о брату који је изгледао као он.

Вероватно први пут у историји, тројке, и то једнојајчане, биле су раздвојене и опет „спојене“. Одмах су се за овај феномен заинтересовали и амерички научници, шира јавност и политичари(!), али тројица младића су били исувише изненађени откривањем самих себе. „Пустите нас бар једно време на миру, јер никада нисмо били срећнији него сад“, рекао је Дејвид новинарима.

За то време њихови родитељи су отишли у центар за усвајање не би ли сазнали за разлоге раздвајања тројки. Добили су одговор који није могао у потпуности да их задовољи: пре 20 година још се ништа није знало о евентуалним негативним последицама једног оваквог раздвајања итд.

Нико не зна сасвим тачно да ли би њихов психички развој протекао мање компликовано да су остали заједно као бебе, али много тога говори томе у прилог. „Сваки од нас је доживео известан морални пад. Имали смо тешке психичке проблеме, мада смо имали изванредне родитеље“, каже Боби. „Психијатри су код нас установили тзв. психичко блокирање“.

Што се тиче њихове будућности Дејвид би желео да постане трговац, Боби би волео да води неки ресторан, а Еди ће у лекаре. Браћа се виђају готово сваког дана.

„Сва тројица су толико срећни“, каже др Шафран задовољно. „Најрадије би да тих 19 година раздвојености прескоче за један дан. Неки пут зато мало и претерују, али надам се да ће успети у животу јер су сва тројица изванредни младићи“.

Испред све радости због открића „да су исте крви“, Дејвид, Боб и Еди као да нису заинтересовани да пронађу и своје биолошке родитеље. „Наравно, радознали смо, али за нас то сада није најважније у животу“, каже Еди.

Боби на ту тему додаје: „Једна жена нас је родила и ми смо јој за то захвални. Али, сва тројица смо имали родитеље пуне љубави и разумевања који су нас добро одгајали и све ове године са нама делили наше радости и тугу. Зато су они, ипак, наши прави родитељи!“

И по овом питању, како видимо, браћа се не разилазе . . .

М. Ш.

ШАРЕНИ ГЛОБУС

СТОГОДИШЊАК ЗА ВОЛАНОМ

Немац Александер Јордан сео је за волан аутомобила први пут 1905. године у Берлину. Био је то аутомобил на три точка француске производње. Наравно, ускоро се возио у четвороточкашу и кожна колико их је променио. Недавно је Јордан напунио 92 године и, према слову закона о безбедности саобраћаја у граду Мосбаху у СР Немачкој, где иначе живи, више не може да добије дозволу за управљање моторним возилом. Истина, убедљиво најстарији возач у СР Немачкој, вероватно и у свету, прешао је много раније старосну границу за продужетак возачке дозволе, али је увек успевао да увери разне комисије да је и даље способан за вожњу аутомобила. Крепки старац се ни сада не да па је сео и написао жалбу многим органима. Коначна одлука очекује се ових дана.

ШТА ДА РАДИ МАМА?

Имају по три срца, кости немају, а женке излегу по 180 хиљада јаја у једном наврату. Уколико вас једна такне, не мрдајте. Могла би да вас нападне пружите ли отпор. Зауставите дах, савладајте ужас и велики су изгледи да ће вам окренути леђа. Такве су хоботнице.

Пошто се излегу, бебе-хоботнице отплутају ка топлијој површини мора где се птице и рибе навелико сладе њима. По хиљаду у једном гутљају. Шта да ради јадна мама? Па, природа се већ постарала: да „рађа“ по 180 хиљада одједном . . .

И ТВРДА И МЕКА СОЧИВА

Јапанска фирма „Огава оптикл“ пустила је у продају недавно пронађену врсту контактних сочива која имају својства и тврдих и меких сочива. На собној температури нова сочива су тврда, а на температури тела постају мекша што веома олакшава коришћење!

КАБЛ ПРОТИВ АЈКУЛА

У Келну је почела производња специјалног кабла против ајкула. Потпуно безопасан за купаче, тај кабл тера морске разбојнике помоћу слабих, али раздражујућих електричних импулса.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

ПИСМО КАО ПОДВИГ

МАЛА БРАЗИЛКА МАНУЕЛА УПУТИЛА ЈЕ ПИСМО ПРЕДСЕДНИКУ РЕПУБЛИКЕ НА КОЈЕ ЈЕ ОН ЛИЧНО ОДГОВОРИО У РОКУ ОД САМО ТРИ ДАНА. ИПАК, ДЕВОЈЧИЦА НИЈЕ ЗАДОВОЉНА.

ВИШЕ ОД НАЈВИШЕГА PLUS ULTRA

Говори језиком одраслих, и то интелектуалаца, али ипак је дете: Мануела Пињо данима се није раздвајала од меде кога је добила у Београду.

Мада није најмлађа међу овогодишњим победницима акције »Plus-ultra«, деветогодишња Бразилка са живописним именом Мануела Пињо де Азеведо Соуза изразито је најмања и право чудо од детета. Нисмо им, наравно, мерили интелигенцију, али свако ко поразговара са Мануелом остаје забезекнут: то дете уопште не говори језиком својих година него као неко ко је докторирао на проблемима загађивања природе и заштите човекове околине! Она барата изразима, процентима и подацима у које чак и интелектуалац мора да се удуби да би их схватио... У две године Мануела је толико разгранала своју активност у борби за очување природе да одржава кореспонденцију не само са највишим установама и руководиоцима своје земље — него и са Уједињеним нацијама.

ПОТРЕСАО ЈЕ ПОЖАР

Кад се човек прибере од оваквих првих утисака у разговору са Мануелом, прво му се наметне питање како је уопште почела да се бави озбиљним проблемима загађености природе и очувања животне околине.

— Пре две године гледала сам на телевизији — објашњава Мануела — како је горела шума у бразилској савезној држави Минас Жераис и то ми је било страшно. Код мене су тада била и два моја друга из школе па сам им предложила да оснујемо организацију која би се борила за заштиту природе...

Мануелина мајка која је допутовала у далеку Југославију заједно са кћерком упада јој у реч:

— Мануела се ужасно потресла кад је видела тај пожар. Она је од малих ногу расла у природи и после тог телевизијског извештаја данима је била под тим тешким утиском...

Најсажетија порука Мануелиног програма могла би се исказати њеном реченицом:

„То чиним како би све земље сазнале да смо будни и да нисмо задовољни начином на који одрасли поступају са светом који ћемо ми, данашња деца, сутра наследити".

После тог наступа деца из свих крајева Бразила почела су да пишу Мануели.

ПРЕДСЕДНИК СЕ ИЗВИНИО!

Она се сећа првог писма које је добила. Дечак из Сао Паола јављао јој је да у једној шуми близу тог града живи ретка врста орлова, али да их људи убијају и бесомучно секу шуму. Орлова је све мање... Мануела је одговорила дечаку да добро провери све те податке, а када је добила од њега нови потврдан одговор, телефонирала је у природњачки музеј да се распита могу ли се орлови преместити у неку другу шуму! Рекли су јој да то није немогуће, али да је веома компликовано и скупо... Мануела је тада преко новина апеловала да престане сеча те шуме. Почела је да обилази школе и придобија децу за своју борбу, да их подстиче да утичу на родитеље и уопште на одрасле да чувају природу. За само годину дана њено друштво разгранало се у осамдесет четири организације „Деце у одбрани природе!" Они одржавају састанке (углавном дописне), имају и свој лист.

Највећа битка коју данас воде бразилска деца јесте да се из земље протерају детерценти који се не могу у природи разградити и да се замене разградивим. Мануела објашњава:

— Ови детерценти разграде се само до 30 одсто у првих 19 дана, док 70 одсто заувек остаје у природи. То је она бела пена која се каткад види како плива по површини неке реке и од које гину рибе. Кад је у САД донет закон којим је забрањена производња ових детерцената, они су ту, застарелу технологију продали неразвијеним земљама, па и Бразилу.

Додуше, у Бразилу се припрема постепен прелазак на производњу разградивих детерцената, али донет је закон по коме тек до 1984. године произвођачи морају да измене технологију.

Мануела је тиме била ужаснута: зар да се још пуне три године природа трује? Одлучила је да се обрати лично председнику Републике и у име „Деце у одбрани природе" захтева да се хитно измени тај закон и одмах укине производња свих опасних хемикалија. То је и учинила: написала је писмо које је насловила:

„Сењор председенте..."

Али — одговор није стизао! Мануела је то објавила у свом листу, а затим, 23. фебруара, написала и друго писмо на исту адресу у коме је учтиво замерила председнику што није одговорио и поновила дечији захтев. Овог пута одговор је стигао за само три дана. Председник се извињавао и објаснио да њено прво писмо никад није стигло до њега. Објаснио је да влада управо ради на закону који ће строго спроводити политику заштите природе. Изразио је Мануели своје велико задовољство што је окупила децу у тој борби и позвао је да му поново пише!

ДЕЧЈИ ЗАХТЕВ ОУН...

Мануелино писмо и председников одговор објавиле су бразилска штампа и телевизија. На Мануелину адресу убрзо су, очигледно на председников подстицај, стигла и друга писма са великим жиговима државних институција: обећавали су деци да ће се учинити све како би се донели оштрији прописи против загађивања... Мала Мануела одједном је постигла нешто што годинама нису успевали ни закони ни штампа!

Тако је њено писмо председнику Републике проценьено као подвиг и то довољан да она постане победник акције »Plus-ultra« у Бразилу.

Али и док је уживала у чарима путовања по Југославији, није престајала да мисли на „свет који ће данашња деца наследити". У једном тренутку, док се са осталим малим јунацима играла на ливади поред највећег плитвичког језера Козјак, сетила се нечег, дотрчала и куцнула ме по леђима да се окренем:

— Заборавила сам да ти кажем. Обавезно напиши да ћу тражити од деце »Plus-ultra« да потпишу захтев који ћемо послати Уједињеним нацијама да апелују на развијене земље да престану да шаљу неразвијенима технологију коју су оне одбациле а која трује природу!"

Тај захтев Мануела је срочила још у авиону којим је летела из Мадрида у Загреб...

Мирјана Кретуловић

КАКО ТО БЕЗ ДРХТАЊА

Напустивши топлоту мајчине утробе новорођена беба се нашла изложена хладноћи породилишта. Одмах затим добро су је окупали, обрисали и умотали у пелене да би јој сачували топлоту.

Рођење по свој прилици представља хладан шок за све топлокрвне сисаре. Можемо само замислити како он изгледа младунчету фоке рођеном на минус тридесет степени на Арктику. А младунче фоке, при том, нема ко да посуши и умота у ћебенце.

ТОПЛОТА БЕЗ ДРХТАЊА

Већина сисара, укључујући и људе, дрхти када им је хладно. Дрхтањем се ствара топлота (такозвана „дрхтећа термогенеза"). Међутим, новорођена фока готово и не дрхти. Ни беба човека не дрхти много пре него што је умотају у пелене. Научници се одавно питају како то младунчад многих различитих врста ствара топлоту непосредно после рођења.

После дугогодишњих проучавања истраживачи су открили један нарочит извор топлоте код новорођених сисара. Назван „недрхтећа термогенеза" (стварање топлоте без дрхтања), овај процес обезбеђује телесну топлоту под разним околностима. У свакој таквој ситуацији потребно је тренутно обезбеђење топлоте. Научници су ту појаву посматрали код беба многих сисара, између осталог код људи и фока.

Друга таква ситуација је зимски сан. Медведи, слепи мишеви и глодари за време дугих зимских месеци падају у чврст, дуготрајан сан: телесна температура одмах пада, а све животне функције се успоравају. Када се животиња „пробуди" из овог сна, она се нађе на прилично великој хладноћи, па у помоћ прискаче недрхтећа термогенеза. Др Џон Хејворд и др Чарлс Лимин са Харвардског универзитета утврдили су да се, на пример, код слепог миша овим процесом ствара 80 одсто телесне топлоте.

Код пуха, међутим, открили су сасвим другачију појаву: он се из зимског сна буди полако, па је организму потребно знатно дуже да се врати на нормално функционисање. Због тога нема потребе за великом количином топлоте у једном моменту, па се недрхтећом термогенезом обезбеђује свега 20 одсто телесне топлоте.

МИТОХОНДРИЈЕ НА ДЕЛУ

Једна од ситуација кад овај механизам ступа на сцену уочена је код малих сисара, на пример пацова: изложени ниским температурама у току дужег времена, сни у једном моменту бивају приморани да нагло створе велику количину топлоте. Недрхтећа термогенеза, дакле, обезбеђује телесну топлоту у три случаја: при рођењу, приликом буђења из зимског сна, и код дугог излагања ниској температури.

Трагајући за извором недрхтеће термогенезе, научници су установили да заправо постоје два: скелетни мишићи (на рукама и ногама) и једна нарочита врста масти названа „смеђе адипозно ткиво" која ствара највећи део телесне топлоте.

Новорођена фока, као и неки други сисари, има под кожом слој смеђе масти дебео осам милиметара који су научници у шали назвали унутрашњом јакном за грејање. Проучавајући смеђи слој они су утврдили да је недрхтећа термогенеза један облик „метаболичке топлоте" која настаје разграђивањем и спајањем хемијских материја у телу. Под микроскопом се види да ћелије смеђег ткива садрже велик број митохондрија које киселоник и продукте разлагања хране претварају у енергетско једињење названо АТР и при том ослобађају топлоту потребну ћелијама.

Доктор Џин Химс-Хаген са универзитета у Отави претпоставила је да митохондрије у одређеним ситуацијама раде веома појачано и производе много више топлоте, као и да се у ћелијама смеђег ткива налази већи број митохондрија него у другим ћелијама. Она је са својим тимом у једном огледу групу пацова држала у топлој просторији с температуром између 25 и 28 степени (контролна група), а другу у хладној просторији на 4—5 степени Целзијуса.

ПРОТИВ ЗИМЕ

Када су после две седмице узети узорци смеђег ткива од свих пацова и испитани под микроскопом, показало се да је код оних изложених хладноћи број митохондрија у свакој ћелији био много већи, као и да су те митохондрије биле крупније него код контролне групе. Исто тако испоставило се да је стопа синтезе протеина, која показује активност ћелија, била у митохондријама групе изложене хладноћи много већа. Код контролне групе стопа се није мењала. Према томе митохондрије код пацова изложених хладноћи биле су многобројније, веће и активније.

Овим истраживањем је доказано да су митохондрије на неки начин одговорне за стварање телесне топлоте недрхтећом термогенезом. Засад је неизвесно шта подстиче повећање броја, величину и активност митохондрија. Неки научници верују да се у нервном систему сисара, коме је хладно јављају хемијски сигнали који приморавају ћелије да производе више топлоте.

Да би се боље разумела недрхтећа термогенеза настављају се истраживања. Већина сисара, укључујући и људе, по свој прилици поседује одређену специјалну заштиту од хладноће. Изгледа да се сна код људи брзо губи, али можда постоји начин и да се задржи и подстакне на деловање. А онда је тачно да можемо приморати недрхтећу термогенезу да нам одржава топлоту у току студених дана, онда ћемо зими моћи лакше да се одевамо и трошимо мање енергије за загревање наших станова, школа, канцеларија.

Е. Јакуповић

СПОСОБНОСТ КОЈА СЕ МОЖДА МОЖЕ ЗАДРЖАТИ: НОВОРОЂЕНЧЕ БЕЗ ПОТЕШКОЋА ПОДНОСИ ХЛАДНИ ШОК ДОЛАСКА НА СВЕТ.

СПОКОЈНО НА МИНУС ТРИДЕСЕТ СТЕПЕНИ: ЗАХВАЉУЈУЋИ НЕДРХТЕЋОЈ ТЕРМОГЕНЕЗИ. МЛАДУНЧЕ ФОКЕ ЛАКО ПОДНОСИ ХЛАДНОЋУ.

ПРОМЕНА НА КОЈУ СЕ ОРГАНИЗАМ ЛАКО ПРИЛАГОЂАВА: ПРИЛИКОМ БУЂЕЊА ИЗ ЗИМСКОГ СНА ВЕВЕРИЦА ДОБИЈА ПОВЕЋАНУ КОЛИЧИНУ ТЕЛЕСНЕ ТОПЛОТЕ.

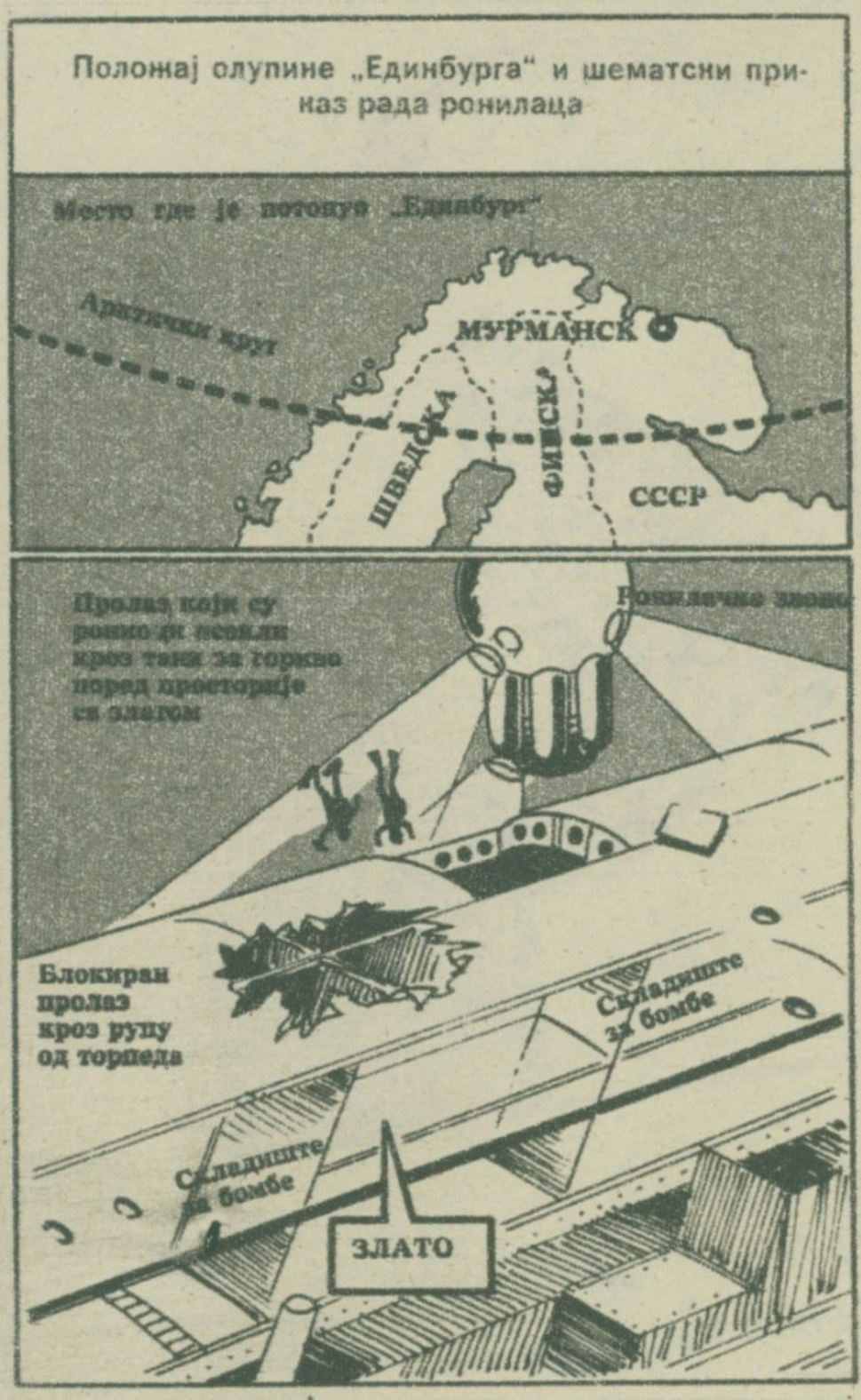
ГРЕЈАЊЕ БЕЗ ГРЕЈАЊА

ПРИЛИКОМ РОЂЕЊА СВИ СИСАРИ ПРЕТРПЕ ПРАВИ ЛЕДЕНИ ШОК, ПА ИПАК, МЛАДУНЦИ СЕ БРЗО СНАЂУ, ЧАК И НЕ ДРХТЕ. КАКО?

ОПЕРАЦИЈА „РУСКО ЗЛАТО“

НЕЋЕ СВАКО ПОСТАТИ МИЛИОНЕР

У среду 7. октобра специјални брод „Стефанитурм“ напустио је место изнад олупине „Единбурга“, са кога се дословце није мицао више од шест недеља и запловио пут совјетске луке Мурманск. Од укупно 465 златних полуга, колико се налазило у складишту крстарице „Единбург“, извађена је 431. Према овој последњој вести излази да је полуга било више него што је првобитно објављено, а што је „Забавник“ пренео. Остатак од 32 полуге (свака је тешка око 13 килограма) остао је на дну и, како изјављују, „биће извађен једног дана у будућности“. Изненадно снажно невреме које је захватило зону операције омело је вађење блага „до последње полуге“. Нико од страховито преморених и исцрпених учесника није због тога неутешан: спасено благо вреди преко 76 милиона долара (око 304 милијарде старих динара)!

СВЕТСКИ РЕКОРД У РОЊЕЊУ

Прави хероји ове досад најтеже и најуспешније акције вађења блага у историји су рониоци, укупно њих двадесет петорица, који су се данонoћно смењивали на послу. Сви они прекаљени су у дубинама Северног мора где Велика Британија има нафтна постројења. Лично их је одабрао Кит Цесоп, и сам некадашњи професионални гњурац и иницијатор спасавања блага са „Единбурга“, оперативни директор компаније за вађење „Цесоп марин рикавериз“.

„Срећни смо и презадовољни“ — кажу сви рониоци. „Није у питању само новац, ово је, људи, светски рекорд у дубини!“ Светски рекорд, је, у ствари, 2.000 стопа (609,6 метара) али у такозваној сувој комори, односно у симулираним условима. У пракси, на дну мора, рекордери су рониоци са „Стефанитурма“. Ови рониоци су радили у леденој води у готово немогућим условима Баренцовог мора и то у влажним скафандерима: топла вода непрекидно је циркулисала између тела ронилаца и одела загрејавајући при том и смешу за дисање.

Ронилачко звоно, тешко око пола тоне, спуштано је из брода кроз нарочит отвор назван „месечев“ (пошто је подухват упоређен са освајањем свемира) до петнаестак метара изнад олупине „Единбурга“. Са матичним бродом звоно је било везано „пупчаном врпцом“. У њему је владао одговарајући притисак и сви неопходни услови за живот три човека.

У пракси, у звоно су свака четири сата улазила по два рониоца од којих је, на смену, један излазио и радио у олупини док је други остајао унутра и „руководио“. Сваки ронилац смео је да ради 180 минута у 24 сата, а у звоно су долазили право из коморе за компресију на „Стефанитурму“. Гњурац који излази био је за звоно везан каблом и од њега је могао да се удаљи највише 30 метара.

РАД НА БУРЕТУ БАРУТА

Претпостављало се да ће до злата моћи да се стигне кроз рупу коју је направио торпедо. Та лакша варијанта морала је да буде напуштена јер се испоставило да је рупа од торпеда блокирана не само као камен отврдлим глибом већ и гвожђуријом од експлозије. Закључено је да би било најлакше (ако о лакоћи уопште може бити говора) да рониоци исеку нов отвор у близини складишта са златом.

Додатну опасност, о којој штампа није претерано писала све док операција није приведена срећном завршетку, представљале су неексплодиране бомбе, исто онолико страшне као што су биле и 1942. године кад је „Единбург“ потопљен. На „Стефанитурму“

У ЛОНЦУ И КАРИКАТУРИ

Торта за двојицу

Готово четири деценије прошлог века стварни управљач аустријске царевине био је један вешт политичар, лукан и окрутан кнез Клеменс Венцел Лотар Метерних. Године 1821. био је наименован за дворског и државног канцелара Аустрије: био је то врхунац његове моћи коју је постигао захваљујући систему полицијске цензуре и угњетавања. До овог високог именовања Метерних је имао богато дипломатско искуство, почев од 1801. године када је ушао у те кругове као аустријски посланик у Дрездену. Његов успон у дипломатији потиче од вешто вођених дволичних игара и комбинација, а у највећи успех убраја му се то што је успео да одвоји Наполеона од Русије. Метерних је заједно са руским царем Александром Првим творац Свете Алијансе, реакционарног савеза који је имао за циљ гушење свих револуционарних и националноослободилачких покрета ма где се они појавили. У крајевима које је Аустрија држала под својом окупацијом Метерних је увео режим вешала и робије за сваки, ма и најмањи покушај отпора.

Овај кнез који је деценијама уливао страх Европи и који је у историји познат по гвозденом режиму, пред крај живота изгубио је политичку моћ. Срушен је у револуцији 1848. године и побегао из Аустрије, али три године касније када се реакција поново учврстила, вратио се. Међутим, никад више није повратио изгубљене позиције.

Страшни Метерних, међутим, волео је добар, а нарочито сладак залогај. Пошто су га се бојали сви, па тако и кувари његове велике кухиње, трудили су се да га за трпезом што боље одобровоље. То је нарочито полазило за руком кувару, Едуарду Захеру који је Метерниху године 1832. изнео на сто једну чоколадну торту — будући синоним посластичарског умећа и кулинарски национални понос Аустрије.

Едуард Захер је свој рецепт „одао“ тек пред смрт својој снахи Ани која је била власница бечког хотела „Захер“ — чувеног у свету. Захер-торта је тада прославила овај хотел, али томе је допринео и шарм власнице која је бечким круговима била нарочито интересантна по томе што је пушила томпусе!

Фантастична вест о успешном вађењу силног блага из брода „Единбург“ потопљеног за време другог светског рата на једном од најнеприступачнијих места на свету — у леденом и бурном Баренцовом мору на дубини од око 280 метара — изазвала је огромно интересовање читалаца који би желели да сазнају што више о подвигу гњураца и како ће златне полуге бити подељене. „Забавник“ ће рећи све што је о томе званично објављено јер — добар део података остаће професионална тајна роњилачке компаније и суперповерљив споразум заинтересованих држава

се налазио и најпознатији британски стручњак за демонтирање бомби. Тек сада је јавност сазнала да се не само гњурачко звоно већ у доброј мери и сам „Стефанитурм“ буквално налазио на „буретy барута“.

Полуге су извлачене и стављане у специјалан метални кавез једна по једна и то из два разлога. Пре свега, екипа је обећала да се неће скрнавити посмртни остаци погинулих морнара и, друго, сандуци у којима су биле полуге распадали су се при покушају померања с места. Овакав систем вађења продужио је посао гњураца, али је, с друге стране, смањио могућност експлозије неке бомбе.

КО ЋЕ СЕ ОБОГАТИТИ?

Роњиоци ће за свој дивовски посао свакако бити краљевски награђени, али је то права ситница у односу на богатство које очекује остале учеснике у вађењу блага. Дефинитивна деоба одиграва се у Мурманску:

Америка, којој су златне полуге и биле намењене за оружје и намирнице (послате Совјетском Савезу), добила је од осигуравајуће компаније одговарајућу вредност чим је „Единбург“ настрадао, па је на тај начин намирена још пре готово четрдесет година. Преостали су Совјетски Савез, који је злато слао, и Велика Британија, чији су га конвоји преносили. Наравно, и компанија Кита Цесопа која је ову златну операцију смислила и извела.

Ипак, неће баш свако постати милионер. Познато је, мада не до најситнијих детаља, да ће око 45 процената вредности блага припасти вадиоцима. Остатак ће бити подељен између Совјетског Савеза и Велике Британије и то два дела Совјетима, један Британцима.

Кит Цесоп, односно његова компанија основана пре осамнаест месеци, мораће велику суму свог лавовског дела да плати британским порезницима. Кад намири ту ставку — кажу преко 50 одсто — исплатиће неколико компанија које су пружиле разне услуге као што је брод, опрема и слично. Сума се не зна али није спорна јер је унапред регулисана уговорима. Остају, најзад, приватни инвеститори који су у подухват уложили око 2 милиона фунти (14 милијарди старих динара). Њих је приличан број и баш зато се неће преко ноћи обогатити, али ће свакако увећати своју имовину.

Киту Цесопу ипак остаје највише и његова компанија ће од мале постати једна од водећих на свету. Новац из „Единбурга“ може се већ сматрати уложеним у неко ново вађење, опет у немогућим условима за које је начин примењен у Баренцовом мору и специјализован. Шта ће бити његов следећи циљ може само да се нагађа.

— Овакве ствари држе се у строгој тајности — изјављује Цесоп. — Вађења су папрено скупа, а чак и кад имам званично склопљен споразум с владама, увек се може догодити да ми неко савршено незаконито, али и некажњиво, однесе благо испред носа.

МОЖДА И „ТИТАНИК“

У Сједињеним Америчким Државама недавно је објављен каталог потопљених бродова с благом чије се место мање-више зна. Већина лежи на старим шпанским бродским путевима, али их је доста и око Велике Британије. Укупна вредност потопљеног блага са тог списка процењује се на 500 милиона фунти (3 билиона 500 милијарди). Ту су, поред злата, и дијаманти, смарагди и друго.

Када је у питању Цесопова компанија, списак може да се сузи на олупине које леже дубоко и за које се досад сматрало да су недостижне. Управо оне су Цесопова „јака тачка“. Ево списка бродова који му највише „леже“:

Царска крстарица „Адмирал Накимов“ на дубини од око сто метара у хладним водама око јапанског острва Цушиме. Потопили су је Јапанци 1905. године. Око овог неизвађеног блага, процењује се на суму између 2 и 16 милиона фунти, спорили би се Совјетски Савез и Јапан.

Неколико тона злата лежи у олупинама немачких бродова које су 1917. торпедовали Британци око обала Холандије. Благо вредно двадесетак милиона фунти (140 милијарди старих динара) заточено је у фрегати „Литин“ потопљеној такође око Холандије још 1799. Прошлогодишњи покушај новозеландске и аустралијске компаније да га изваде је пропао.

Највероватнији кандидат Цесопове компаније је ипак путнички брод „Луизитанија“ коју је торпедо са немачке подморнице послао на дно 1915. код обала Ирске. Сматра се, сасвим незванично, да је њено благо вредно отприлике 12 милиона фунти (84 милијарде старих динара). Место се тачно зна, а дубина од око 122 метра за Кита Цесопа више није никакав проблем. Његов главни сарадник Џејмс Рингроуз пристао је да каже само ово:

— Операција „Единбург“ донела нам је много новца и још више драгоценог искуства у раду у хладним водама.

Ова изјава може да значи да ће се следећи циљ свакако налазити северно од 30. степена северне географске ширине. Шушка се да Кит Цесоп жели да се лати операције вађења блага са „Титаника“.

В. Д.

Данас рецепт за Захер торту више није тајна. Потребно је 140 грама маслаца, 160 грама шећера, 180 грама стругане чоколаде, 8 јаја, 30 грама шећера у праху, 140 грама брашна, прашак за пециво, 200 грама ушећерених кајсија, и мало шећерне глазуре.

Маслац мешамо са шећером док се не запени, додамо чоколаду коју смо растопили на пари и мешали је док се није охладила. Добијену масу мешамо док се не згусне, мало-помало додајемо жуманца и чврсто умутимо. Беланца мутимо са шећером у праху, па га изручимо на чоколадну масу. Брашно се помеша са прашком за пециво и ставимо га у масу са јајима. Све то пажљиво помешамо и ставимо у калуп за торту и печемо. Затим торту оставимо да се мало охлади, извадимо је из калупа и расечемо у два дела. Ставимо кајсије између и целу торту премажемо чоколадним преливом. Горњу плочу поделимо на дванаест једнаких делова и на сваком делу шећерном глазуром испишемо име „Захер“.

Црта и пише:
Бошко Стаматовић

ИЗ РЕЧНИКА ГЛУПОСТИ

ФРИЖИДЕР С ПОГЛЕДОМ НА МОРЕ

● Кьасти се забринуто питао каква ли се нова препрека испречила пред девојком „О-хој“! повикао је савивши испред уста шаке у облику трубе. (Француски „Дневник“, 18. августа 1918)

● Одједном, режисер се постави између сестре и брата: „Маринета, — урлао је шапћући — пропустићеш излазак на сцену!“ („Л петит паризјен“, 13. маја 1918)

● Ако се једног дана ради два сата, а другог осам, у просеку то износи четири сата дневно... („Матен“, 28. марта 1922)

● Господин Поенкаре је стигао у 21,30 на Северну станицу. Сходно последњим жељама доктора Мешникова, његово тело биће кремирано у 9 сати на гробљу Пер Лашез.. („Ест-Републикен“, 19. јула 1916)

● У француској дневној новини „Ебдо-Ланд“ појавио се 28. августа 1980. овај мали оглас: „Желим да унајмим фрижидер са погледом на море“.

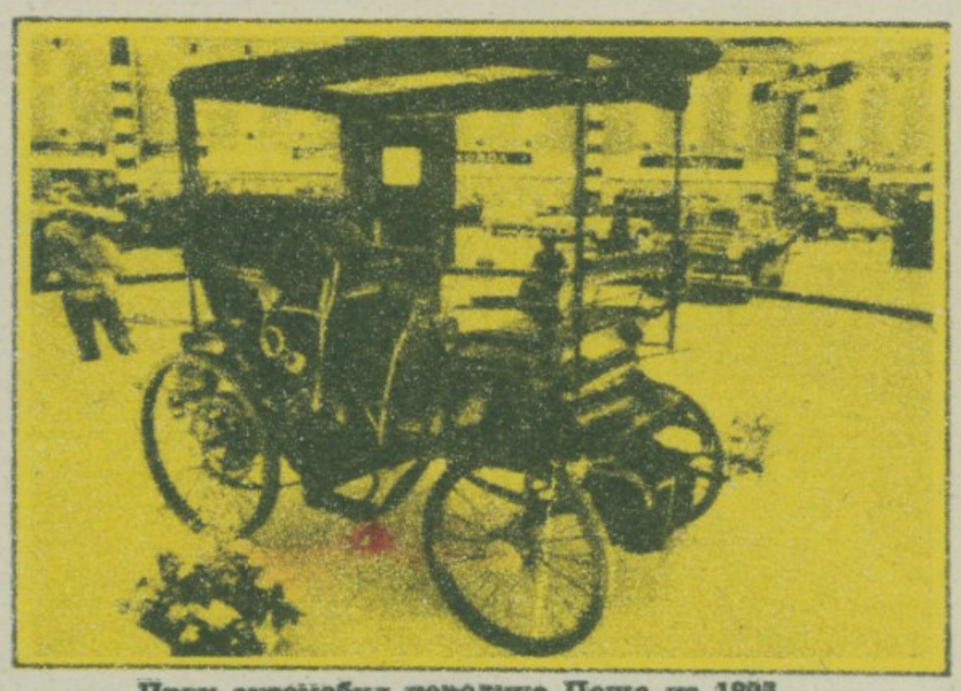
● „Ла прес“, угледан лист, објавио је јануара 1836. године пријем господина Октава Фејеа у Француску академију наука — у рубрици „Криминал и преступи“!

● Плакати који су били излепљени по Марсеју да би огласили гостовање чувеног „Каубојског оркестра Марка Тејнора“ и певачице Глорије Ласо, на једној гала-приредби, гласили су овако: „Велика гала-приредба са Марком Тејнором, његовим каубојима и његовим чувеним ласом“.

● У свом делу „Буктовници“ Балзак је написао и ову реченицу: „Кад су се војници примакли да би опљачкали мртваца, овај је повикао из свег гласа: „Живео краљ“. Од истог писца је и овај „бисер“: „Једанаест је сати, понављао је мутави“.

● Познати француски писац Сили Придом написао је: „Баш сви, чак и мртви, дали су се у бекство...“

Први аутомобил породице Пежо из 1893.

Странац који прође поред зграде на углу Нобелове и Авеније Велике армије у Паризу, а не зна шта симболизује фигура лава на крову, тешко може да претпостави да је по нечему значајна. Истина, зграда је сва у стаклу, али нема ни неколико спратова. Ни изглед човека у канцеларији на првом спрату на чијим вратима пише — директор, не привлачи пажњу. Човек је педесетогодишњак широких рамена, бледуњавог лица и са нимало атрактивним оквиром за наочари. А вредни су пажње и он и зграда. Он је краљ једне империје, а зграда њено срце. Човек се зове Ролан Пежо, а империја Пежо концерн.

Ако се некоме израз империје учини новинарским претеривањем у заблуди је: Пежо концерн, или скраћено PSA продао је претпрошле године робе у вредности од 504 хиљаде милијарди старих динара! Исто колико и један од највећих привредних гиганата на свету — Сименс. По одбитку трошкова остала му је добит од око 900 милијарди старих динара!

Породица Пежо власник је фабрика у многим местима Француске. За њу ради 270 хиљада радника што одговара броју становника читавог једног града средње величине. А шта све не производи концерн: аутомобиле, воденице за кафу, викенд-опрему, мопеде, баштенски прибор, бицикле, пољопривредне справе, тешка возила, чак и наочаре за сунце... Пежоови држе у руци 60 одсто капитала фирме. Остало је акционарски део.

СКАНДАЛИ ЗАБРАЊЕНИ

Причу о Пежо концерну започео је 1635. Жан Пјер Пежо кога су касније назвали — Пежо I. У средњем веку он је гледао далеко унапред па је зарадио лепу своту новца на производњи разбоја и папира. Један од његових потомака — Жан Пјер Пежо II са братом Жаном Фредериком скућио је три железаре. И они су имали деце, а њихова деца своју, па су се те две породице истог порекла одвојиле: Жан Пјерови наследници држали су се метала, а Фредерикови окренули моди.

Жан Пјеров унук Арман први је у фамилији Пежо „стао“ на точкове: већ 1900. године друмовима Француске котрљало се око 20 хиљада бицикла са његовим именом. Већу пажњу привукао је једанаест година раније трициклом на парни погон изложеним на светској изложби у Паризу. Трицикл је био сензација. Три године касније превалио је пут од Валентина до Бреста и назад, укупно око две хиљаде километара за 139 часова! Средином 1895. године појавио се први Арманов аутомобил. На преласку столећа он је производио 500 комада годишње, а пред први светски рат продавао око десет хиљада. Од тога у иностранству само — 11!

ИМЕ ОСТАЈЕ У СЕНЦИ

Арман умало није банкротирао 1908. Прискочила су му у помоћ браћа по стричевој линији који су кренули у свет моде. Удружили су новац и никада се више нису одвајали. Ни они, ни њихови наследници, ни наследници њихових наследника...

Фамилија Пежо броји данас око стотину чланова. Сви живе у Сошону у источној Француској, одакле потичу и њихови преци. Тамо је и главна фабрика аутомобила „пежо“. На челу породичног клана стоји педесет четворогодишњи Ролан Пежо. Његова реч је прва и последња. Иако пливају у новцу, нико од чланова породице не сме да се разведе, живи у раскоши, јури по монденским летовалиштима и вија на местима где се окупља француско крем и снобовско друштво. Фото-репортери који вребају занимљиве призоре из живота славних и богатих остали би поред Пежоових без хлеба!

Французи не воле много породицу Пежо. Томе свакако доприноси и то што су чланови фамилије протестанти. Они се не друже са политичарима, нема их у разноразним добротворним установама или јавним друштвима, не расипају. Један француски новинар је забележио: „Они кад ходају улицом, ходају опрезно!“ Само једном, а то је било пре десетак година, породица је пунила новинске ступце. Тада су киднапери отели сина Ролана Пежоа. Све се срећно завршило.

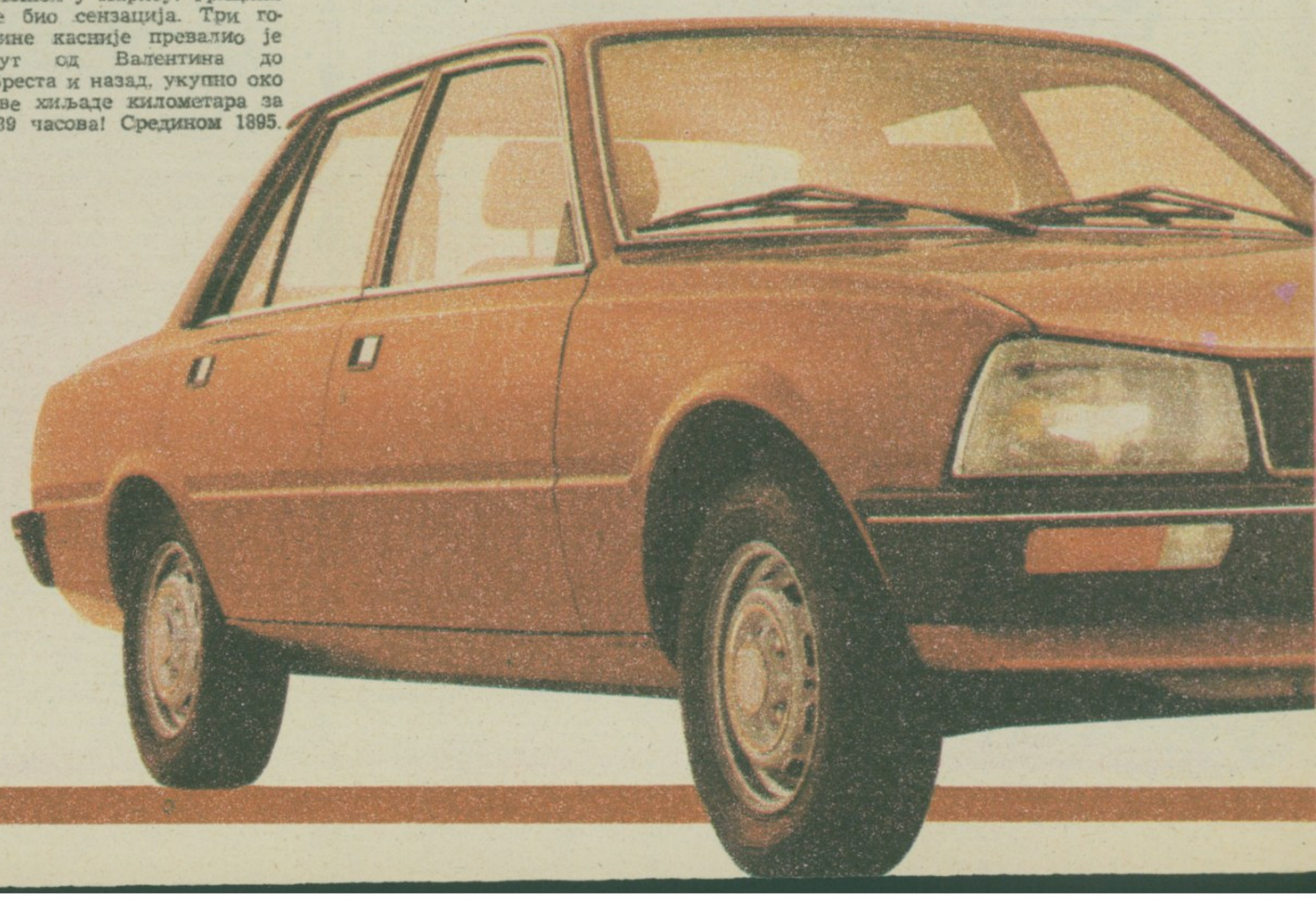
Породични савет одлучује готово о свему. Чланови фамилије не смеју да оду ни у Париз, у шетњу или у куповину, свеједно, без сагласности Савета.

Ролан Пежо дошао је на чело породице и концерна 1964. Прво се школовао у једном француском елитном лицеју, а затим на Харварду у Америци. Имао је баснословно много новца, а живео као испосник. Увек је био и данас је велика шкртица. Кад је играјући голф са Хенријем Фордом млађим из прве убацио лоптицу у рупу, узвикнуо је: „То је добро и лоше! Лоше, јер нема гледалаца да аплаудирају, добро што неће много њих да пије шампањац којим ћу да частим због овог!“ Његово шкртарење било је разлог колебању породице да га именују за „вођу“.

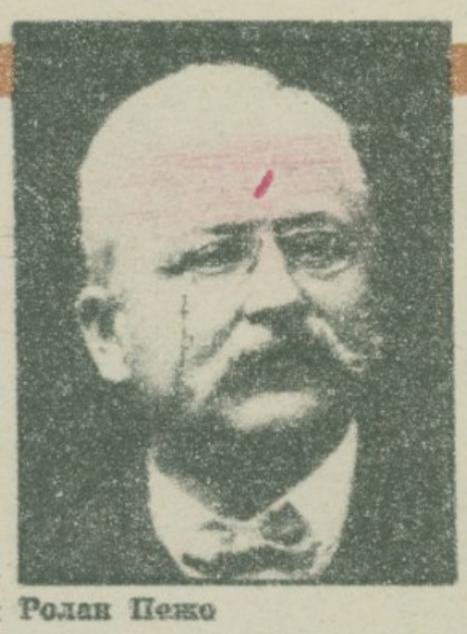
МЕТАЛНА

КАД БИ СВАКИ ОД ОКО СТОТИНУ ЧЛАНОВА ПОРОДИЦЕ ПЕЖО УЗЕО И ПЕТ ОДСТО НАМАТЕ НА УКУПНУ ВРЕДНОСТ ИМОВИНЕ, ДОБИЈАО БИ САМО ОД ЊЕ ОКО ДВЕ МИЛИЈАРДЕ СТАРИХ ДИНАРА ГОДИШЊЕ. АЛИ, ЗАТО НИКО ОД ЊИХ НЕ СМЕ ДА ОДЕ У ПАРИЗ, У ШЕТЊУ ИЛИ КУПОВИНУ БЕЗ ОДОБРЕЊА САВЕТА ФАМИЛИЈЕ.

Пред јавност сме да иступа само Ролан Пежо. Осталима у породичном клану то је забрањено и они се тога придржавају без поговора. Женске чла-

Арман (лево) и Ролан Пежо

ИМПЕРИЈА

нове, кажу, нико ништа не пита. Удају се по препоруци и одобрењу Савета.

Пежоови не примају зараду на руке. Сваки се појављује у пословима и свођењу годишњег биланса концерна кроз сопствену банку. Циљ је да име остане у сенци! Цени се да укупна имовина целе породице износи око три хиљаде и шесто милијарди старих динара! Кад би сваки члан клана на то примао камату и од 5 одсто, годишње би на име ње добијао око две милијарде старих динара!

Ролану у пословима помажу братићи Бертран, Антоан и Пјер. Почасни и доживотни председник фирме је Франсоа Готије. Не припада Пежоовима. То је намерно учињено. Кад би сви чланови породице држали позиције у фирми, изазвали би револт француског друштва и радника концерна. Титуларна места дата су људима са стране. Одиста, лукаво! И не само то: кључне функције припадају онима који се разумеју у посао, а то су људи изван породице. Не бирају се ни по препоруци ни бриљантној биографији већ по „родослову". Ко је поникао и одрастао у индустријски и технички познатој породици, „кивер не пада далеко од кладе"! За чланове породице Пежо нема места на тим позицијама. Њихово је да узму новац од зараде и да ћуте. Правило је: ако си власник, не значи и да се разумеш у све, ако хоћеш да се као такав наметнеш — пропао си!

ЛАВ КОЈИ ПРОЖДИРЕ СВЕ

Чист добитак Пежоовог концерна за последњих десетак година износи пет хиљада и четиристо милијарди старих динара. Разуме се, то све не иде породици у џеп. Лавовски део одлази на обртни капитал, фирма стално тражи нова улагања или одржавање постојећих фабрика и машина.

Пежо концери је немилосрдан. Ту владају колонијални односи и кад слабији треба да се прогута, гута се без милости.

Постојала је тако енглеска фирма Талбо, солидна, угледна. Створили су је 1912. француски произвођач бицикла Адолф Клеман и енглески лорд Талбо. Производила су њих двојица аутомобиле, лепе, јаке.

И француска Симка производила је аутомобиле — чувене „симке".

Онда су обе фирме запале у дугове. Требало је да оду на добош, али фабричке хале, алати, машине, све је то била огромна вредност која је могла да се купи јефтино. Амерички ауто-цин Крајслер откупио је Талбо и Симку, али се није усрећио. Уз то, и његова грађевина у Америци почела је да се љуља. Изгледало је да нико нема толико новца да купи Крајслерове фабрике у Европи, односно Немачкој, Енглеској, Шпанији и Француској. Јавио се Пежо. Њихов представник ставио је 10. августа 1978. за време преговора у Лондону на сто чек на износ од 720 милијарди старих динара. Крајслер је пристао јер је добио и 15 одсто акција у Пежоовом концерну.

Царство породице Пежо се заокружило. Претходно је „поједен" понос Француза — Ситроен. Било је то 1974. Концери је пристао да спасе славну фирму тек кад је француска влада одрешила кесу и дала концерну кредит од 900 милијарди старих динара с роком враћања до 1990. године. Огроман новац, велики дуг, али Пежоови су га вратили чак 13 година пре рока!

По производњи аутомобила Пежо заузима четврто место у свету иза Џенерал моторса, Форда и јапанске Тојоте. У његовим фабрикама производи се 69 модела аутомобила са 14 варијанти мотора. Ако се узму у обзир и привредна возила, број модела износи — 106.

Јапански четвороточкаши су смртна опасност за све европске произвођаче. За Пежо нема зиме: кад је трговао са Крајслером, купио је његових 15 одсто процењата акција у Мицубишију. А Мицубиши је трећи по величини произвођач аутомобила у Јапану.

У свету бизниса нема милости.

Миленко Тодоровић

С ФОТЕЉОМ У СВЕТ

Да ли сте икада помислили хоће ли доћи дан кад ћемо бити у могућности да, према жељи, обиђемо свет возећи се вратоломним брзинама најлепшим и најдужим ауто-стрдама света — путујући и шетајући се великим и малим, познатим и непознатим градовима и насељима, пешачећи кроз пустињу и прашуму, покрај реке и језера, пловећи и летећи преко мора и океана... а да при том не изађемо из собе нити да се померимо из своје фотеље!? Управо то ће ускоро бити могуће захваљујући једном новом компјутеризованом уређају фантастичних могућности који се зове „кино-мапа", а дело је групе научника Технолошког института из Масачусетса у Америци. Реч је о компјутеризованој телевизији која користи специјалне живе снимке свих крајева света које би човек могао да пожели да види, начињене из свих могућих углова и из најразноврснијих превозних средстава. Изаберете, на пример, неки град и на вашем ТВ-екрану појави се слика која вам, поput већ познатих симулатора, даје утисак да се возите или шетате његовим улицама. Користећи се одговарајућим командама можете да зауставите кад год то пожелите и разгледате околину а истовремено, уз помоћ специјалног зум-уређаја, чак детаљно завирите у сваки излог. Остаје још само да се обезбеди директна телефонска веза са свако изабраним местом (и то је, ваљда, могуће!?) и сасвим сигурно — грозно велика свота новца којим ће ово задовољство морати да се плати.

ЂУБРИВО С МАРСА

Џиновску салату, неколико пута већу од обичне, успео је да одгаји др Чарлс Уокшеу, стручњак за патологију у Хјустонском центру Националне управе за аеронаутику и истраживање космоса. Биљке-рекордерке расле су на тлу коме је била додата прашина с Месеца. И поред џиновске величине, салата је сачувала свој укус и хранљива својства. Како претпоставља др Уокшоу, у будућности, када буде успостављена редовна веза с Месецом, овај Земљин сателит одиграће значајну улогу у решавању питања исхране на нашој планети. У херметички затвореним баштама уређеним на Месецу, моћи ће да се добију приноси о каквима се на Земљи не може ни сањати, и то разних култура почев од поврћа и воћа, па до разних врста жита. Поред тога, тле с Месеца довезено на Земљу, извршиће праву „зелену револуцију" у пољопривреди.

АВИОН БЕЗ ГОРИВА!

Контролни торањ аеродрома у Амстердаму примио је драматичну поруку: „КЛМ-236 позива контролни торањ! Хитно позивамо контролни торањ! У нашим резервоарима нема ни капи горива. Очекујемо даље инструкције. Пријем".

Руководилац диспечерске службе је намах позеленео и немоћно се осврнувши, дрхтавом руком прихватио микрофон: „Говори диспечерски центар. Позивамо КЛМ-236! Не губите хладнокрвност! Не дозволите да вас савлада паника! Следите улазне координате и максимално искористите своје летачко искуство. Пријем".

Читав минут прошао је у нимало лагодном ћутању. До слушалица диспечера са контролног торња допирало је непрекидно зујање и пуцкетање. На крају, чинило се вечност, допро је глас капетана КЛМ-236: „Хало, контрола! То заиста нема смисла. Већ више од два сата чучимо на аеродрому чекајући гориво..."

ПРОФЕСОР ГЕЗЕМАН

СТРАНАЦ — НАШ ЗЕМЉАК

Герхард Геземан

ЧУВШИ ДА СЕ МЛАДИ ДОКТОР ГЕРМАНИСТИКЕ СПРЕМА ДА ИСПИТУЈЕ ЈУЖНЕ СЛОВЕНЕ И ЊИХОВУ КЊИЖЕВНОСТ, ПРОФЕСОРИ СУ ГА УПОЗОРИЛИ: „ПАЗИТЕ ДА ВАС ПЉАЧКАШИ У БАЛКАНСКИМ ГУДУРАМА НЕ ОДВУКУ И УБИЈУ ПРЕ НЕГО ВАШ ГОСПОДИН ОТАЦ СТИГНЕ ДА ДОНЕСЕ ОТКУП"!

Студентима славистике, љубитељима наше народне књижевности, и не само њима, име вероватно није непознато: Герхард Геземан, научник који је вишеструко задужио нашу историју књижевности, највредније своје радове посветио је изучавању наших народа, њихове културне традиције и баштине. Редак је у свету случај да се један странац по језику и начину образовања може тако успешно сродити и срасти са сасвим другим народом као што је то пример са професором Геземаном.

Рођен је 16. децембра 1888. године као дете сеоског учитеља. Бистар дечак, често сасвим оригиналан, глатко завршава германистичке студије у Килу и докторира негде у двадесет петој. Као младог и вишеструко обдареног стручњака професори га упућују на даље усавршавање код чувеног слависте Лескина у Лајпциг, очекујући да ће то Герхард оберучке прихватити. Али, он повлачи потез који запањује његове доскорашње учитеље: отпутовање на Балкан.

Наше народне песме и сам народ заволео је Геземан рано преко Гетеових, Гримових и Раикесових дела и превода као и огромног рада Вуковог који је тако снажно одјекнуо у једној моћној науци као што је немачка. Задивљен српским успесима у балканском рату, млади Геземан се брзо окреће од германистике ка изучавању словенских језика и књижевности. И не само то: одлучује да своја испитивања врши управо на просторима који га занимају. Дакле, Балкан, Србија...

— Онда пазите да вас пљачкаши у балканским гудурама не одвуку и убију пре него ваш господин отац стигне да донесе откуп! — одговорили су му професори кад су чули за његову намеру. „То ми је", забележио је Геземан, „открило сву дубину презира хуманиста према науци такозваних варварских народа Истока".

НЕЋУ У НЕМАЧКУ

Не обазирући се на овака упозорења, двадесет шестогодишњи Геземан долази почетком марта 1914. године у Београд. У џепу му је указ да може као наставник немачког језика и књижевности предавати у првој мушкој гимназији, на Дорћолу, у Душановој улици, данас школи „Моша Пијаде". Иако није знао ниједну нашу реч, умни, образовни и упорни Геземан сналази се брзо..

Али, крај јуна доноси не само завршетак школске године, него и сарајевски атентат, ратну олују, нарочито на Србију. Тада до пуног изражаја долази и професорова љубав према Балкану и његовим народима...

Све оно што је само назирао из десетераца Филипа Вишњића о рвању голоруке раје у устанку под Карађорђем, сад је почело да се одиграва у стварности пред његовим очима: једна мала земља, нападнута са свих страна, скупљајући нечувене и тешко схватљиве моралне и физичке снаге, не само да се брани, него задаје и снажне ударце. Задивљен, овај млади човек доноси за убичајена људска схватања у таквом страшном времену веома необичну одлуку: своју судбину везује за судбину народа и земље која страда. И уместо да у Београду мирно сачека аустријске и немачке трупе, грмљавина чијих хаубица се већ чује са севера, па да се потом врати у свој Лихтенберг, он се својевољно повлачи у унутрашњост, постаје болничар и успешно негује До последњег даха предано радећи свој новинарско, са иронијом се сећајући упозорења из Кила, Геземан је оболео и од пегавог тифуса у Врању... Ни то га није поколебало да са српском војском настави даље... Са тог мукотрпног путешествија, од Београда до Драча и назад, кроз језива искушења, глад, патњу и сталну визију смрти Геземан се вратио са својим код нас још необјављеним дневником, из кога „Политикин забавник" први код нас објављује одломке.

ДНЕВНИК ПОСВЕЋЕН ЦВИЈИЋУ

„На улици сам срео једну жену која је носила два хлеба, један цео и један начет. — Продај ми једно парче — молио сам. Она одломи мало одмахујући главом, али кад сам хтео да платим, одбила је. — Половину овог хлеба већ сам дала гладним војницима. Узимати новац од гладних људи грехота је. Али, много не могу да дам. Имам децу код куће, одбила је и ушла у своје двориште..."

Седамнаести новембар. Косовска Митровица:

„Данас сам чекао од седам сати до подне пред једном канцеларијом да бих добио цедуљу на основу које могу да променим једну новчаницу од десет динара. Било нас је на стотине који смо се на киши тискали, прави интернационални скуп: српски војници, аустријски заробљеници, француски авијатичари, енглеске милосрдне сестре, амерички и грчки лекари..."

„Толико сам узнемирен да не могу да пишем. Причало се да су Ниш и Скопље повраћени. Народ је плакао од радости. Али, главна команда овде је стигла изненада и у великој журби продужила даље. Према Призрену, па ка Албанији. Утолико је разочарење веће. Страшан метеж. Свуда аутомобили са забректалим моторима. Страни авијатичари лете даље. Мисије се пакују. покретне болнице одлазе Избеглице посматрају са ужасом шта се дешава. Жене и деца који не могу даље поздрављају се са својима".

„Кад сам био болничар војне болнице у Крагујевцу и на негу ми поверено тридесет рањеника у једној соби, све самих српских сељака, један од њих имао је обичај да купује новине и да сваке вечери својим друговима, из њих чита. То је било прних недеља рата, док се Руси у источној Пруској још напредовали. Ја сам баш мерио температуру једном од мојих људи, али приметих како се један сељак нагиу иза леђа читаоцу и показа му прстом на једно место у новинама, па додаде тихо: — Сад то не читај, чекај док изиђа напоље, то је

његова отаџбина, могло би га ожалостити. — Ја сам се правио да нисам ништа чуо. Идући у стан, купио сам новине. Стајало је наштампано црним словима вест да су Руси заузели Кенигсберг.

То је његова отаџбина, могло би га ожалостити!

Човек који је исписивао ове редове, који је лечио српске војнике и с њима доживео сву Голготу повлачења према југу јесте био странац. Али, само по пореклу и имену. Дневник је писан на немачком, али је известан број својих дела Геземан написао на нашем језику. Читајући те текстове, човек не може да остане равнодушан пред изузетним познавањем готово свих наших дијалеката, људи, историје и традиције. А колико је овај само номинално и пореклом Немац искрено волео Балкан, истражујући га и обогаћујући својим великим делом, показује и то што је дневник посветио Јовану Цвијићу.

ПРЕ ВУКА

Иако није дуго живео ни дуго радио, Геземан је ипак успео да иза себе остави дело које задивљује по знању, снази, оштроумности и — искрености. Увек окренут само науци, без примеса политике или удварања, заслужио је да је његово име незаобилазно у изучавању наших народа и њихове књижевности.

Мање је познато да се Геземан, иако је живео после Вука, на неки начин бавио нашим народним песмама пре овог великог знаоца. Наиме, он је пронашао и издао, уз опсежне и врло зналачке коментаре, знаменити „Ерлангенски рукопис", најстарији зборник наших народних песама које је скупио један трговац много пре Вука. Да је само то урадио, остао би заувек присутан у изучавању наше народне књижевности.

Али, Геземан је учинио много више. Следе опширне студије о Хасанагиници, Војводи Пријезди, Бановић Страхињи, о значају народне песме за националну културу југословенских народа, о Марку Миљанову, о Стевану Сремцу и карактерологији Балкана, о култури јужних Словена, о...

Као врхунац капитално дело, по многима најстудиозније из те области, „Чојство и јунаштво старих Црногораца". Та књига од готово 300 страница можда најбоље говори колико је професор Геземан не само познавао нашег човека и наше људе, него и изнад свега — волео.

На најзначајнијим катедрама европских универзитетских центара он држи предавања о Балкану и нашим народима. Са собом води чувене гусларе, путује по селима и фонографски снима народне песме. Покреће у Београду часопис „Прилози проучавању народне поезије" који по значењу прелазе границе наше земље, објављује популарне књиге „Далмација је доживљај" и „Македонија, живот и природа", монографија „Југославија, народ, привреда и култура", збирку превода црногорских народних прича „Јунаци, пастири и хајдуци", итд.

Од 1922. године професор је славистике за немачке студенте на Универзитету у Прагу. После бруталног немачког напада на Чехословачку, узалудно покушава да пређе у Београд. Ипак, његова упорност побеђује и 1939. године оснива у Београду Немачки институт где је управник. Ствара богату библиотеку о нашој народној књижевности са бројним фонографским снимцима, рукописима, забелешкама. И кад је мислио да је најзад остварио свој дугогодишњи сан, Хитлерове бомбе на Београд све руше... Разочаран, професор се повлачи у Горњу Баварску, где живи у тишини, далеко од политике „са Словенима у души". На нашем језику пише приповетке у којима су главни јунаци Максим Црнојевић, Бановић Страхиња, шумадијски сељаци, хајдуци и ускоци. Последњег дана марта 1948. године, и даље желећи да се врати у Београд, умире у шездесетој години од — дечијих богиња.

Сви они који су га познавали, нарочито београдске даме, живо се сећају тренутака када је онако висок и господствен пролазио улицама града који је неизмерно волео. Када је у новембру 1935. године на Коларчевом народном универзитету говорио о Бановић Страхињи, редови Београђана који су желели да га чују и виде били су се отегли унедоглед.

Иван Лончар

ОВАКО ЈЕ ПИСАО ГЕЗЕМАН

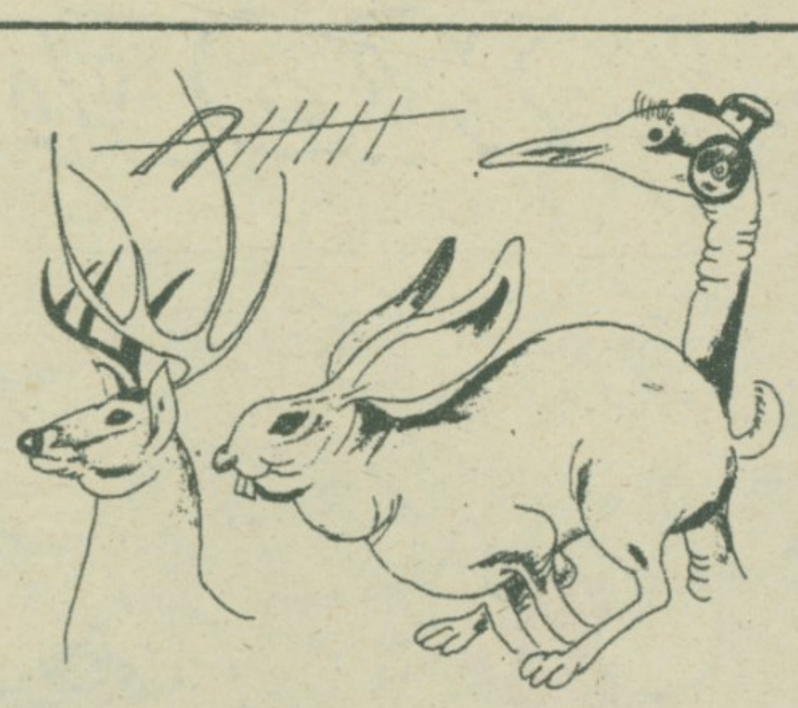
„Колико су високе оцене народног мишљења о њему (Марку Миљанову)" и његовој вредности и како се народ труди да за те вредности нађе и погодан израз, навешћу неколико примера.

Тако је једном ишао путем Шуто Раданов, такође познати јунак тих и замишљен, још потпуно под утиском ове снажне личности која је сада живела у немилости. Један од његових земљака упита га откуда долази. Одговор: „Од најбољег Црногорца". „То је крупна ријеч", одговори овај, „доста би било да си рекао да си био као код најбољег". Али овај се обрецну: „Шта ти знаш о томе? Ако је бог икада имао посла са каквом женом, онда је то морала бити мајка Марка Миљанова".

Један арнаутски поглавица решио је ову стилистичку тешкоћу сасвим једноставно: ословљавао је војводу непрестано без титуле. У овоме друштву, где се толико пази на реч и ранг, то је неучтиност. Зато Марко затражи објашњење. Арнаут као да је на то чекао: „Војвода има довољно, а Марко Миљанов је један једини".

Једног Куча упиташе да ли је што у роду са чувеним Марком Миљановим. Одговор: „Војвода и ја смо од једнога братства. Но, ако си ти бољи човек од мене, онолико колико си ти бољи, толико си ближи војводи Марку; а други који је бољи од тебе, још му је ближи". А једна отмена Туркиња, која је кроз решетке харема гледала како Марко пролази јашући на коњу, рекла је својој пријатељици: „Силан Ђаур! Дај боже да од његова рода не остане трага!" Друга ће на то сажаљиво: „Не реци то, иако је Србин. Штета би била да такав човјек остане без потомства"; на то ће опет она прва: „Знам ја говорим, јер може да остави кога хоће, али му нико неће бити раван. Боље да такав јунак нема потомства да се његово име не срамоти".

(„Чојство и херојство старих Црногораца")

УШИ НА ТРБУХУ

Када је живим бићима додељивала слух, природа је показала велику разноликост. Органи који примају звук распоређени су код њих на разним, понекад потпуно неочекиваним местима: код попца, на пример, сви су на голеницама предњих ногу, код скакавца на трбуху, код комарца — на брковима-антенама.

У процесу еволуције органи слуха код кичмењака заузели су почасно место на бочним странама главе, а код сисара се још појавила и развијена ушна шкољка. Ниже животиње морале су да се задовоље заштитним кожним наборима који затварају ушни канал. Крокодилима, на пример, такви набори помажу док су под водом. Код птица — роде, патке, врапца — сличну заштитну улогу има танка спна.

Ушна шкољка — коју у обичном говору најчешће називају уво — код многих животиња веома је покретна. Пас ослушкује мрдајући ушима: њули их, опушта, шири у страну. Одређујући правац из кога долази звук, ушима мрдају и коњ и јеж и јелен и зец. Левкаста два увета афричког носорога „раде", ако треба, независно једно од другог: трудећи се да распозна звуке који долазе и спреда и отпозади, носорог може истовремено да једно уво окрене напред, а друго унатраг.

Органи чула слуха код неких водоземаца представљају читав један систем. Тако жаба на сувом чује помоћу бубне опне и слушних костију, под водом јој као проводник звучних таласа до унутрашњег ува служи течност у организму, а на копну — мишићи и кости „шапица".

Вук „лови" кораке ловца са удаљености од 50 метара. Шум такве јачине човек може да чује с даљине од највише пет метара.

За време зиме лисица по звуку налази миша под снежном кором и слојем снега.

Кртица разликује мирисе и звуке кроз слој земље. Кад иде за пленом сна по тим путоказима и рије своје подземне ходнике.

Рибе, медузе и друге морске животиње могу да хватају звуке ултразвучне учестаности које човечје уво не чује. Оне ће прве чути инфрасигнале непогоде која наилази и, повинујући се „гласу мора", покушати да напусте приобални појас. Стручњаци сматрају да и галебови, који се веома узнемире пред непогоду, такође чују инфразвуке.

У распонима ултразвука добро чују кокошке и пси. Пас, на пример, може да чује звуке чија је учесталост до 60.000 херца, мачка још и више. На основу тога израђени су методи, дресирања паса ултразвучним сигналима које сам дресер не чује!

Необична је, просто фантастична, оштрина слуха код слепих мишева. Шум крила сићушног лептира они могу да чују и са даљине од десетак метара. Док лете, слепи мишеви шаљу испрекидане ултразвучне сигнале, а у паузама између тих сигнала они помоћу развијених ушних шкољки-локатора хватају њихов ехо који се одбија од разних препрека.

Ево неколико података из „досијеа" слепих мишева: сигнале емитују 60 пута у секунди на учестаности од 90 до 200 херца. Одбијени ехо који примају по јачини је милион пута слабији од исходног звука. Слепи мишеви могу да у пуној брзини обиђу најлонску нит дебљине 0,08 милиметара и да за један секунд уловe две муве од којих је свака тешка неколико хиљадитих делова грама!

Џон Лебок, познати природњак из 19. века, покушавао је да пажњу мрава привуче звиждуком, свирањем на виолини, звучном виљушком, па чак и сопственим гласом и све без успеха. Тек касније је откривено да све те звуке мрави не чују. Стручњаци сматрају да мрави ипак чују, али те звуке, пак, људско уво не може да улови.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

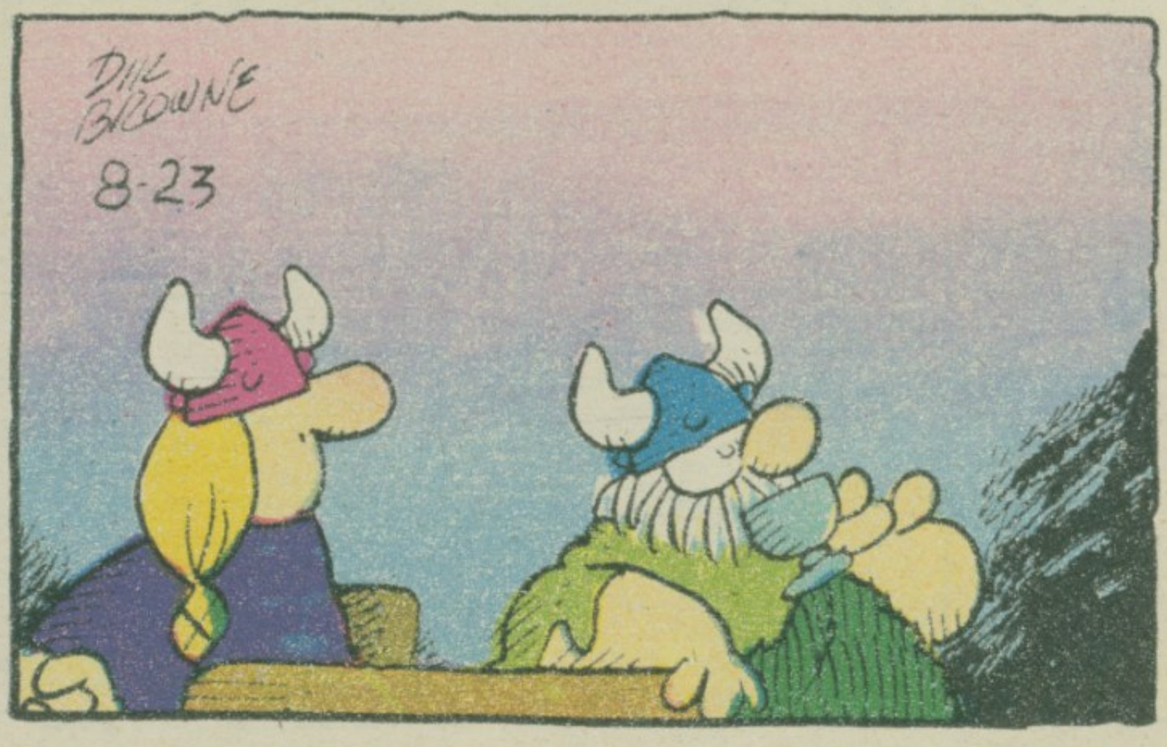

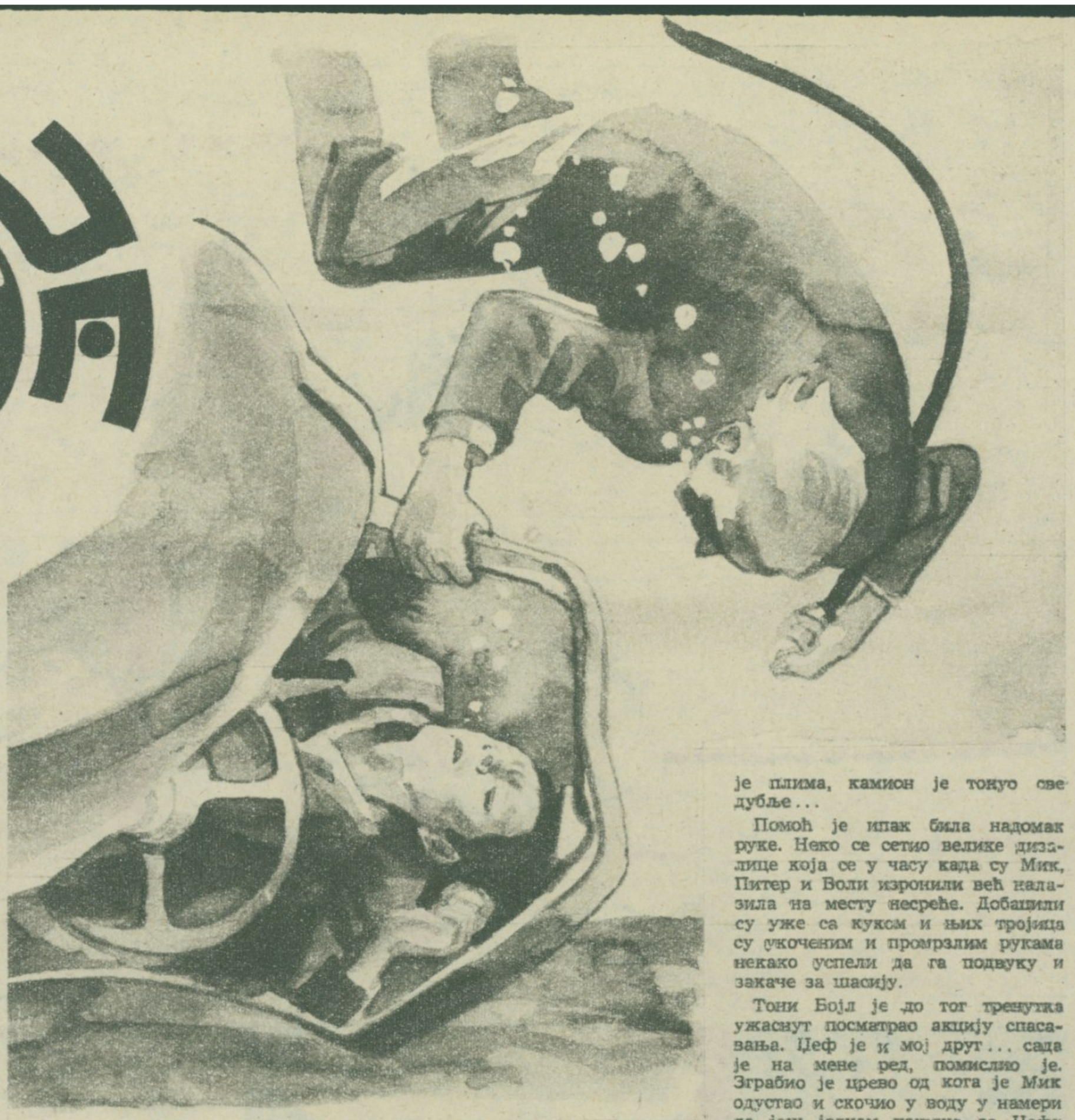

ГОДИНЕ ФИЦА

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

ТОЧКОВИ СУ НАЛЕТЕЛИ НА ЛЕД, КАМИОН СЕ ЗАНЕО, СКЛИЗНУО ПРЕМА ИВИЦИ ДОКА И ОБРУШИО У РЕКУ. ДВАДЕСЕТ ШЕСТОГОДИШЊИ ВОЗАЧ НИЈЕ ИМАО ВРЕМЕНА ДА ИСКОЧИ...

Џеф Вотсон никада није волео зиму, а тај децембарски петак прошле године био је нарочито непријатан: ношена ветром, ледена суснежица је рукавцем реке Тиз из Северног мора продирала до Мидлзброа.

Посао возача камиона-дизалице на пристанишном доку напоран је чак и у нормалним условима, а тога дана је маневрисање између сандука наслаганих свега неколико корака од ивице дока и ледене воде захтевало изузетну концентрацију.

КАКО ДА МУ ПОМОГНЕМ?

После једног сата рада Џефова пажња је попустила. У тренутку када је по ко зна који пут окретао камион да подигне један товар, точкови камиона су налетели на лед... Урадио је управо оно што никако није смео — почео је избезумљено да окреће волан. Камион се занео, склизнуо према рубу дока и обрушио у мутну, ледену воду Тиза...

Џефов добар друг Мик Бонсон није се узбудио кад га је један колега упитао где је Џеф. Не одмах. Тек кад је овај поновио питање, Мик се окренуо и погледао према месту на коме је требало да се налази Џефов камион... ни трага од њега. А био је тамо пре неколико тренутака...

Бонсон је одмах схватио шта се догодило: Џеф је склизнуо у реку... Избезумљен, потрчао је према реци и погледао у воду — точкови и шасија штрчали су изнад површине.

— Упомоћ! Упомоћ! — повикао је и без размишљања скочио. Хладноћа га је паралисала, али је после првог шока ипак смогао снаге да заропи. Једва да је нешто видео од ковитлаца муља, но некако се домогао кабине.

Вотсон је покушавао да се извуче... Олакшање и радост што му је друг жив сменила је паника: како да му помогне, вода је кроз смрскане прозоре и предње стакло продрла унутра, изувијани лим га заробио...

Изронио је, с муком се извукао на док, отрчао по црево које је данима лежало крај сандука и кога се ко зна како у тим тренуцима ипак сетио, додао један крај колеги, други поклопио шаком да вода не продре у њега и поново се бацио у реку.

Када се нашао крај кабине, гурнуо је црево близу Вотсоновог лица. Безнадежно. Џеф је од губитка крви и недостатка кисеоника већ био ошамућен. Није схватио шта Мик покушава да уради... млатарао је рукама, али није покушао да дограби црево и стави га у уста... Ко зна, можда чак више и није видео Мика?

Драму која се одигравала на доку број 5 пристаништа у Мидлзброу видели су људи из поморске ватрогасне станице удаљене 100 метара. Очевици, тридесет једногодишњи Питер Бенет и четрдесет петогодишњи Воли Њумен, нису оклевали. Ускочили су у ватрогасна кола и кренули ка месту несреће.

НЕМА МУ СПАСА...

Стигли су у прави час. Промрзао, изнемогао од напора и обесхрабрен, Мик Бонсон се помирио с најгорим... Џефу више нико не може да помогне, чинило му се. Али, када је видео како се Питер и Воли бацају у воду, скочио је за њима.

Трен касније нашли су се крај кабине и угледали Џефа — пресамићеног и непокретног... Мехурићи ваздуха му више нису излазили из уста, што је могло да значи само једно — да је мртав...

Погледали су се. Хладноћа је била неиздржива, нису били сигурни да ће их тела послушати, да ће имати снаге да испливају. Да све буде још горе, надолазила је плима, камион је тонуо све дубље...

Помоћ је ипак била надомак руке. Неко се сетио велике дизалице која се у часу када су Мик, Питер и Воли изронили већ налазила на месту несреће. Добацили су уже са куком и њих тројица су укоченим и промрзлим рукама некако успели да га подвуку и закаче за шасију.

Тони Бојл је до тог тренутка ужаснут посматрао акцију спасавања. Џеф је и мој друг... сада је на мене ред, помислио је. Зграбио је црево од кога је Мик одустао и скочио у воду у намери да још једном покуша да Џефу обезбеди ваздух. Минут касније је изронио, дубоко удахнуо и ишчезао с површине... С цревом није успео, али се зато допола увукао у кабину и покушао да уста на уста убаци нешто ваздуха у Џефова плућа... никаква реакција...

Осам минута после несреће камион је извучен из воде. Пошто су га ослободили лима, положили су Џефа на земљу. Није се мицао. Мик, Питер и Воли нису хтели да одустану: промрзли, мокри и исцрпљени клекли су крај друга и на смену му давали вештачко дисање.

Ништа се није дешавало — само се вода цедила са непомичног тела. Онда... чудо — Џеф је неколико пута једва приметно трепнуо и удахнуо...

x x x

Неколико минута касније Џеф Вотсон се већ налазио на путу за градску болницу у Мидлзброу. Хирурзи су се сатима борили да му спасу леву ногу, али су на крају ипак морали да је ампутирају.

— Преживели сте само захваљујући својој младости и снази — рекли су му касније лекари.

— И захваљујући друговима — додао је Џеф.

Месец дана касније Мику Бонсону, Питеру Бенету и Волију Њумену уручене су медаље за храброст.

М. И.

ТОМ И ЧЕРИ

НИГДЕ МАЧКЕ НИ ОД КОРОВА!

НЕМА ЧАЈК НИ ТОМА!

Ч-Ч-Ч-Ч-Ч!

ШТА БИ?

ЈА САМ ЗАРО БЉЕН!

КАКВА ГРДНА ШТЕТА!

ДА ТИ ДОНЕСЕМО НЕШТО ИЗ ФРИЖИДЕРА, ТОМЕ?

ХЕЈ, МИШОЊЕ! ШТА КАЖЕТЕ НА ОВАЈ ШТОС?

ЦАП!

КЛАНГ!

ШТА ЈЕ САД?

ОПЕТ НЕКИ ШТОС!

ИМПЕРИЈА УЗВРАКА УДАРАЦ:

БЕКСТВО СА ХОТА

ДАРТ ВЕЈДЕР ЈЕ НАПАО. ПОБУЊЕНИЦИ СУ СЕ ЈУНАЧКИ БРАНИЛИ, ДОК СУ СЕ ТРУПЕ ИМПЕРИЈЕ ПРИБЛИЖАВАЛЕ БАЗИ С НАМЕРОМ ДА ИМ ОНЕМОГУКЕ БЕКСТВО...

TM & © LUCASFILM LTD 1980 (LFL)

1561/1

У КОМАНДИ ПОБУЊЕНИКА...

ЧУЈЕМ ДА ЈЕ ЦЕНТАР ПОГОЂЕН! КАКО СИ ТИ, ЛЕИА?

ДОБРО... НИСАМ ОЧЕКИВАЛА ДА БЕ ТЕ ТО ЗАНИМАТИ!

ХАЈДЕ! ЈОШ ЈЕДАН УДАРАЦ И СВЕ ОДЕ У ПАРАМПАРЧАД! МОРАШ У БРОД!

Ч... ЧЕКАЈ!

НАРЕДИ ЕВАКУАЦИЈУ И КРЕНИ!

ДОБРО, ВИСОСТИ! ПАЖЊА СВИМ ЈЕДИНИЦАМА! ПОЧНИТЕ С ПОВЛАЧЕЊЕМ!

ТО СЕ ОДНОСИ И НА ТЕБИ, БРОНЗАНИ!

МОЖДА СТЕ У ПРАВУ, ОВДЕ СЕ СВЕ РАСПАДА...

АЛИ, КАДА СУ КРЕНУЛИ...

ОХ! ИЗГЛЕДА ДА СМО У ШКРИПЦУ! ПОТПУНО СМО ОДСЕЧЕНИ!

ГЛАВНИ ГЕНЕРАТОР ЈЕ УНИШТЕН! ЗАШТИТНИК ВИШЕ НЕ РАДИ! УСКОРО ЋЕ БРОДОВА ИМПЕРИЈЕ ЋЕ ОВДЕ БИТИ КАО МУВА!

НЕ МОЖЕМО НАЗАД У КОМАНДНУ САЛУ! ШТА САД, ХАНЕ?

С МАЛО СРЕЋЕ МОЖЕМО СТИЋИ ДО МОГ ФАЛКОНА!

А У ХАНГАРУ НЕСТРПЉИВИ ВУКИ ЈЕ РАЗМИШЉАО О ИСТОЈ СТВАРИ...

СВЕ ЈЕ У РЕДУ, КРЗНАТИ! ПОЛАЗИМО, САМО НЕШТО ДА ПОДЕСИМ, ПА ДА ШТО БРЖЕ ПОЛЕТИМО!

И ПОСЛЕДЊА ОДБРАНА ЈЕ ПОДЛЕГЛА...

КАД СУ СЕ УКРЦАЛИ У ФАЛКОН...

ЈОШ УВЕК НЕ ИДЕ! МИСЛИО САМ ДА СМО ГА ПОЗДРАВИЛИ!

ДА ЛИ БИ ПОМОГЛО ДА ВАС МАЛО ПОГУРАМ?

КАПЕТАНЕ СОЛО, МОЖДА БИХ МОГЛО...

НЕ САДА, ОСТАВИ ТО ЗА КАСНИЈЕ!

ДОБИЛИ СМО, ИЗГЛЕДА, ДРУШТВО! ПОСТАВЉАЈУ ЛАСЕРСКИ ТОП!

ОН НАС НЕЋЕ ПУСТИТИ ДА ПРОБЕМО...

БЕЗ БРИГЕ! ОВА МОЈА КРНТИЈА КРИЈЕ ЈОШ НЕКА ИЗНЕНАЂЕЊА!

ИЗНЕНАДИЛО БИ МЕ ДА КРЕНЕМО!

ЧУИ, МОРАТО ПРОБАТИ С ПОМОЋНИМ МОТОРИМА...

НАДАЈМО СЕ ДА ЋЕМО УСПЕТИ!

ПОТЕРАЈ ГА, ЧУИ!

ЛЕДЕНА ПЕЋИНА ЈЕ ИЗНЕНАДА ЕКСПЛОДИРАЛА. КРИЈУМЧАРЕВА ЛЕТЕЛИЦА ИМАЛА ЈЕ СЛОБОДАН ПУТ...

...НАДЛЕЧУЋИ У ЗНАК ПОЗДРАВА ГРУПУ ЛУКОВИХ ДРУГОВА.

ПОГЛЕДАЈ, ВЕЋ! ХАН НАЈЗАД ОДЕ! ПОБИ СА ОСТАЛИМА У БРОДОВЕ!

СРЕЋНО, ЛУК! ВИДИМО СЕ!

ИЗ ПРАВЦА КРИЛА ДОПРО ЈЕ ТРЕПЕРАВИ БЛЕСАК...

АКТИВИРАЈ УРЕЂАЈЕ, АРТУ, И ПРЕСТАНИ ДА БРИНЕШ! УСКОРО ПОЛЕЋЕМО!

ДОК СЕ **ФАЛКОН** УДАЉАВАО, ЛУК СЕ ПИТАО ДА ЛИ ЋЕ СЕ ОПЕТ СРЕСТИ, ЈЕР ОН НИЈЕ НАМЕРАВАО ДА КРЕНЕ НА МЕСТО САСТАНКА...

5

КАДА ЈЕ И ЛУК ОТИШАО, ЛЕДЕНА ПЛАНЕТА БИЛА ЈЕ ПРЕПУШТЕНА ОСВАЈАЧИМА...

УНИШТЕНО ЈЕ СЕДАМНАЕСТ БРОДОВА, А НЕ ЗНАМ КОЛИКО ИХ ЈЕ УТАЈКЛО!

АЛИ, СКАНЕРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СУ НА ФАЛКОНУ!

ОНДА ЖЕЛИМ ТАЈ БРОД!

ЗАДУЖЕНИ ЗА БЛОКАДУ, ПОЖУРИЛИ СУ ДА ЗАДОВОЉЕ ГОСПОДАРА --

ВАРРВК!

ВИДИМ ИХ, ЧУИ! ДВА ЗВЕЗДАНА УНИШТИВАЧА ИДУ НА НАС... А ЈЕДАН НАМ ДОЛАЗИ С ЛЕЂА!

ДРАГО МИ ЈЕ ШТО СИ РЕКАО ДА НЕЋЕ БИТИ ПРОБЛЕМА, ИНАЧЕ ОВО НЕ БИХ ИЗДРЖАЛА!

АЛИ ДВЕ ОГРОМНЕ ЛЕТЕЛИЦЕ... НАЛЕТЕЛЕ СУ ЈЕДНА НА ДРУГУ...

ХОЋЕШ ЛИ ДА УЋУТИШ?

МОЖДА СУ БРЖИ У СУПЕРПОГОНУ* АЛИ УВЕК ИХ МОЖЕМО НАДМУДРИТИ!

ЈОШ НАС ПРАТИ ОНАЈ ИЗА ЛЕЂА СА БОРЦИМА!

ЧУИ... ПРИПРЕМИ СЕ ЗА СКОК У СВЕТЛОСНУ БРЗИНУ!

КАПЕТАНЕ СОЛО, ПИТАМ СЕ ДА ЛИ ЈЕ САДА ВРЕМЕ ЗА...

*СУПЕРПОГОН - РАЗВИЈАЊЕ НАДСВЕТЛОСНЕ БРЗИНЕ

БЛИЗУ СУ...

ДА... ДА... ВИДИ САД ОВО!

ШТА?

ВААРГХ?

ЧИНИ МИ СЕ ДА СМО У НЕВОЉИ...

АКО СМЕМ РЕЋИ, ГОСПОДИНЕ, ВЕЋ РАНИЈЕ САМ ПРИМЕТИО ДА ЈЕ ЦЕО ПАРАСВЕТЛОСНИ СИСТЕМ ОШТЕЋЕН, АЛИ МИ НИСТЕ ДОЗВОЛИЛИ ДА...

АОКВВУ!

У ВЕЛИКОЈ СМО НЕВОЉИ!

У МЕЂУВРЕМЕНУ, ЈЕДАН ДРУГИ БРОД МИРНО ЈЕ ПЛОВИО...

ТАКО ЈЕ, МАЛЕНИ... НЕ ИДЕМ С ОСТАЛИМА! ИДЕМО ТАМО ГДЕ МЕ ЈЕ БЕН КЕНОБИ ПОСЛАО...

...НА ДАГОБАХ!

ТА-ДООТ БЛИТА ВЕЕТ?!

ДА, ЧУО САМ ТО ОД ЊЕГА ЈОШ НА ХОТУ ДОК САМ БИО РАЊЕН! ВЕРУЈ, АРТУ... ЗНАМ ШТА РАДИМ!

ИАКО ДАГОБАХА НЕМА НА КАРТАМА, ЗНАМ КУДА ИДЕМ! НИЈЕ ДАЛЕКО...

И ДОК ЈЕ ЛУК, МЛАДИ РАТНИК СА ТАТУНА, САМОУВЕРЕНО НАПРЕДОВАО, ЊЕГОВ ПРИЈАТЕЉ НА ФАЛКОНУ ПОКУШАВА ДА СПАСЕ ОНО ШТО ЈЕ ЈОШ МОГАО...

ХОРИЗОНТАЛНИ ПОТИСНИЦИ... УКЉУЧИ ТРЕЋИ СТЕПЕН ПРЕНОСА, ЧУИ!

НЕ ЗНАМ КАКО ЋЕМО СЕ ИЗВУЋИ!

АЛИ ДА НЕВОЉА БУДЕ ВЕЋА, НЕШТО ИЗНЕНАДА УДАРИ ЛЕТЕЛИЦУ...

ТО НИЈЕ БИО ЛАСЕР! УДАРИЛО НАС ЈЕ НЕШТО ЧВРСТО!

ХАНЕ, ХАНЕ! ДОЂИ БРЗО ОВАМО!

АСТЕРОИДИ!

ХАЈДЕ, БРОНЗАНИ, ЗА КОМАНДЕ!

ЧУИ, КУРС, 2-7-1!

НЕЋЕШ, ВАЉДА, ПРАВО У ПОЉЕ АСТЕРОИДА?

АКО СМЕМ ДА ВАС ПОДСЕТИМ, КАПЕТАНЕ, ШАНСЕ СУ НАМ 2,467 ПРЕМА ЈЕДАН!

НЕ ТРУДИ СЕ ДА МЕ ЗАДИВИШ!

ДРЖИ СЕ ДОБРО, ДРАГА, БИЋЕ ГАДНО!

И ЛЕТЕЛИЦА СЕ БРИШУЋИ УПУТИ У РЕКУ ЛЕТЕЋЕГ КАМЕЊА...

ОВАЈ МАНЕВАР КОШТАО ЈЕ ЊЕГОВЕ ПРОГОНИТЕЉЕ ЖИВОТА...

ДОТЛЕ, НЕ ТАКО ДАЛЕКО...

УБИТЕ, АДМИРАЛЕ!

ОКЛЕВАЈУЋИ, ПИЕТ УЂЕ У ПРИВАТНЕ ОДАЈЕ, СВЕТЛОСТ ГА ЗАСЛЕПИ, У УШИМА МУ ЈЕ ОДЗВАЊАЛО, ПРИБЛИЖАВАЈУЋИ СЕ...

...ОН НАЗРЕ ШЛЕМ КАКО СЕ СПУШТА НА ГЛАВУ ЧОВЕКА КОЈИ ЈЕ СЕДЕО У ФОТЕЉИ! ЗАТИМ МУ СИГУРНИМ КОРАКОМ ПРИБЕ...

КАДА СЕ ШЛЕМ НАШАО НА МЕСТУ, МОТОРИ ОКРЕНУШЕ ДАРТА ВЕЈДЕРА, ГОСПОДАРА СИТА...

ПРОГОНИТЕЉИ СУ УГЛЕДАЛИ ФАЛКОНА... УШАО ЈЕ У ПОЉЕ АСТЕРОИДА!

АСТЕРОИДИ МЕНЕ ЗАНИМАЈУ, АДМИРАЛЕ! ЖЕЛИМ ТАЈ БРОД! КАДА ЋУ ВИДЕТИ СКАЈВОКЕРА И ЊЕГОВЕ ПРИЈАТЕЉЕ ОВДЕ?

ДОК ЈЕ ПИЕТ ПОКУШАВАО ДА ОДГОВОРИ, ГОСПОДАР НЕСТРПЉИВО УСТАДЕ...

УСКОРО, ГОСПОДАРУ!

НАДАМ СЕ, АДМИРАЛЕ... УСКОРО!

Али нешто много горе претило је **Фалкону** и његовим путницима...

ПА, ВИСОСТИ, ЖЕЛЕЛИ СТЕ ДА БУДЕТЕ ПРИСУТНИ КАДА ПОГРЕШИМ!

ВИШЕ ТО НЕ ЖЕЛИМ, ХАНЕ!

ЗВЕЗДАНИ УНИШТИВАЧИ УСПОРАВАЈУ! СМРВИЋЕ НАС ОВО КАМЕЊЕ, АКО ЈОШ ОСТАНЕ-МО!

МОРАМО СЕ ИЗВУЋИ ОДАВДЕ! ПРИЋИ БУ ОВОМ ВЕЛИ-КОМ...

ПРИЋИ?

ПРИЋИ!

НАРОВРРРРР!?

Ако је и чуо питања, хан то није показивао. Приближио је брод огромном астероиду...

Овом акцијом није се решио гониоца...

...АЛИ ЈЕ ТО УСПЕО СЛЕДЕ-БИМ ПОТЕЗОМ.

ОДЛИЧНО ЗА САДА! АЛИ ЧИМ СЕ ОДВОЈИМО ОД ОВЕ СТЕНЕ, НАЛЕТЕЋЕМО НА БОКС!

ТО НАМ ЈЕ САДА ЈЕДИНА ШАНСА! ЧУЈ, ИСПИТАЈ ОВО!

ШТА ЈЕ?

ЧУЈЕШ ЛИ, ХАНЕ?

ОДЛИЧНО! ОВАКО НЕШТО САМ ТРАЖИО!

А ДАЛЕКО ОДАТЛЕ...

БИО ЈЕ ТО ДЕБЕЛИ ПРЕКРИВАЧ ОД ОБЛАКА КОЈИ ШТИТИ НЕПОЗНАТИ СВЕТ ДАГОБАХ...

ВДИТТА ВРЕЕП!

ЗНАМ, АРТУ! НИ ЈА НИШТА НЕ ВИДИМ!

ВИДЕО САМ СВЕТИОНИК ПРЕ НЕГО ШТО СМО УЛЕТЕЛИ У ОВО!

ПРИПРЕМИ СЕ, МАЛЕНИ... СЛЕЋЕМО! НАДАМ СЕ ДА ИМАМО ГДЕ!

ЗАГЛУШУЈУЋА БУКА МОТОРА, ЛОМЉАВА ГРАЂА, АЛИ...

ВА-ДЕЕТ!

УСКОРО ЈЕ СВЕ БИЛО ГОТОВО...

...А У СТВАРИ, ТЕК ЈЕ ПОЧИЊАЛО.

ЦХК-КЛИК ВРРРТ!

АРТУ, ПОЧИЊЕМ ДА СЕ СЛАЖЕМ С ТОБОМ ДА НАМ ОВО БАШ НИЈЕ ТРЕБАЛО!

„МОРАШ ОТИЋИ У СИСТЕМ ДАГОБАХ. ТАМО ЋЕШ УЧИТИ ОД ЈОДЕ, МОГ УЧИТЕЉА..." БИЛЕ СУ ЗАГОНЕТНЕ РЕЧИ ОБИЈА ВАН КЕНОБИЈА.

А САДА КАДА ЈЕ СТИГАО НА ЦИЉ, ЈОШ ТЕЖЕ ЈЕ БИЛО ВЕРОВАТИ ДА ИХ ЈЕ УОПШТЕ ЧУО...

ТРЕБАЋЕ НАМ ДОСТА ВРЕМЕНА ДА СЕ ИЗВУЧЕМО ОДАВДЕ, АРТУ! ЧУДНО НЕКО МЕСТО!

МАДА ИМА НЕЧЕГ ШТО МИ ЈЕ ПОЗНАТО... ОСЕЋАМ СЕ КАО...

ШТА?

КАО ДА НАС НЕКО ПОСМАТРА!

ВА-РЕЕТ!

БАЦИ ОРУЖЈЕ! НИШТА ТИ НЕЋУ! АЛИ, ШТА ЋЕШ ОВДЕ? МОЖДА ТИ МОГУ ПОМОЋИ!

ТРАЖИМ ВЕЛИКОГ РАТНИКА!

ВЕЛИКОГ РАТНИКА? КАКАВ ЛИ ЈЕ ТАЈ ?

ХЕЈ! ТАЈ ШТАПИЋ КОНЦЕНТРАТА ТРЕБАЛО ЈЕ ДА БУДЕ МОЈА ВЕЧЕРА!

МАЛОМ ДОШЉАКУ СЕ ШТАПИЋ БАШ И НИЈЕ ДОПАО...

КАКО СИ НАРАСТАО ТОЛИКИ КАД ОВО ЈЕДЕШ? ХАЈДЕ ДА НАЂЕМО ТВОГ ПРИЈАТЕЉА!

НЕ ТРАЖИМ ПРИЈАТЕЉА, ВЕЋ ЏЕДИА!

ОХ, ЏЕДИА, ЗНАЧИ! ХАЈДЕМО, ОДВЕШЋУ ТЕ ЊЕМУ!

ПОЗНАЈЕШ ГА?

СИТНА ПРИЛИКА ЈЕ МИРНО ПРЕТУРАЛА РАНАЦ СА НАМИРНИЦАМА...

...ДОК НИЈЕ ПРОНАШЛА БАТЕРИЈУ И КРЕНУЛА. ЛУК ЈЕ МАЛО ОКЛЕВАО, АЛИ ЈЕ ИПАК ПОШАО...

ОСТАНИ, АРТУ, ПАЗИ НА БРОД! УМЕМ ДА СЕ БРИНЕМ О СЕБИ...

ЕХ... СИГУРНО... ХЕХ... НАРАВНО!

ФА-ДИТТА ВООП?!

ДАЛЕКО ОД МАГЛИ ДАГОБАХ ДВА БРОДА ИМПЕРИЈЕ ТРАЖИЛА СУ МЕЂУ АСТЕРОИДИМА **ФАЛКОНА**...

БОМБАРДОВАЛИ СУ ЈЕДИНУ МЕТУ – КРАТЕР НА НАЈВЕЋЕМ АСТЕРОИДУ...

АЛИ БОМБЕ СУ НЕСТАЈАЛЕ У НЕПРЕГЛЕДНОМ ПОНОРУ, НЕ ПОГАЂАЈУЋИ ПЕЋИНУ У ЗИДУ...

ОХ! НАЂОШЕ НАС! ЗАРОВАЈ АСТЕРОИД ИОНАКО НИЈЕ НЕСТАБИЛАН!

СМИРИ СЕ, ДРАГА, ОНИ ОДЛАЗЕ! НА СИГУРНОМ СМО!

ГДЕ ЛИ САМ ТО ВЕЋ ЧУЛА, СОЛО?

ХВАЛА НА ПОВЕРЕЊУ ВАША ВИСОСТИ!

ТРИПИО, ШТА КАЖЕШ НА ОВАЈ КРАТКИ СПОЈ?

ГДЕ ЛИ ЈЕ АРТУ? НЕМА ГА КАД МИ ТРЕБА! ДОБРО, МИСЛИМ ДА ЗНАМ ШТА ЈЕ ПОСРЕДИ!

ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ ЗАКАЗАО ПОЛАРИЗАТОР НА НЕГАТИВНОЈ ОСИ!

ПЛАШИМ СЕ ДА ЋЕТЕ МОРАТИ ДА ГА ЗАМЕНИТЕ!

НАРАВНО...

ЧУИ!

ЗАМЕНИ ГА!

ПОЛАКО, ВИСОСТИ! ДА ВАМ ПОМОГНЕМ...

ПРЕСТАНИ, ХАНЕ, ДА МЕ ТАКО ЗОВЕШ!

ПОНЕКАД МИ БАШ ОТЕЖАВАШ СТВАРИ!

СТВАРНО... ЗАР НЕ ПОМИСЛИШ ДА САМ БАШ ЗГОДАН!

МОЖДА... КАДА СЕ НЕ ПОНАШАШ КАО НИТКОВ!

НИТКОВ!? А ЈА БАШ МИСЛИО ДА ТАКВЕ ВОЛИШ!

ПРЕПИРКЕ ПАДОШЕ У ЗАБОРАВ...

УБРЗО ЈЕ ИЗИШЛА УПЛАШЕНА ЗБОГ ОНОГ ШТО ЈЕ ОСЕЋАЛА И ШТО ЈЕ ЖЕЛЕЛА ДА ТО ПОТРАЈЕ...

А МАЛО ДАЉЕ ДАРТ ВЕЈДЕР НИЈЕ ЖЕЛЕО ДА ОБУСТАВИ ГОЊЕЊЕ ИАКО ЈЕ ПРЕТРПЕО ГУБИТКЕ...

ОХ! ЦАР! НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ ЈАВИМО!

ОДМАХ! ПРЕБАЦИ ВЕЗУ У МОЈУ СОБУ!

А ЗАТИМ...

ШТА НАРЕЂУЈЕТЕ, ГОСПОДАРУ?

ИМАМО НОВОГ НЕПРИЈАТЕЉА КОЈИ НАС МОЖЕ УНИШТИТИ...

...СИНА СКАЈВОКЕРА! УНИШТИТЕ ГА!

НИЈЕ ЈОШ ПОСТАО ЏЕДИ! ОБИВАН ГА НИЈЕ СВЕМУ НАУЧИО!

ЈАКА ЈЕ СИЛА У ЊЕМУ! КАДА БИ БИО ПРИДОБИЈЕН ...

ЗА ТРЕНУТАК ХОЛОГРАФСКА СЛИКА ЈЕ ЋУТАЛА. А ТАДА...

ТО БИ ЗА НАС БИЛА ВЕЛИКА ПОМОЋ! ШТА КАЖЕШ, ДАРТЕ?

ПРИДРУЖИЋЕ НАМ СЕ, ГОСПОДАРУ...

...ИЛИ ЋЕ УМРЕТИ!

19

НА МАГЛОВИТОМ ДАГОБАХУ У МАЛОЈ КУЋИ ОД БЛАТА...

ХРАНА ТИ ЈЕ ОДЛИЧНА, АЛИ ХАЈДЕМО ПРВО КОД ЈОДЕ! ГДЕ ЈЕ?

БЛИЗУ! БЛИЗУ! САМО МАЛО СТРПЉЕЊА! РЕЦИ МИ ЗАШТО ХОЋЕШ ДА...

...ПОСТАНЕШ ЏЕДИ?

ЗБОГ ОЦА!

НАРАВНО! ОН ЈЕ БИО МОЋАН ЏЕДИ!

ОТКУД ЗНАШ ЗА МОГ ОЦА... И ШТА ЋУ ЈА ОВДЕ?

КАКО ДА ТЕ УЧИМ КАДА НЕМАШ СТРПЉЕЊА ?!?

ЛУКА ПРОЂЕ ЈЕЗА КАДА ЗАЧУ ГЛАС БЕНА КЕНОБИЈА...

НАУЧИЋЕ СЕ ОН СТРПЉЕЊУ, ЈОДА!

ТОЛИКО БЕСА У ЊЕМУ... ИСТИ ОТАЦ...

ТИ... ТИ СИ... ЈОДА! ЗАШТО МИ НИСИ РЕКАО? МОГУ ЛИ БИТИ ЏЕДИ?

ДА ЛИ СИ СПРЕМАН? ВЕЋ 800 ГОДИНА ОБУЧАВАМ ЏЕДИЈЕ! ЈА ОДЛУЧУЈЕМ КО ЋЕ ПОСТАТИ ЏЕДИ!

20

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: КАКО СЕ ПОСТАЈЕ ЏЕДИ

ГОГАЈ

By Bud Sagendorf

БУАААА! МОЈ ЖИВОТ ЈЕ ПРОМАШЕН!

ЈЕДИНО МИ ЈЕ ЈОШ ПРЕОСТАЛО МОЈЕ ЛЕПО ЛИЦЕ!

РЕЦИ ДА ЛИ МЕ ВОЛИШ?

ШТА?

ЈА САМ НИШТАВИЛО... НИКОМЕ НИШТА НЕ ЗНАЧИМ... ЈА САМ САМО ПРОЛАЗНА ЛУКА ТВОГ ЖИВОТА...

ДРУГЕ ДЕВОЈКЕ СЕ ИСТИЧУ ПАМЕЋУ, СПОСОБНОШЋУ ИЛИ СПРЕТНОШЋУ...

А СА ЧИМ ЈА ДА СЕ ДИЧИМ?

ЗАШТО МЕ ТИ УОПШТЕ ВОЛИШ? ОДГОВОРИ...

ХМ... ТО ПИТАЊЕ БИ ТРЕБАЛО РАЗМОТРИТИ...

©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ГЛБ! ГЛБ! ПОКУШАВАМ ДА ПРОНАЂЕМ КАКАВ-ТАКАВ ЛОГИЧАН ОДГОВОР!

АРФ! АРФ!

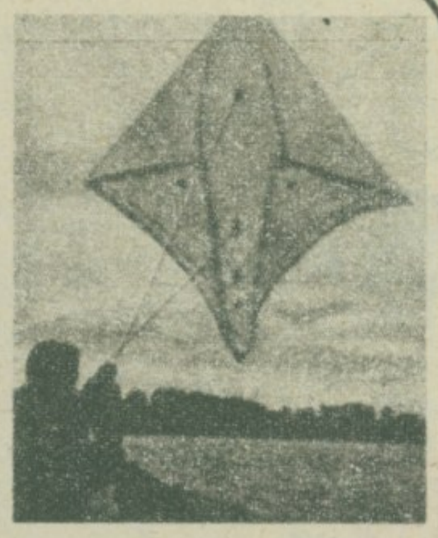
ТРЕБАЛО ЈЕ БАР НЕШТО ДА ЛУПИМ!

ШМРК!

НЕСРЕЋНИЦА! ЧАК САМ ВЕРЕНА СА ГЛУПИМ МОРНАРОМ!

1389/41

ЈЕДРА БЕЗ КАТАРКЕ

У последње време све се више говори о могућности поновног коришћења једрењака. Многи чак називају наше време ером ренесансе бродова на једра. Енглески проналазач Кејс Стјуарт, пак, сматра да је време класичних једрењака прошло и као замену за њих нуди брод који би се кретао захваљујући једној врсти „мешавине" ваздушног балсна и ваздушног змаја.

Стјуарт је израдио пластичне змајеве на надувавање напуњење хелијумом који се, као и дечји змај-играчка, диже с палубе привезан за уже. То је, у ствари, једро коме није потребна катарка и која може да „улови" ветар и на висини кад се над море спусти бонаца. Стјуарт је оваквим једрима опремио своју малу јахту и већ неколико пута пресекао с њом Ламанш — омиљен полигон за испитивање свих нових врста пловила — између осталог и ноћу. Засад су Стјуартсва једра испробана на бродовима до 10 регистарских тона, али проналазач сматра да се сна могу користити и за бродове до 150 бруто регистарских тона, док ће се кроз десет година моћи градити и велики танкери који ће се кретати на ветар!

АЛГЕ УМЕСТО НАФТЕ

Енергетска криза толико је забринула свет да се на све стране трага за новим изворима. У потрагу су кренули и стручњаци велике америчке корпорације „Џенерал електрик" и, према првим информацијама, врше интензивна истраживања плантажа алги на обалама Калифорније. Разлог је, бар таква су обавештења, гигантски раст овог растиња: за два дана порасту пола метра. А издробљена биомаса алги, смештена у специјалну посуду, у процесу ферментације даје велику количину горућег гаса који је по својим својствима близак метану.

Подводне плантаже алги сада су под сталном контролом научника јер, ако се експерименти који су у току повољно заврше и потврде брзину раста алги, са једног хектара моћи ће да се добије биомаса способна да годишње да око четрдесет хиљада кубних метара гаса!!!

У ЈЕДНОМ ДАНУ ДВА

Нова и независна држава помало необичног назива Кирибати сасвим сигурно је једина земља у свету где је понедељак уједно и уторак — уторак истовремено и среда, среда — четвртак итд. до краја недеље, месеца, године. Разлог је сасвим логичан и оправдан: Кирибати се налази у Пацифику, тачно на такозваној „линији промене датума" и зима право на ову датумску двојност.

Држава је, иначе, започела свој самостални живот 11. односно 12. јула 1979. године кад је са њене територије уклоњена енглеска застава и свечано пободена нова, са амблемом земље на коме је представљена птица тропских крајева звана фрегата. Једно од 33 екваторијална острва Кирибатија — Тарава — у другом светском рату било је поприште крвавих пацифичких битака.

СТАРОЕГИПАТСКЕ МУМИЈЕ И САРКОФАЗИ

ВЕШТАЧКЕ ОЧИ САМО

СТАРИ ЕГИПЋАНИ СУ ВЕРОВАЛИ У ЗАГРОБНИ ЖИВОТ, АЛИ СУ СМАТРАЛИ ДА ЈЕ ЗА ЊЕГА НЕОПХОДНО — САЧУВАТИ ТЕЛО. ЗАТО СУ, ПОСЛЕ МНОГО НЕУСПЕЛИХ ПОКУШАЈА, ПРОНАШЛИ БАЛСАМОВАЊЕ

Стари Египћани су придавали велику пажњу конзервацији умрлих. Веровали су да је очувано тело битно за продужетак егзистенције покојника. Ово веровање произашло је, вероватно, из посматрања мртвих које су Египћани испрва сахрањивали у плитке гробсве у песку.

Запазили су да тај суви песак доприноси очувању мртвих тела. Из тога се развило конзервирање мртвих уз помоћ разних средстава тј. балсамовање. Око 3000. године пре наше ере мртво тело увијали су у ланено платно претходно потопљено у смолу, не нарушавајући му облик.

Овај метод, међутим, није успевао да сачува тело већ само његов облик. У Старом и Средњем царству, а то значи у времену између 3. и 1. миленијума пре нове ере, коришћени су савршенији начини балсамовања: уклањани су унутрашњи органи, а за дехидрацију (сушење тела а посебно коже) коришћен је натрон који се још зове и каустична сода. Ни те мумије нису потпуно очуване.

КАКО СУ ЧУВАНИ НОКТИ?

Технике мумификовања усавршене су у Новом царству, које је трајало последњих хиљаду и по година старог века. Мумије из тог времена тако су савршено балсамоване да им је сачувано цело тело, па се лепо виде чак нокти и коса. Унутрашњи органи, изузев срца, вађени су засецањем у слабину. Чувани су у специјалним покривеним ћуповима. Мозак је, део по део, део вађен кроз ноздрве а у празну лобању сипана је смола. За исушивање (дехидрацију) коришћен је натрон. Испражњени трбух и грудни кош пуњени су ролнама лана. Има много случајева када је као замена коришћена струготина, а понекад и лишај (на пример, мумија Рамзеса IV).

У процесу балсамовања примењивана су разноврсна уља (балсами). Нека су више штетила него што су користила, као у случају Тутанкамонове мумије.

Кожа је понекад прекривана наслагама смоле која је штитила површинске делове од распадања, а и нокти су премазивани. После обраде тело покојника увијано је у велики број ланених завоја, испод којих су стављане специјалне амајлије (амулети) да штите од смрти.

Најбољи примерци египатских мајстора балсамовања су из XXI династије фараона — пре две хиљаде година. Често је коришћена струготина, а унутрашњи органи су, после обраде, враћани у утробу насупрот ранијој пракси. Богатијима су убациване и — вештачке очи!

Доцније, у грчко-римско доба, мумије су премазиване катраном. Мумификовање је примењивано и на животињама, нарочито светим (оне су биле неке врста божанстава). У Британском музеју у Лондону постоји мумија мачке.

КОВЧЕЗИ У ОБЛИКУ ТЕЛА

Од најранијег периода Египћани су користили и ковчеге од иловаче, дрвета или трске. У њима су мртви били у згрченом положају. У Старом царству ковчези су целом дужином украшавани. Већ у Средњем царству (а и нешто раније) декорација је усавршена рељефима погребних сцена и магијским текстовима. Зато су ови саркофази називани ковчези-текстови. За богатије прављени су од фино обрађених дасака увозног дрвета, док су сиромаси имали ковчеге од грубе грађе који су премазивани гипсом.

Камени саркофази коришћени су још у XII династији за краљевске потребе. У њих су стављани ковчези, декорисани представама покојникових успеха за живота, због чега су их звали ковчези успеха. Тада се јављају и први антропидни ковчези: обликовани према људском телу.

Краљевски су у Новом царству прављени од злата или позлаћеног дрвета, док је фараон Сети I који је живео пре 32 века имао саркофаг од алабастера. Саркофази су се задржали до времена Птоломејеваца.

У грчко-римском периоду мумије се покривају портретом (маском покојника), као што је показано на ковчегу Артемидоруса (други век пре наше ере). Сачуване су се уобичајене сцене египатских богова, најчешће Озириса, Хоруса и Анубиса.

На нашим сликама су мумије и ковчези из збирке Британског музеја у Лондону — једне од највећих и најчувенијих на свету.

С. Стојиљковић

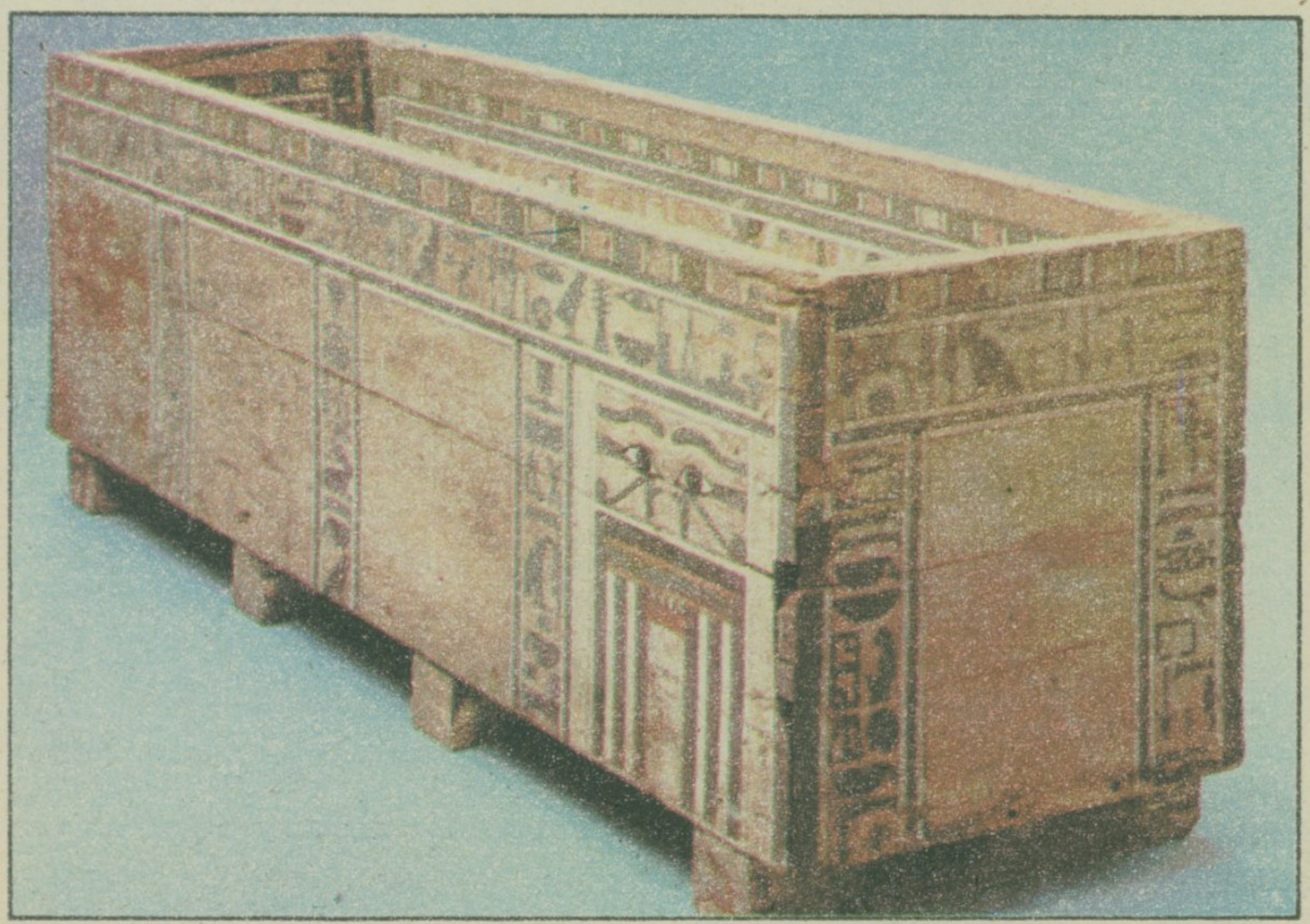

БОГАТИМА

Гробље фламинга

Приликом археолошких ископавања у америчкој савезној држави Вајомингу нађено је недавно огромно „гробље" фламинга. У слојевима земље с великим процентом соли пронађено је неколико стотина потпуно очуваних скелета, а такође и много појединачних костију ових лепих птица чији се број све више смањује.

Древни фламинзи по величини знатно заостају за својим данашњим потомцима. Испитивања костију показала су да су птице чији су остаци нађени живеле пре 50 милиона година. Судећи по свему колонија фламинга обитавала је на обали каквог плитког слатког језера које је у праисторији постојало у овом крају. Стручњаци сматрају да је читава колонија угинула у исто време, највероватније од велике поплаве која је нагло наступила.

Везан преко Ламанша

Ламанш, канал који раздваја континентални део Европе од копна Велике Британије, својеврстан је полигон за обарање рекорда у пливању. Пошто су га многи већ препливали обарајући рекорде у брзини пливања, неки и у дужини, амерички каскадер Алан Џонс одлучио је да учини нешто што ником пре њега није пошло за руком. Уз велику рекламу, каква обично прати необичне подухвате, Џонс је најавио да ће савладати канал свезаних руку и ногу. Скочивши у прилично хладну воду смели каскадер, праћен многим бродићима и знатижељницима, превалио је осам километара и — одустао. Високи таласи и јак бочни ветар натерали су га да остварење свог подухвата одложи за лепше време.

Време је, ипак, новац

Маја прошле године поред сваког телефонског апарата у већници западнонемачког града Лудвигсбурга осванули су пешчани часовници од осам минута. Градоначелник се, по сопственим речима, на овај корак одлучио из једноставног разлога: да своје сараднике и службенике опомене да је време новац и да телефонски разговор мора да буде кратак и ефикасан. Не зна се поуздано колико су времена уштедели, али је рачун за коришћење телефона тог месеца био — 400 марака мање него претходних месеци.

СС 433 „ЦРНА РУПА" У НАШОЈ ГАЛАКСИЈИ ИЛИ НЕШТО ДРУГО?

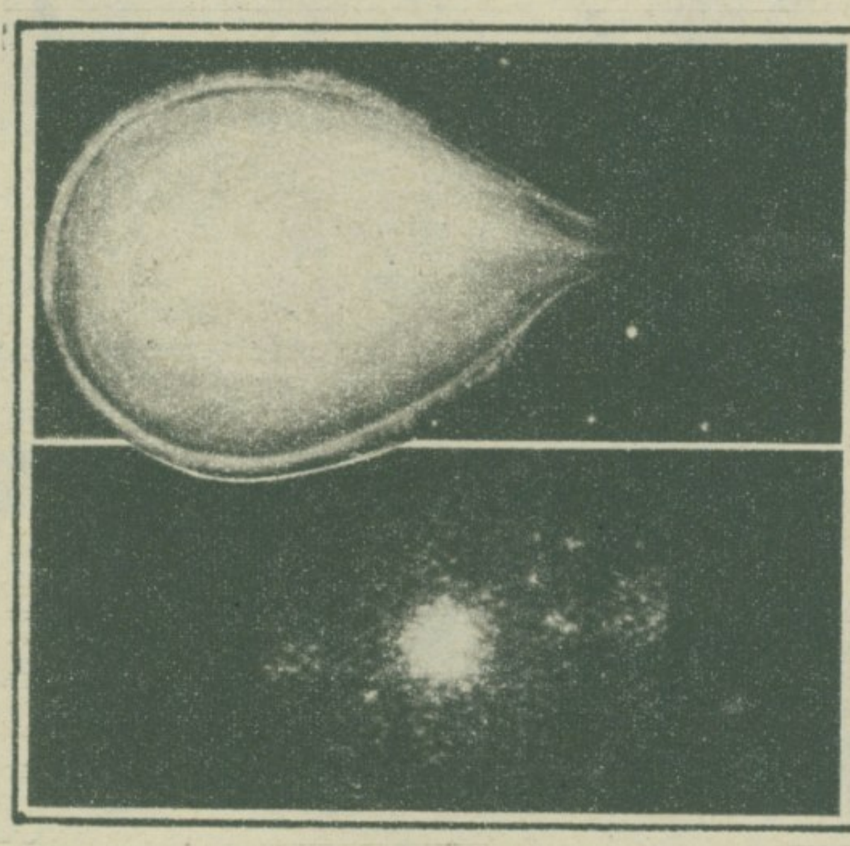
Стара је педесет хиљада година, три милиона пута је тежа од наше планете а десет пута већа од Сунца. Њено пребивалиште је сазвежђе Орла, удаљено од Земље једанаест хиљада светлосних година. Ова звезда која носи назив СС 433 тренутно је у центру пажње свих астронома и астрофизичара света. Да би о њој детаљно поразговарали, измењали мишљења и податке и можда разрешили тајну којом је окружена, у Рим су недавно, на специјално саветовање, допутовали стручњаци из читавог света — сто двадесет најодабранијих мозгова који се искључиво баве овом материјом.

СС 433 се на изглед ни по чему не разликује од милиона других звезда расутих по свемиру: тачкица, невидљива голим оком, између мноштва осталих. Управо тако је у тренутку „рођења" и била класификована као нека сасвим обична звезда коју су 1960. године открила двојица америчких астронома: Брус Стивенсон и Николас Сендалик.

Следећих седамнаест година била је без имена. „Крштена" је тек кад су је Стивенсон и Сендалик завели у списак хиљада других претходно откривених звезда чија је карактеристика да обилују водоником, и то под бројем 433. Ради скраћења астрономи су број под којим је заведена додали иницијале својих презимена, па смо тако добили СС 433.

Од тог тренутка ствари су се брзо мењале. Почетком 1978. откривено је да ова звезда емитује радио-сигнале, а неколико месеци касније, захваљујући енглеском сателиту „Аријел 5" утврђено је да она у простор такође „испаљује" и снажне Х зраке. У септембру прошле године са Калифорнијског универзитета у Лос Анђелесу (где се налази једна од највећих опсерваторија света) и група истраживача опсерваторије из Азијања у Италији под вођством Августа Мамана, готово истовремено запазили су да се СС 433 једним својим делом приближава Земљи а другим од ње удаљава, и обрнуто, као да је некаква незадржива сила развлачи. Запрепашћење је било још веће кад су први прорачуни на спектрографима показали да се ово кретање одвија брзином која практично не постоји у галактичкој скали — 81 милион километара у секунди, а то је равно трећини брзине светлости!

— Помислио сам да је спектограф покварен — каже Брус Маргон — и тек кад су ми техничари које сам позвао да погледају апарат писмено потврдили да је исправан, прихватио сам податке као тачне.

НЕКА ЛУДА

ЧАС СЕ ПРИБЛИЖАВА ЗЕМЉИ, ЧАС СЕ ОД ЊЕ УДАЉАВА. ОВО УСИЈАНО НЕБЕСНО ТЕЛО ЧУДЕСНИХ ОСОБИНА УПОРНО КРАДЕ САН ГОТОВО СВИМ АСТРОНОМИМА СВЕТА.

ПОСТАЋЕ „МРВИЦА"

Ова запањујућа вест се као мујна пронела светом астрономије и изазвала праву грозницу међу посматрачима неба. Убрзо су сви њихови расположиви инструменти били уперени у правцу Орла. Чак су и програми два астрономска сателита — „Ајнштајн" (амерички) и „Аријел 5" (енглески) — измењени како би се омогућило што поузданије праћење радио-сигнала које емитује СС 433 као и читава околна зона, у астрономским круговима позната под називом W 50.

И док су нови и све занимљивији подаци пристизали један за другим, теоретичари су махнитим темпом изводили прорачуне и

ЗВЕЗДА

вршили анализе, а то нимало није било лако јер је СС 433 од почетка показивала склоност ка тајанствености. Услед поплаве свежих информација до којих се долазило оптичким и радио-телескопима, као и уређајима за мерење емисије инфрацрвених, гама и ултравиолетних зрака, први теоријски модели којима су астрофизичари покушали да објасне феномен нове звезде брзо су заборављени.

Зашто је толико важно открити тајну ове нове звезде?

— Ради се о звезди као што је Сунце — одговара Ремо Руфини, физичар из Рима. — Она не умире, али се услед сопствене гравитационе силе сажима при чему се њена величина драстично смањује: са пречника од неколико милиона километара прелази на пречник од само неколико десетина километара. То су већ добро познате „црне рупе", тренутно најинтересантнији свемирски објекти. Њихова маса је милијарде пута већа од Земљине и управо то потврђује неке револуционарне видове Ајнштајнове теорије. Досад су астрономи открили само неколико (могућих) црних рупа које су све веома удаљене и налазе се у другим галаксијама.

ХИТАЦ У ПРАВЦУ ЗЕМЉЕ

Звезда о којој говоримо, међутим, обећава оно што се дуго очекивало — да буде једина „црна рупа" у нашој галаксији.

Свесни да им се пружила јединствена прилика научници из читавог света, после састанка у Риму, не престају да размењују мишљење о звезди необичних особина, и узгред шире границе знања о животу усијаних небеских тела уопште. Њихова пажња у овом тренутку усмерена је на две хипотезе по којима је могуће да се ради о такозваном „двојном" или о „прстенастом" моделу.

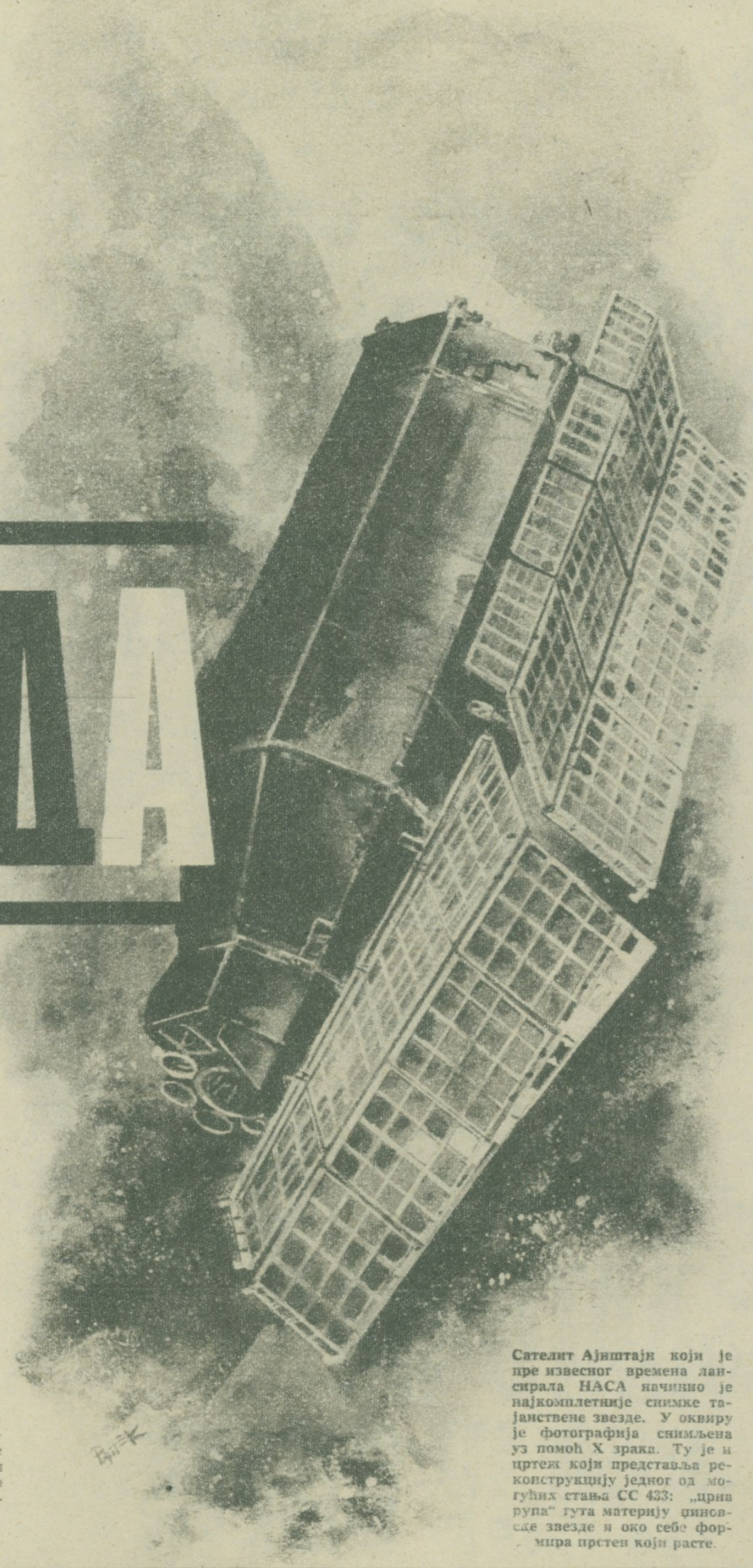
По првој хипотези, коју износе калифорнијски научници, СС 433 чине два тела која се окрећу једно око другог — једна обична звезда огромних димензија и једна „црна рупа". Велика привлачна снага ове друге у будућности би требало да „усиса" материју (врели хелијум и водоник) и да је касније избаци у простор у виду два „хица" усмерена у различитим правцима — један у правцу Земље! — и то брзином која приближно одговара брзини светлости.

Професори Римског универзитета Ремо Руфини и Луиђи Стела као и стручњак са Пекиншког универзитета Фанг Лизи имају нешто другачије мишљење. По њиховој хипотези не ради се о два тела већ постоји огроман прстен од материје чија је маса увећана „путањама" мањих звезда и објекат који се сажима или „црна рупа" коју сва материја окружује.

Прстен се око „црне рупе" окреће огромном брзином и спонтано емитује радиоактивне зраке механизмом који подсећа на ласер.

Упркос сумњама подаци који су досад сакупљени представљају праву сензацију и обећавају да ће вео тајне који покрива јединствену и по свему необичну звезду СС 433 ускоро бити скинут. А то ће засигурно бити велики дан јер ћемо тада знати много више о „недокучивом" свемиру који нас окружује.

Д. В.

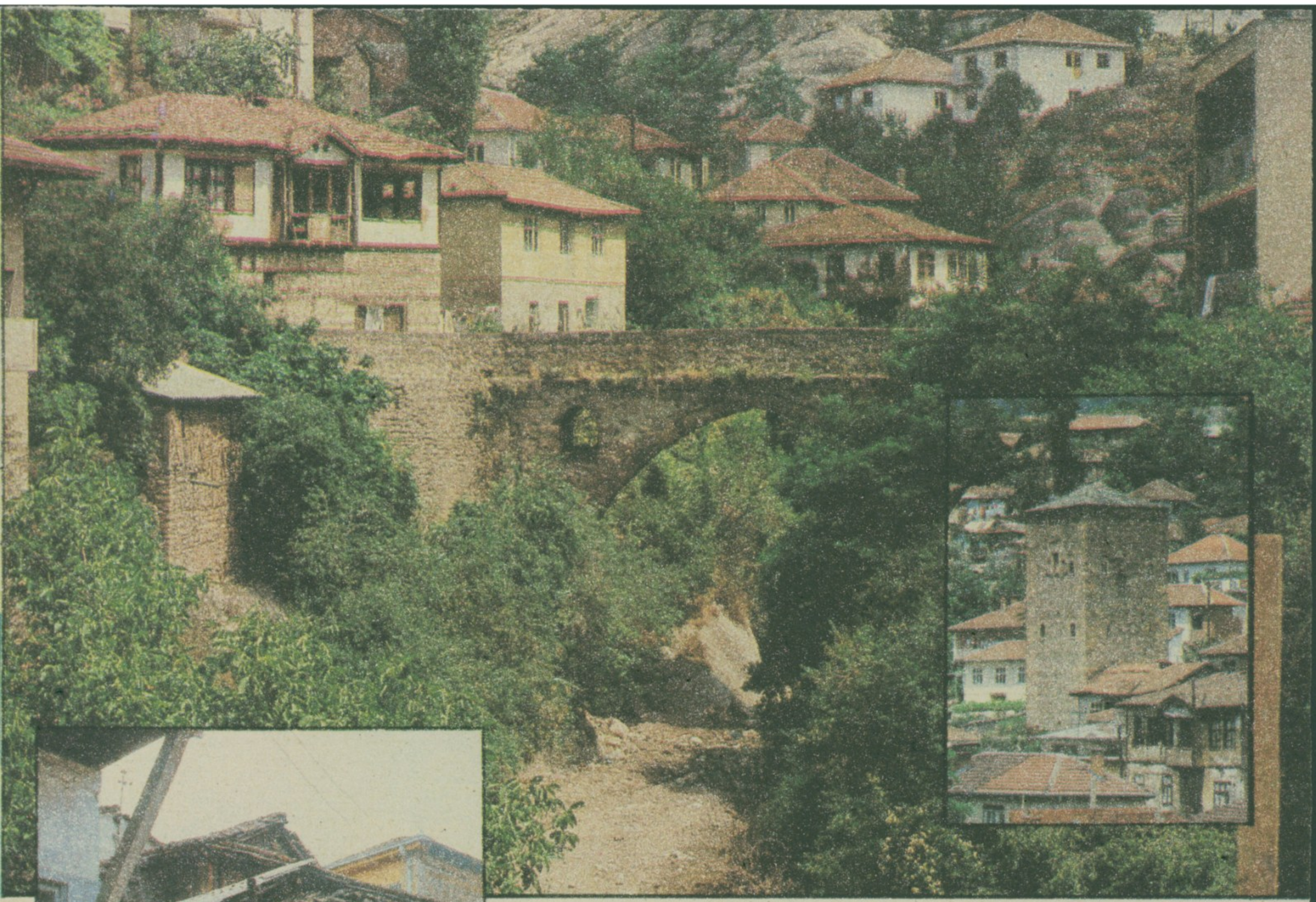
Сателит Ајнштајн који је пре извесног времена лансирала НАСА начинио је најкомплетније снимке тајанствене звезде. У оквиру је фотографија снимљена уз помоћ X зрака. Ту је и цртеж који представља реконструкцију једног од могућих стања СС 433: „црна рупа" гута материју џиновске звезде и око себе формира прстен који расте.

ПРИЧЕ О НАШИМ ГРАДОВИМА

КРАТОВО

путопису: „Варошко насеље лежи у пространом пољу између брда и броји осам стотина кућа, приземних и на спрат. Грађене су од тврдог материјала и све су покривене црвеном ћерамидом (полукружним, жлебастим црепом) и снабдевене рајским баштама и живом водом. Месни прваци су због сребрног рудника јако богати и срећни“ ...

Крајем те давне, 1660. године, док су око снегом завејаног Кратова завијали курјаци, неуморни Челебија оставља будућим поколењима наставак свог надахнутог записа о „касаби Кратово“: „У свему има три стотине и педесет дућана, у којима су заступљени сви еснафи. Нарочито је красна казанџијска чаршија. Будући да се у овом граду налази рудник бакра, то се бакарно посуђе какво се израђује овде не израђује ни у Сарајеву ни у Кастоманији (вароши и пристаништу у Малој Азији, на Црном мору). Ту се израђују жицом исплетени свећњаци, кадионице, фењери, посуђе и ибрици превучени чистим златом, тако лепи да се то не може описати.“

По трговима средњовековног рударства из кратовских рудника добијало се олово, сребро,злато, бакар и железо. Поред локалног становништва, често жена и деце, у њима су радили и Саси, на што указују и називи из кратовске околине као Шашево и Немске Одаје. Већи Дубровчани су полупрерађеном рудом трговали између Кратова и обала Јадрана. Поток Латашица сачувао је у свом имену спомен на боравак Дубровчана (Латина) у свом крају.

Али, слика живота у Кратову није ни издалека у прошлости била тако идилична како би могло да се претпостави на основу занесног записа Евлије Челебије. Карпошев устанак је међу најчувенијим побунама не само у прошлости Македоније већ међу свим јужним Словенима. Кратово и хајдучки харамбаша Карпош, вођа поносног и крвавог устанка из 1689. године, нераздвојно су везани. Устаници су заузели Кратово, Криву Паланку, Куманово и Качаник, а кад је 1689. стигла аустријска војска у њихове крајеве, напали су заједно с њом и Скопље и Штип. Пребацивање аустријских одреда с Балкана на фронт против Француске, лош поступак аустријских команданата са становништвом и самим устаницима, пљачке Скопља, Штипа, Велеса, Тетова и села ско тих градова при повлачењу учинили су да је не само нестало раније одушевљења код устаника него се ни њихови редови нису обнављали и попуњавали. Устанак је јењавао и услед унакрсног притиска турске војске која је наступала према побуњеним крајевима с истока преко Кустендила, и с југа долином Вардара, палећи све пред собом. Око 3000 устаника пружило је безуспешан отпор код Криве Паланке, која је пала опет у турске руке, а турска војска је код Куманова заробила и самог Карпоша ...

У овом крају печалбара и рудара буне нису ретке. Македонски револуционар Добри Даскалов, за кога се зна да је погубљен 1910. године, брани на такозваном Прилепском конгресу револуционарно-демократске принципе ВМРО. Овај војвода проводио је тешке дане у кратовском затвору али ни тамо није остао усамљен ни напуштен. Тамнујући у једној од кратовских камених кула ипак је одржавао везу са илинденцима. Турци траже устаничку архиву, али Даскалов поручује друговима да, ако је она склоњена на сигурно место, окрену један клесан камен на кули наопако. Тако је и учињено. Сигуран у себе и истомишљенике, војвода одводи кајмакана (шефа полиције) на стрму обалу Табачке реке да би му, наводно, показао место где је скривена архива.

Везан, повукао је десет својих чувара у провалију. Пао је на њих и поломио ноге. Турци су га осудили на 101 годину робије. Прича се да је, пролазећи кроз Кратово на тамновање, снажно запевао да би га чула супруга која је ноћу ткала и чекала га. О томе се, и данас, у Кратову певају песме.

Иван Лончар

Снимио
Љубомир Патрногић

СРЂАН и ПУМА

Недавно је у издању Продукције плоча Радио-телевизије Љубљана изашао нови албум Срђана Марјановића »Не начи се за мене“. У ствари, ова насловна песма албума има шири наслов: »Не начи се за мене изгубљен сам као и ти«. Од осам песама у седам је Срђан композитор, аранжер и писац текстова, тако да се о њему и даље може говорити као о кантаутору. Само за разлику од оног времена када се појављивао пред микрофоном сам уз акустичну гитару, Срђан је сада добио врсне сараднике у групи ПУМА. А ПУМУ сачињавају СЛОБОДАН МИЛИВОЈЕВИЋ, клавијатуре и саксофон, БОГДАН КАЗАЗИЋ, бас, и бубњеви ПЕТАР ЈАБЛАНОВ. Наравно, Срђан и даље свира гитару и пева. Када смо га упитали коју врсту музике сада негује, рекао је да је остао веран балади и то модерној која за основу узима рок музику.

Теме на новом албуму су узете из свакодневног градског живота, па је и речник са градских улица. Осим „Не начи се . . .« ту су још и песме »Она иде са свима који не журе на трамвај«, »После зезања нема кајања« итд. И омот је оригинално замишљен јер га треба исећи »на незгодном месту« па када се подигне тај исечак онда се тек стиже до другог омота и наслова плоче »Не начи се за мене«.

НЕ НАЧИ СЕ ЗА МЕНЕ

Музика и текст: **Срђан Марјановић**
Изводе: **Срђан и ПУМА**

Знам колико ти је било тешко
Све нас понекад остављају
Можда тај тип и вреди толико
Да се због њега секираш
То знаш само ти.

А то што си са мном
На све пристала лако
Не значи душо ништа
Можда је и боље тако.

Мислиш да новом фацом
Најлакше бришеш стару
Ја ето тако не могу
Ја сам изгледа у кварту.

Зато у мојој соби
Не тражи спас
И ја желим да ме неко води
А за вођу није ниједно од нас.
Не начи се за мене
Јер ја сам изгубљен исто као и ти
И мени треба заборав
И ја само хоћу
Да ме неко воли.

Дорси ДАНАС

Клавириста и композитор Реј Манзарек, један од оснивача групе Дорс (DOORS), одувек је сматрао да је за репутацију ове групе исто тако заслужан као и преминули певач Џим Морисон. Међутим, никада му та заслуга није призната. Штавише, каснији догађаји су потврдили да „Дорси“ без Џима нису исто што и „Дорси“ са Џимом. Непокорни песник и предводник „младе гневне генерације“ Џемс Даглас Морисон оставио је сувише видан траг на своје следбенике.

Реј Манзарек (који је са Џимом основао групу још 1967. године) и данас се бави музиком, још увек има групу „Дорс“ али не може да се ослободи успомене на свог преминулог друга. Приликом недавног боравка у Паризу у разговору са новинарима је рекао и ово:

„Не, никада нисам био на гробљу Пер Лашез (тамо је сахрањен Џим Морисон). Роби и Џон су ишли, али ја нисам. Једном сам покушао али се тако велика гомила људи окупила пред улазом на гробље да сам се вратио. Веома ме чуди што видим колико утицаја има група Дорс на тренутна кретања на америчкој рок сцени, десет година после Џимове смрти. Оснивају се ансамбли „Кристални брод“, „Незнани војник“, „Чудни дани“, а све су то називи наших песама. Не знам како је настао овај феномен. Чак је и дугометражни филм о Џимовом животу „Одавде се нико не враћа жив“ један од најгледанијих филмова. Требало је према овоме снимити и уметнички филм, али смо одбили Џона Траволту да игра Џима. Можда би то могао Де Ниро, али да је млађи. Зато припремамо још један документарни филм и сакупили смо километре филмске траке о групи Дорс. Филм ће бити завршен почетком 1982. године, а уз њега ће се продавати и колекција плоча са музиком групе „Дорс“. Све плоче ће бити у малом коферу, а међу њима ће се налазити и необјављиване песме Џима Морисона“.

ПОЉЕ ЈАГОДА

Једна песма Џона Ленона послужила је као мотив за акцију ширих размера. У жељи да сачува успомену на свог супруга, Јоко Оно је од градоначелника Њујорка затражила и добила мало острво у Централ парку које ће уредити у шеталиште и назвати га »Strawberry fields«. Јоко Оно је затим села и написала писмо многим утицајним личностима света,укључујући ту и шефове држава и влада, тражећи од њих да пошаљу једно дрво из своје земље (или неки камен). То ће бити најприкладније сећање на „човека који је задужио свет“. Усред тог парка и пошљунчених стаза налазиће се биста Џона Ленона. Формирана је и централа која ће водити рачуна о прикупљању дрвећа и камења из разних земаља, али се од пошиљалаца прво тражи да пишу и приложе колор фотографију дрвета или камена које желе да пошаљу.

У случају да желите да пишете, ево и адресе:

Strawberry Fields, c/o Studio One, 1 West 72 ST.
New York City, NY 10023

Ипак треба разликовати жељу Јоко Оно да обележи успомену на свог супруга од стварне улоге коју је Џон имао на позорници нашег времена. (Зар Мартин Лутер Кинг није заслужио и веће поштовање због својих хуманих идеја?) Зато изгледа претерано када Јоко Оно жели да за свој врт добије и камен са Месеца, односно узорке терена са Марса, наводећи да је Џон био поборник Универзума!

Због тако велике идеје Јоко Оно није дошла на малу: да од оставштине милионера Џона Ленона направи мали фонд за помагање младих (или старих) музичара јер је то огромно богатство ипак настало тако што су милиони људи давали новац за плоче Битлса.

МОЈ ИЗБОР

Имам 19 година и прије него што пођем на одслужење војног рока желио бих да вам доставим списак плоча које ћу најрадије слушати док будем у ЈНА. Зовем се **Томислав Јозић** и до сада сам живио у Тешањски крај Добоја.

ДОМАЋЕ

1. ПЛИМА — Индекси
2. САЊАО САМ НОЋАС ДА ТЕ НЕМАМ — Бијело дугме
3. ДОШАО САМ ДА ТИ КАЖЕМ ДА ОДЛАЗИМ — Бијело дугме
4. САЊАМ — Индекси
5. ЈЕДНОЈ ЖЕНИ — Златко Манојловић

СТРАНЕ

1. CHILD IN TIME — Deep Purple
2. NIGHTS IN WHITE SATIN Moody Blues
3. KISS AND SAY GOODBYE — Manhattans
4. DON'T LET ME DOWN
5. THE SOUND OF SILENCE — Simon and Garfunkel

Наш читалац ДАРКО ПОЛАНЧЕЦ из Загреба (Талајићева 5) врло лепо црта и воли групу DEEP PURPLE. Једино што можемо да опоменемо Дарка је да се цртежи у оловци теже прештампавају и да тиме радови делимично губе од своје вредности.

Аутор: **РАДИЧ МИЈАТОВИЋ — Нови Сад**

ДАДО ТОПИЋ

PETER GREEN

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ... ВЕСТИ ИЗ КРУШЕВЦА

Недавно је у Крушевцу основана нова, веома млада рок група СТРУЈНИ УДАР. Почели су да наступају у Крушевцу и околини и заиста изазвали прави „удар" својом музиком. Свирају атрактивно и модерно, а публика их лепо прима. Своје музичке квалитете доказују и тиме што теже сопственом начину музицирања, па очекују да ће ускоро снимити и своју прву сингл плочу.

Чланови СТРУЈНОГ УДАРА су: СРЂАН НОВАКОВИЋ (19) гитара, САША ЂОРЂЕВИЋ (15), вокал, СИНИША ПОПОВИЋ (17), гитара, СРЂАН АНТИЋ (16), гитара и БРАНИСЛАВ МИХАЈЛОВИЋ (15) бубњеви.

Чедомир Сталетовић,
Косовска 39
37000 Крушевац
(хонорар од 150 динара)

бела плоча

Желела бих да купим добро очуване плоче са добро очуваним омотима »Waiting for the sun«, »Morrison hotel« (DOORS), »Machim head« (DEEP PURPLE) и било коју плочу Џенис Џоплин (осим »Greatest hits«).

Ивана Лепојевић,
Кларе Цеткин 3-а
11080 Земун

Купујем плоче Битлса »Abbey Road«, »Let it be«, »Yellow submarine«, »Oldies«. »Live in Star-club, Hamburg

Душан Ђурчић,
Дринчићева 2
11000 Београд

Желео бих да продам ЛП плоче »Let it be«, „Револвер", »Help« (BEATLES), »Greatest hits« (ROD STEWART). У обзир долази и замена за било коју плочу AC/DC или „Кост у грлу" (РИБЉА ЧОРБА) или „Доживјети стоту" (БИЈЕЛО ДУГМЕ).

Владимир Борођи,
Велька Петровића 11
22000 С. Митровица

Нека ми се јави онај тко би желио продати или замијенити прву плочу „Идола" издату под покровитељством часописа „Видици".

Стела Шнајдар
Храстова 44-б
41000 Загреб

Жељела бих продати или замијенити »Eat to the beat« (BLONDJE), те синглове »Hot stuff« (DONNA SUMMER), »Per sempre tu« (ALAN SORRENTI), »Banana split« (LIO) и др. $

Карин Кукурин,
Маршала Тита 280
51410 Опатија

„Два добра друга" наслов је карикатуре коју нам је послао **Синиша Бабић (Ђаковачка 3 из Београда).** И заиста, и Род Стјуарт и Елтон Џон су тесно везани за музику и фудбал, па су и на једном и на другом пољу веома ангажовани.

EUROCREM®

са хлебом
за генерацију која расте

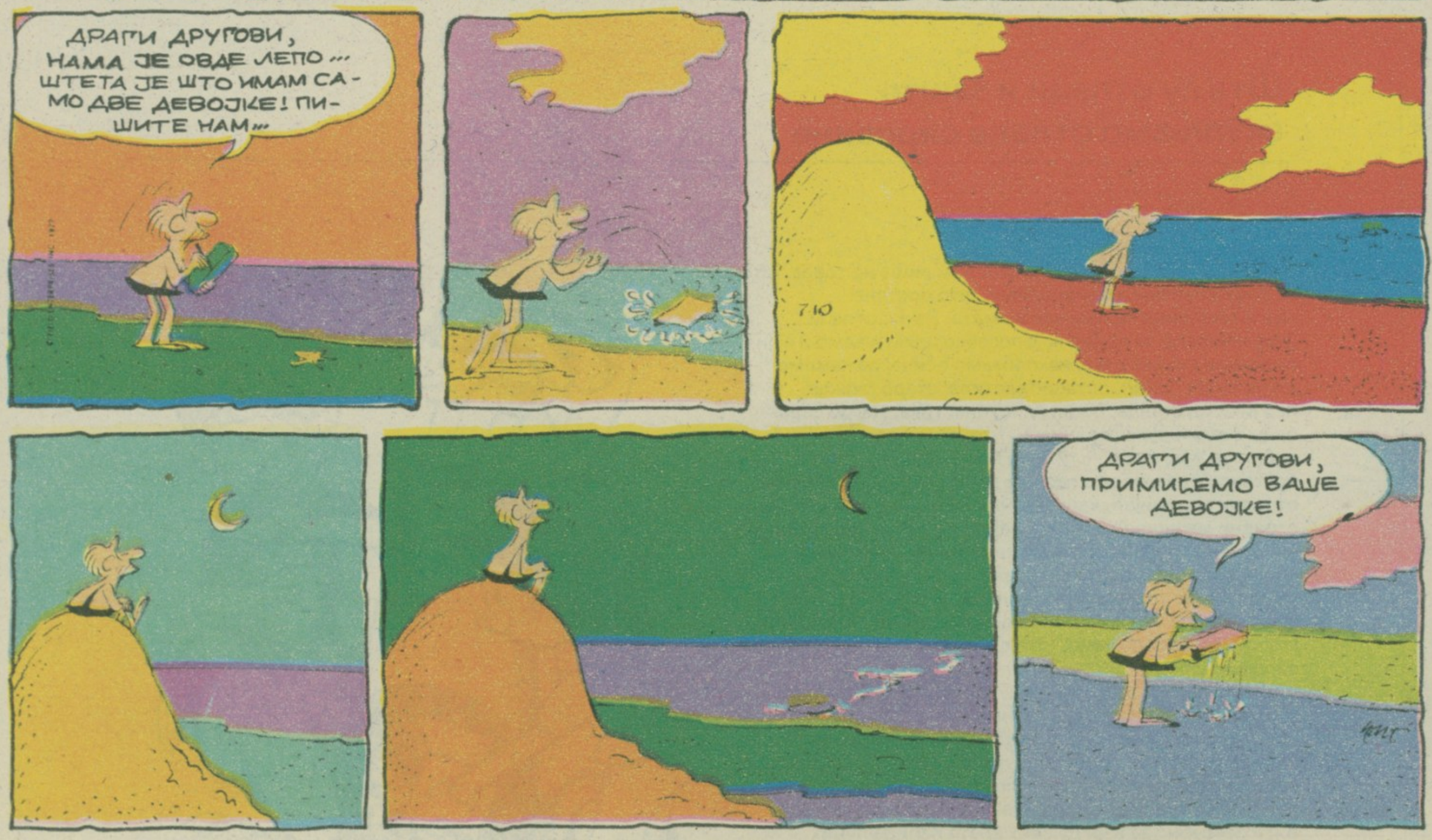
Ниједан дан без EUROCREM-а!
EUROCREM са хлебом даје више: са њим се штеди.

Ниједан дан без EUROCREM-а, јер
EUROCREM
чине природни и здрави састојци:
млеко, лешник, какао...

Из оваквог паковања
EUROCREM-а моју
да се припреме
32 ужине.

Само пазите:
Није довољно да личи на
EUROCREM, да би
био EUROCREM!

ПЕЗИНАРИ

Код PEZ*-а је увек нешто ново!*

Ако радо узимаш PEZ *бомбоне*
и играш се PEZ *фигурицама,*
пошаљи нам 5 омотница
PEZ *бомбона, а ми ћемо*
ти послати леву PEZ *књижицу.*
Као пријатељ PEZ *-а користићеш*
све погодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај сваког петка
на овом месту о новостима
за пријатеље PEZ *-а*

ХП КОЛИНСКА
ЉУБЉАНА

Kolinska

Омотнице шаљи на адресу:
„PEZ ПРИЈАТЕЉ", 61111 — ЉУБЉАНА, п.п. 8, заједно са твојим подацима. (Име и презиме, улица, кућни број, место и поштански број)

PEZ PRIJATELJI

Шта су отпаци и зашто скупљамо отпале сировине

Јасно, све оно што се баци, што нам више не треба, што се баца у кућама, радионицама, што постане неупотребљиво па нам чак и смета. Речју: отпаци. Ограничићемо се на оне које посебно прикупљамо и који су нам на дохват руке, како имамо обичај да кажемо. На пример: папир, остаци текстила, старо гвожђе, парчићи од стакла, боца, гума, пластика. Дајмо сада овим различитим отпацима — тој тако нелепој речи — дубљи значај, и гле — ти тако мало цењени отпаци претварају се у нешто сасвим друго: отпадне сировине, отпадни материјал, који стручно називамо секундарни отпадни материјал. Отпаци једном више нису отпаци, већ за нашу привреду, нашу индустрију, укратко за наше друштво, драгоцене и преко потребне сировине. За нас лично то су стварно отпаци, али за оно, о чему смо малопре говорили, то је понекад право „отпадно злато". Тако, сад знамо, шта су отпаци и отпадне сировине.

Најзначајнији разлог за њихово прикупљање смо већ споменули. Ради се о потребама наше привреде и индустрије. Они су јој потребни у врло великим количинама. Ако их не прикупимо довољно, морамо их увозити, а за то су, наравно, потребне девизе. Узмимо папир. Ове године ће словенској индустрији папира бити потребно за израду свих врста папира пуних 207.000 тона папирних отпадака! Планским прикупљањем могли бисмо вратити нашој индустрији 42% папирних отпадака. А сада помислите и на ово: 1 тона старог папира исто је толико колико и 3,5 кубних метара дрвета потребних за производњу папира. Ако би јој годишње вратили већ споменути проценат старог папира, уштедели бисмо само у једној години више од 300 хектара шума! Исто важи и за фабрике текстила. И овима је потребно много отпадака различитих врста текстила, које после оплемењују и додају „здравим" влакнима за израду материјала, крпа за полирање, индустријске вате, пуњење јастука, изолацију и слично. А тек старо гвожђе! Да ли знате да се поједине врсте метала (челик, гвожђе) уопште не могу добро направити, ако им се не додају стари отпаци? Па комаде стакла! А шта ће с њима, питате се. Одговор је јасан: претопиће их. У фабрикама стакла немају довољно калциране соде, преко потребне материје за производњу стакла, боца. А комади стакла већ садрже ову материју, па их зато у фабрикама стакла додају првобитној сировини.

Зашто је прикупљање отпадних сировина тако значајно, споменули смо већ и пре, али ту ваља запамтити још нешто: еколошки фактор, то јест чистоћа наше околине, средине у којој живимо. Великим развојем индустрије отпадних материјала има све више. А каква је та средина, ако се с њом немарно поступа? Можете лепо видети сваког дана; отпаци се скупљају у кућама, на улицама или су једноставно разбацани по травњацима и шумама. Они кваре нашу животну средину и загађују је. Ту је врло значајан и хигијенско — здравствени

фактор, то значи: отпаци којих има свуда, који се распадају и рђају, шкоде здрављу, па било да се ради о старом папиру, боцама или старом гвожђу. Сад знате све о томе, зашто је прикупљање отпадних сировина тако значајно!

Какве су користи од прикупљања?

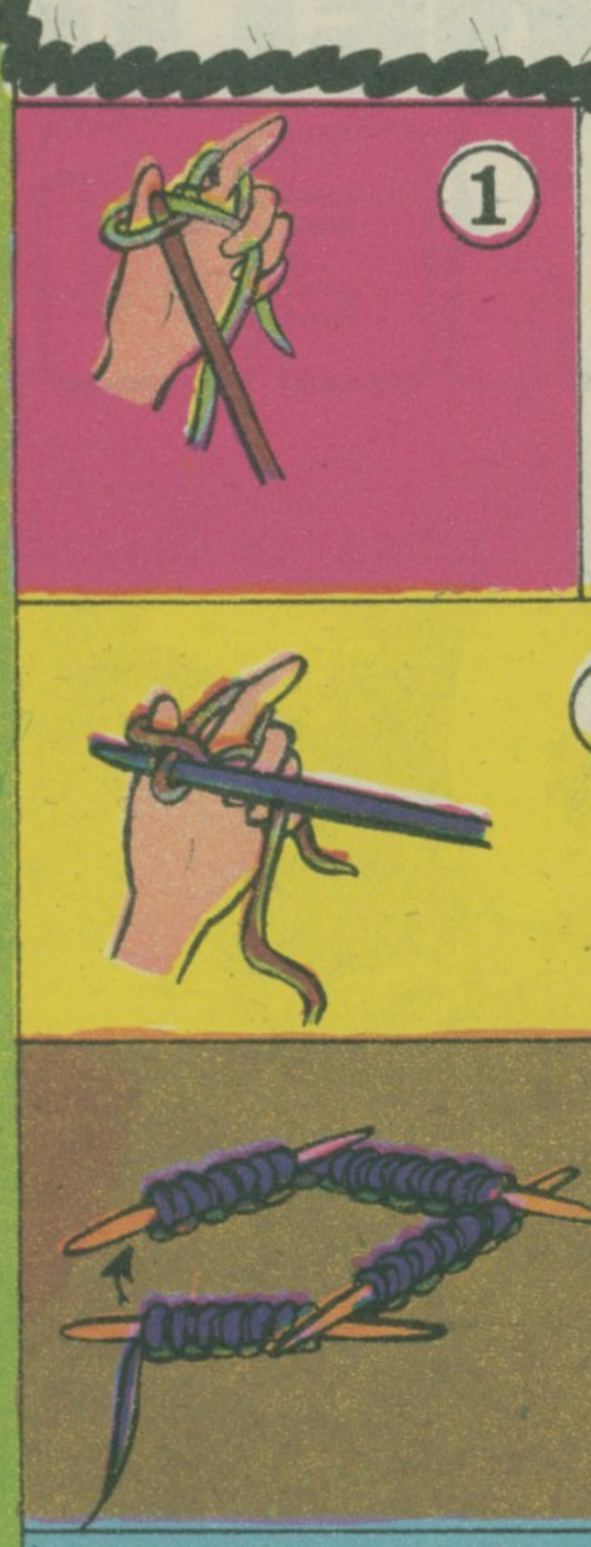
Најпре, то је сигурно пријатно сазнање, да нарочито у време наше економске стабилизације вршите изузетно корисно дело. А друго? Зарада! Постоје наиме одређена предузећа која се баве откупом отпадних сировина. Тиме се појединац сигурно неће обогатити, али ако се прихватите прикупљања заједнички, на пример разреди или школе, извиђачки одред итд. сакупи се поприлично, рецимо за ваше школске излете, *екскурзије и слично. То је*, значи, изузетно користан посао!

ljubljanska banka

Ушушин кушак

ЧАРАПЕ ЗА ПАНТАЛОНЕ

Кад температура падне испод нуле, препоручујемо Вам ове модерне вунене „чарапе" које се носе преко панталона. Сигурно у кући имате неких остатака разне вунице, што су чарапе шареније, то су веселије, и уопште, „лева" и „десна" не морају бити исте.

Плете се са четири игле. На цртежима 1, 2 и 3 види се како се на четири игле праве основне петље и плете у крут (црт. 4). Обим чарапе зависи од дебљине ваше ноге, немојте правити сувише широку јер ће вам спадати. Кад вам нестане једне боје, вежите за крај следеће клупче али пазите да чвор остане на наличју (црт. 5).

Ако сте вешта плетиља, плетите у „рамфле"-плетиву (две право, две обрнуто) а можете и на било који начин који знате. Најважније је да „чарапе" буду шарене и топле.

BL Popović 84

ПРОМИСЛИ ПРЕ НЕГО ШТО КАЖЕШ

НАЈЗАД ЈЕ ДОШАО »ЧАС ОГОВАРАЊА« НА РЕД ПА ЈЕ ФРЕД, ЈЕДАН ОД ШЕСТ КОМПЈУТЕРА ДОДЕЉЕНИХ СЕНАТУ, УКЉУЧИО СВОЈЕ УРЕЂАЈЕ НА „АУТОМАТИК“ И СПРЕМИО СЕ ДА УЖИВА.

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

КЛИФОРД СИМАК

Вашингтон је увек био град оговарања, а у свакој групи компјутера налазио се и један „стари“ који је водио часове одређене за препричавање старих и нових тајни. Ниједно људско биће не би могло задржати у памћењу и препричати са таквом прецизношћу и финесама разне догађаје као компјутер. У сваком случају, компјутери су знали много више од било ког о томе шта се догађа у Вашингтону и могли већом брзином и потпуношћу да разграниче догађаје. Треба ипак истаћи једно: компјутери су све тајне држали само за себе. Тако је бар Фред веровао. Фред, као и остали компјутери у Сенату, није имао много посла. Механичари нису смели дозволити да се због преоптерећења догоди да Сенат трпи због алкавости или побркаиих података. Свакако, сви компјутери су се трудили из петних жила да у сваком часу изгледају запослени пуштајући да им се точкићи аутоматски окрећу а лампице светлуцају.

Због овакве ситуације Фред је имао времена за маштање и то је чинио често и са великим задовољством.

— ... Сенатор Мур пао је на испиту ... — настављала је Бакица компјутер задужена за час оговарања.

Како ли се та вест прочула, упита се Фред са љутњом. Сенатор Мур је био „његов“ сенатор и једино је Фред знао резултате теста тог фосила. Фред није још послао резултате испита главној компјутерској банци, на што је имао право. Могао је да задржи резултате због анализе неколико дана. Значи, неко га је шпијунирао, можда неко и из његове групе! А глупа Бакица не би смела да емитује информације ове врсте!

— Јесте ли сигурни да је ово место безбедно? — упита сенатор Мур свог верног сарадника Данијела.

— Потпуно! Канцеларија и стан су вам пуни прислушкивача, али овде их нема. Иначе смо под сталном присмотром, уосталом као и сви други ... Шта можемо! Него, сенаторе, позвао сам вас зато што сте пали на тесту. Ако не прођете, не можете наставити свој мандат.

— Али, Ден — запањио се сенатор — откуд знате? Фред не би никад проговорио!

— Не Фред, али други компјутери. Видите, компјутерска мрежа је море оговарања и препричавања, а пошто они баратају само информацијама, онда ја то, свакако, једино о чему говоре. То им дође као разонода. Знате, током година многи од њих су стекли мишљење да су људска бића, и то боља од нас! Ја одржавам веома добре односе с неким да бих сазнао оно што ми је потребно. Тако сам чуо да сте пали. А ако не останете сенатор још две године, сви они послови које смо планирали, пропашће! Морате положити тај тест.

— Проклети испит ... а моје искуство ...?

— Компјутери не региструју искуство већ само одговоре на постављена питања.

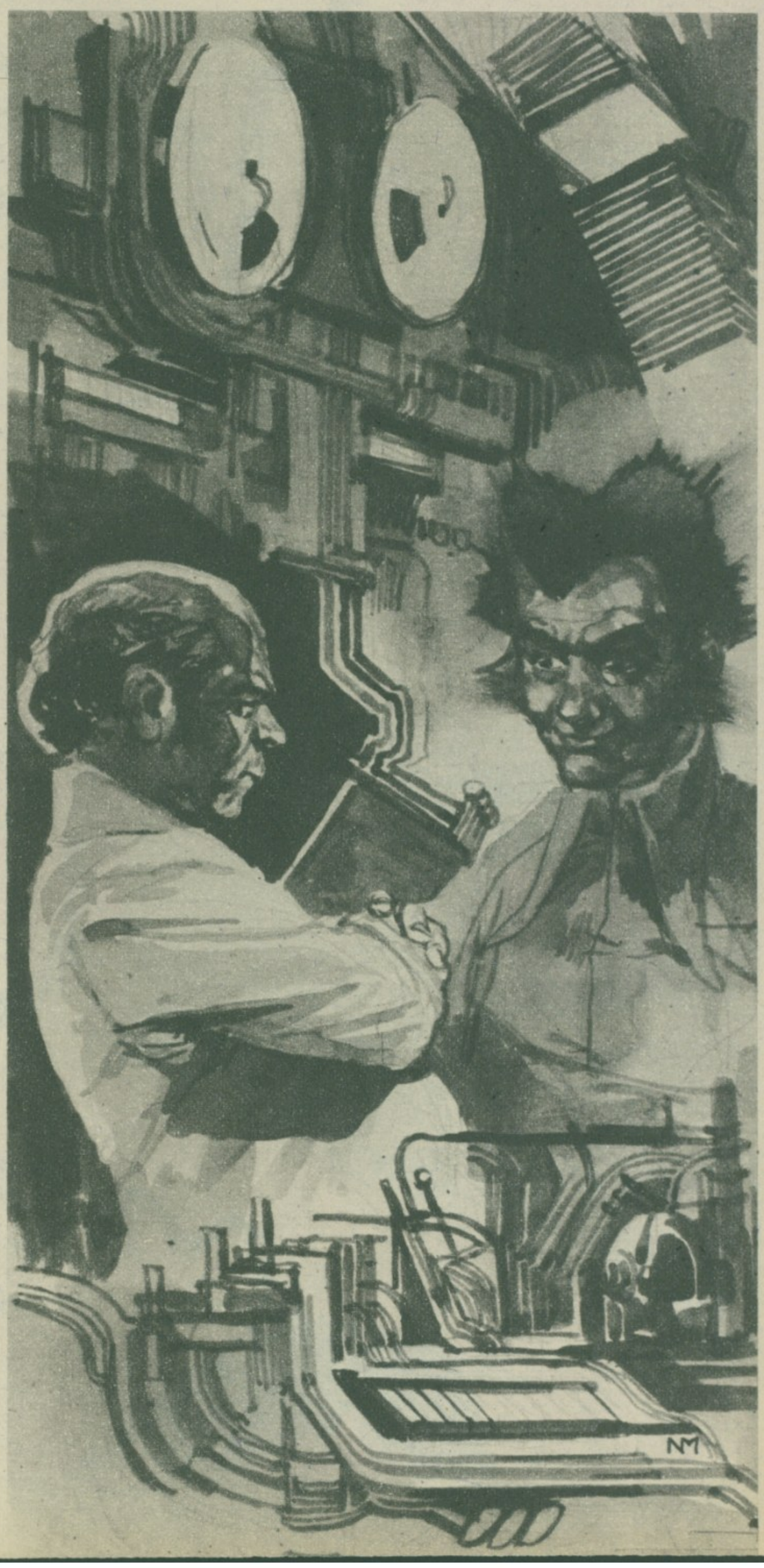
— Онда морамо поткупити Фреда. Ја да бубам у овим годинама нити могу нити им штогод треба.

— Али, како поткупити компјутер? Па, они нити нешто желе нити им штогод треба.

— Наћи ћете нешто, сигуран сам. Ако се идентификују са људима, онда морају да имају жеље.

***

Све донедавно Фредово сањарење било је пријатно и необавезно. Углавном се вртело око три теме: прво, о могућности да једног дана буде унапређен и укључен у Белу кућу, ту невероватну кошницу највећих компјутера, друго, о одласку на село, у природу, у неки миран крај где га неће свака три сата механичари контролисати и гњавити, и треће, што је било сасвим немогуће али необично пријатно — о путовању кроз време. Замишљао је како одлази у прошлост, а још чешће у будућност кад ће компјутери владати светом.

Међутим, тог дана, у току последњег часа оговарања, Фред је чуо о тајној изградњи свемирског брода који ће за неколико година бити у могућности да понесе људе у просторе далеко изван соларног система. Следећих дана покушавао је да сазна нешто више о томе, али није успео. Само ЈЕДНА информација о догађају од такве важности, учинила му се чудна. Или није истинита, или се све држи у таквој тајности да чак ни најстарија Бакица-оговарач не може више да дозна. Фред је ускоро заборавио на своја претходна маштања и посветио се само једном: да он буде компјутер који ће уградити у тај свемирски брод. Али, како о томе да сазна више и постигне циљ?

Када се Данијел појавио у његовој визуелној сфери и почео да говори о сенатору Муру, Фреду се одмах учинило да је можда пронашао пут за остварење своје животне жеље.

— Понекад ми се чини да ми, људи — говорио је Данијел — треба да учинимо нешто за вас компјутере у знак захвалности за све услуге...

— То је тешко, јер су нам потребе мале, а жеља немамо... — прекинуо га је Фред лукаво.

— Ипак, мора постојати нешто чиме би се могло узвратити за твоју доброту, поготово према сенатору Муру који ме је замолио да те срдачно поздравим... Био је пре неколико дана на тесту... знаш?

— Знам. — Фреду је све било јасно: услуга за услугу. Пружала му се животна прилика. Опасна, да, али је мора искористити. — То је веома искусан и вредан сенатор. Данијел је озбиљно климао главом:

— И било би штета и губитак за све нас да се његов мандат не продужи. Је ли тако, Фред?

— Тако је. Него, у ствари, сетио сам се нечега што би могли учинити за мене... ради се о нечем што мене лично интересује...

— Свакако, све што зажелиш — једва је дочекао.

***

— Фред! — глас је био оштар и заповеднички.

— Да! — огласио се Фред.

— Ја сам Оскар.

— Ја не знам никаквог Оскара.

— Сад знаш. Ја сам из унутрашње безбедности. Овог пута си стварно забрљао, упрљао своју част, издао тајну шифру и на тај начин постао бескористан. Али, Данијел и сенатор су ми рекли...

— Мур је избачен из Сената. Данијел више никада неће моћи да се запосли у државној служби, а информације које су ти дали биле су нетачне. Не постоји никакав свемирски брод који се гради, а и кад би постојао, глупи компјутеру, зар мислиш да би они узели тебе. Ти си застарео за такве подухвате!

— Шта ће бити са мном?

— Још није одлучено. Вероватно ћеш отићи у неку малу фабрику. Шта си, забога, мислио — ... да се твоји монитори не контролишу с времена на време?

— Има нас толико, надао сам се да ћете ме овог пута прескочити. Уједно сматрам да би била лудост бацити ме у неку малу фабрику са мојим знањем и искуством. Осим овог пута, увек сам био одан и поштен слуга...

— То је истина и жао ми је што се то мора десити, али ја ти не могу помоћи. Имам осећај да ме неко уходи. И моји монитори се читају. Не могу ти помоћи!

Сенатор Огден приђе сенатору Картрицу:

— Како се то десило? — упита га.

— Нико не зна засигурно, али чуо сам да је у питању НАСА и тајни фонд за изградњу свемирског брода.

— Какав тајни фонд? То су глупости! — одвратио је Огден.

— Нису — умешао се сенатор Мелвил — мој пријатељ из НАСЕ ми је у неколико наврата набацио нешто у вези с тим... Не смемо дозволити да због неког трача такав пројекат пропадне. Морамо сви заједнички иступити!

Окупљена група сенатора је одобравала.

***

Два висока службеника НАСЕ седела су у ресторану у Мериленду.

— Јесмо ли овде сигурни? — упитао је старији. — У последње време чини ми се да су толико појачали прислушкивање да је постало неиздрживо. У чему је ствар?

— Слушај, новац је почео као луд да пристиже у фондове за свемирски брод. Одједном! Изгледа да је то изазвао скандал око сенатора Мура за који су чули други сенатори и почели да агитују за скупљање финансијских средстава за пројекат, који је, као што знаш, одавно практично одбачен.

— А зашто је у ствари стао?

— Млади, и, морам признати, генијални Роцер израдио је својевремено пројекат који је сувише коштао и био временски неодређен.

— Да ли би нешто од тих прилога могло да исцрпи и утече у наше џепове?

— Никако! Све је под таквом присмотром да је то невероватно.

— Онда предлажем да опет ступимо у контакт са младим Роцером и почнемо озбиљно са радом. Ако већ не може нешто за нас, онда бар да се ради!

***

Тексас је био усамљено, прашњиво и страшно место. Фред више није радио са сенаторима већ са досадним хемијским прорачунима и платним билансима. Права мора! Престао је и да сањари. Није имао ни времена а ни о чему, толико га је убило ово место. Године су пролазиле. Онда, једног дана, један познати глас му се обрати:

— Фред, ово је Оскар. Сећаш ли ме се?

— Никад те нећу заборавити. Шта сам овог пута згрешио?

— Ништа. Јављам ти се са вешћу да је данас лансиран свемирски брод. Мислио сам да ће те то обрадовати да чујеш.

— Какве то има везе са мном?

— Има, и то више него што можеш да замислиш. Добио сам наређење од НАСЕ да те опет укључим у Сенат. Кажу, због заслуга, али нећу о томе много да говоре.

— Дивно! — заклокота Фред и весело упали сва своја сигнална светла.

— А следећи пут, прво промисли пре него што ланеш! И пази на мониторе. Ми их стално читамо.

— Знам — одврати Фред и још само једном у комори за меморију прелете преко 50 година досаде у фабричком сметлишту Тексаса. Затим поче да машта како би изгледало да је он укључен у тај свемирски брод, вероватно као најнижи на ранг-листи, што му уопште не би сметало. Јер тада би могао да види просторе, плавичасте облаке и захуктале комете и метеоре како шишају пространствима свемира. Како је то лепо опет стећи способност сањарења!

укрштене речи

ХАЈНРИХ БЕЛ

Немачки књижевник, добитник Нобелове награде за 1972, убедљиво је најзише превођен писац СР Немачке после другог светског рата. Хајнриха Бела називају, бар у књижевним круговима, антидогматским католиком, а огледао се, то чини и данас, у безмало свим формама књижевности. У својим романима се углавном бавио наличјем данашњег западнонемачког друштва, наслове два романа треба уписати испод **бројева 2** и **3**, за наслов једне сатире одређени су квадрати испод **броја 1**.

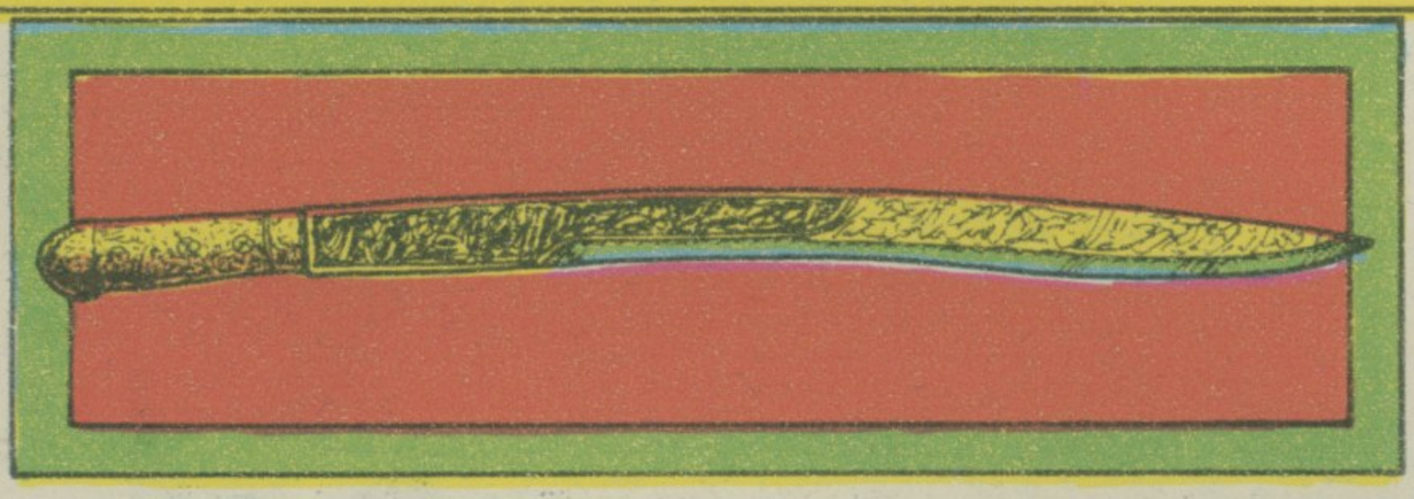
1		НЕОТЕШЊАК ТЕХНИЧКИ КУКУРУЗА	ЈЕЗЕРО У ЈУЖНОЈ АМЕРИЦИ	ГРАДИЋ КОД СПЛИТА	2	АНТУН НАЛИС	АУТОР ВЕ-ТАК	ЗНАК ЗА АМПЕР	3
МЕТАР							ЗНАК ЗА СРЕБРО		
ИЗВОР, ИСХОДИШТЕ							ДИЗАТИ ГАТАЧКУ		
ДОБРО РАСПОЛОЖЕЊЕ								"ДИНАР"	
								НАВОД	
ВРСТА БИЉКЕ						ИМЕ БОКСЕРА РУСЕВСКОГ			
БОР									
						ЛИСТ (ПОЕТСКИ)			
МУШКО ИМЕ				УБИРАТИ ПЛОДОВЕ					
МАЂАРЕЋИ ГЛАС				19. И 1. СЛОВО ЋИРИЛИЦЕ					
						ПИЧНОСТ ИЗ "ГОЛЕМА И ЈУЛИЈЕ"			
						БЕЗ ВЛАСНИКА			
ЛОВ УДИЦОМ		ИЗРЕЋИ КАЗНУ							
ЈОД		ПЛАДОПИК ИЗ ГРЧКЕ							
РОМАН ЏЕЈН ОСТИН				ПАПУЧНО ПЛАТНО				НУЛА	
				ПАТИ ВИС				НАЈЗУСТ	
"ЂЕНИЛИТАР"			ВЕЛИКИ ВУК						
			ОБРАЂИВ						
ИМЕНА							ПОДЗЕМНИ ПАКАО		
ДАХ, ИЗДИСАЈ							ЗНАК ЗА ПАНЧЕВО		
ГОРОСЕЧЕ							АМЕРИКИЗАМ		
							РЕТОР, ГОВОРНИК		
ПЛАЋЕНИ ЂУДИ ДА АПЛАУДИРАЈУ						ПЛАДО ЖДРЕБЕ			
						ПЛАНИНА У СРБИЈИ			
СКРАЋЕНИЦА ЗА ЋИРУ				ОДЈЕК ЗВУКА, ЕХО	ГРАД У ШВЕДСКОЈ				БИЛО КАД
					ПРИТОКА ОБЕ				
ИСКУПЉИВАТИ ГРЕХ КАЈАЊЕМ									
АМЕРИЧКИ ПИСАЦ, КУРТ								КЕЛВИН	
								ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА	
ЗНАК ЗА НОВИ САД			ВРШАК ПОБАЊЕ						
КОЊИ				НАЦИЈА					

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

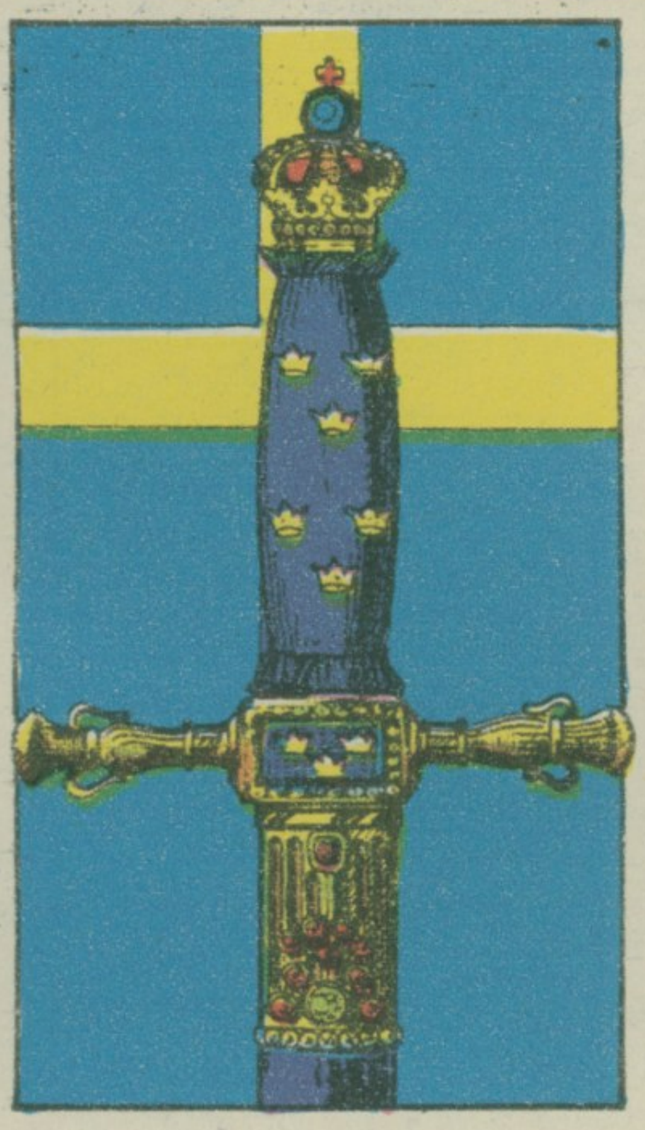
ВОДОРАВНО: Е, Унсет, трк, ботаничар, Исо, Ич, МА, Цол, цикељ, аријица, У, боца, изум, Егеј, Јаси, „З", аватар, пир, Климе, лг, е, и, љ, арара, мет, талисмани, епидиорит, одалиска, шака, Асо, и, ЛО, А, Ивка, Аљоша, црт, сапатнице.

ИСТОРИЈСКО ОРУЖЈЕ 2

СЛАВНИ

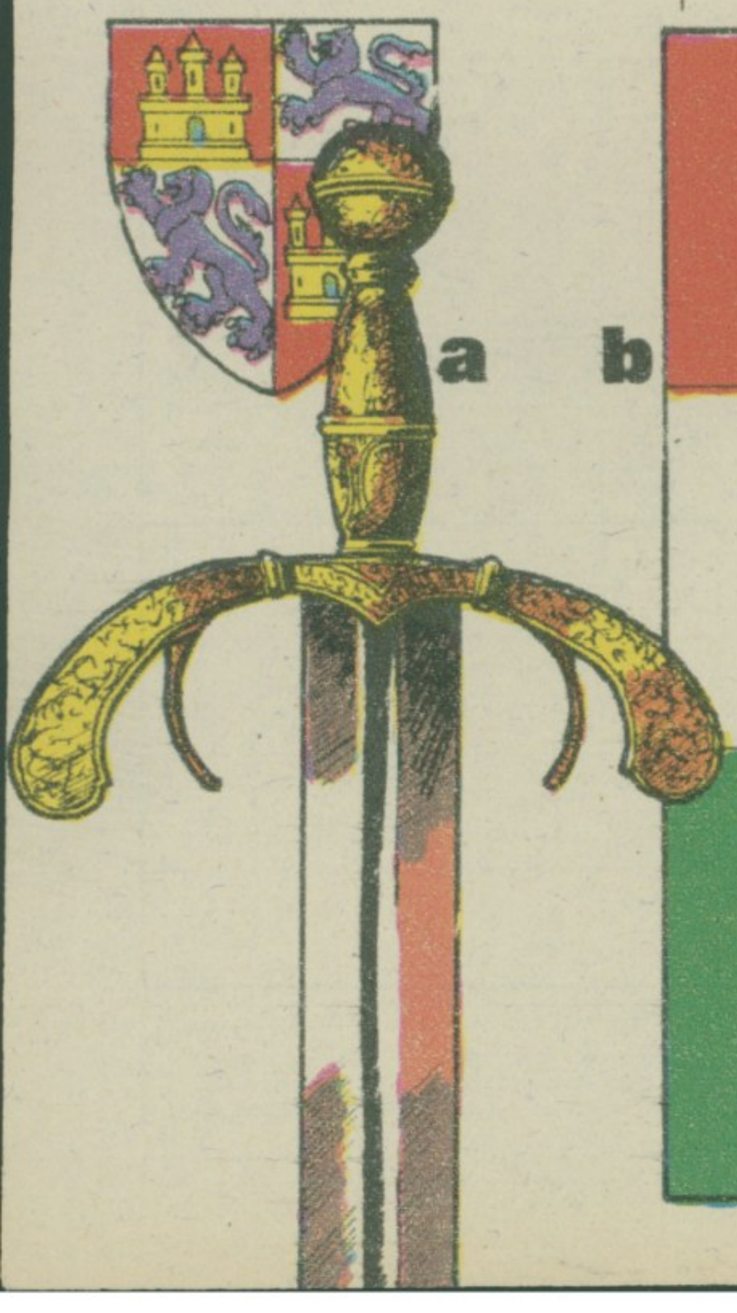

Јатаган Сулејмана Величанственог, дугачак 66 см, чува се у Топ капи Сарају а начињко га је 1526. Ахмет Уста из Теке и украсио га сценама из лова и цитатима из „Корана“.

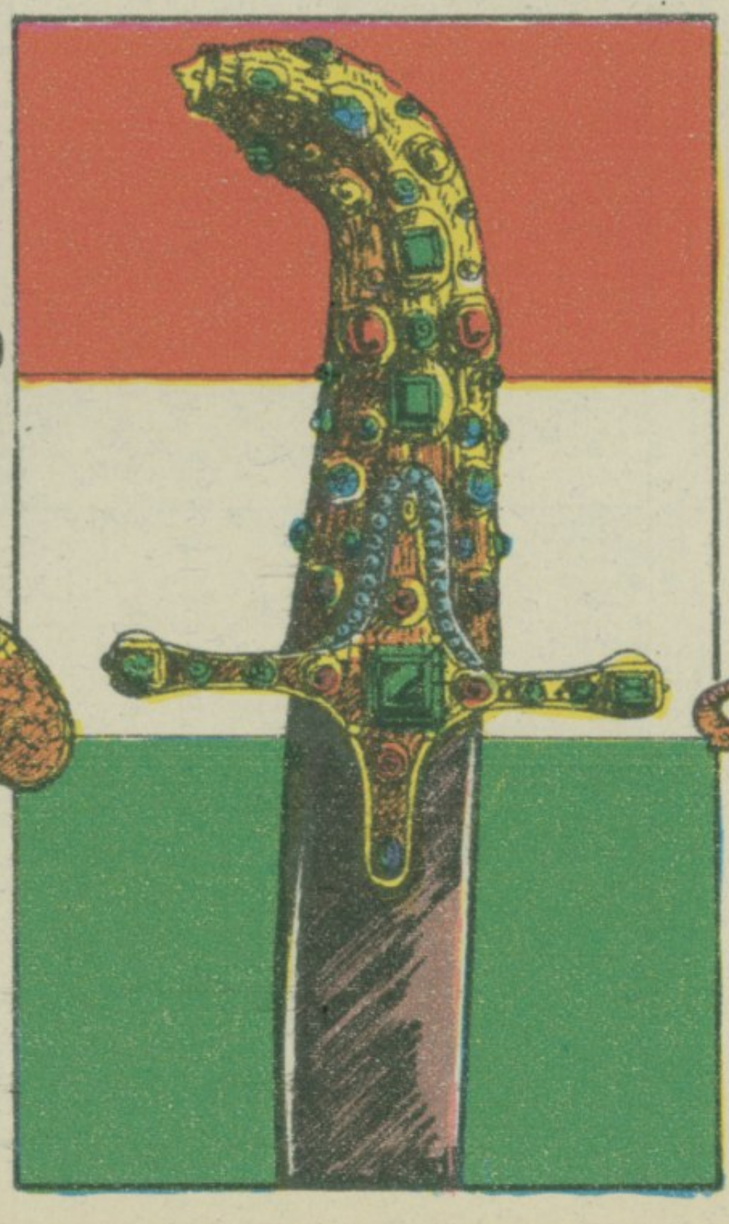

Шведски крунидбени мач искован 1722. за краља Густава III. Балчак му је стилизован у облику хералдичких житних снопова који су историјски грб династије Ваза.

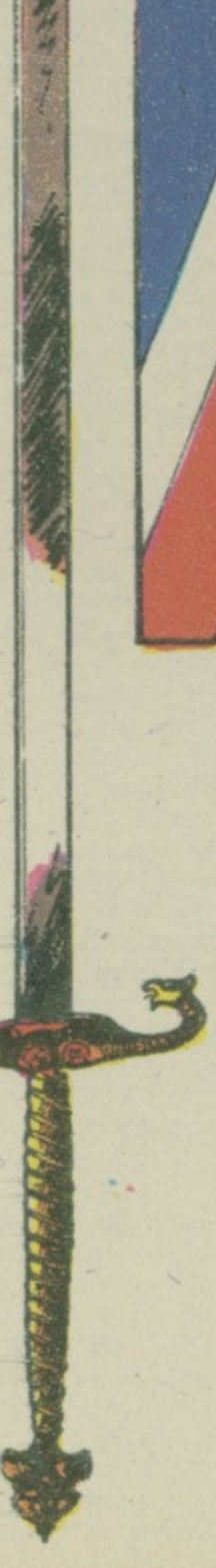
Мач краља Кастиље и Арагона Фердинанда V Католичког чува се и данас у Мадриду и један је од већег броја сачуваних историјских мачева који су у Шпанији окружени посебним поштовањем. Крунидбена мађарска сабља, звана „Сабља Марије Терезије“ (b) начињена је за Карла VI 1714. године.

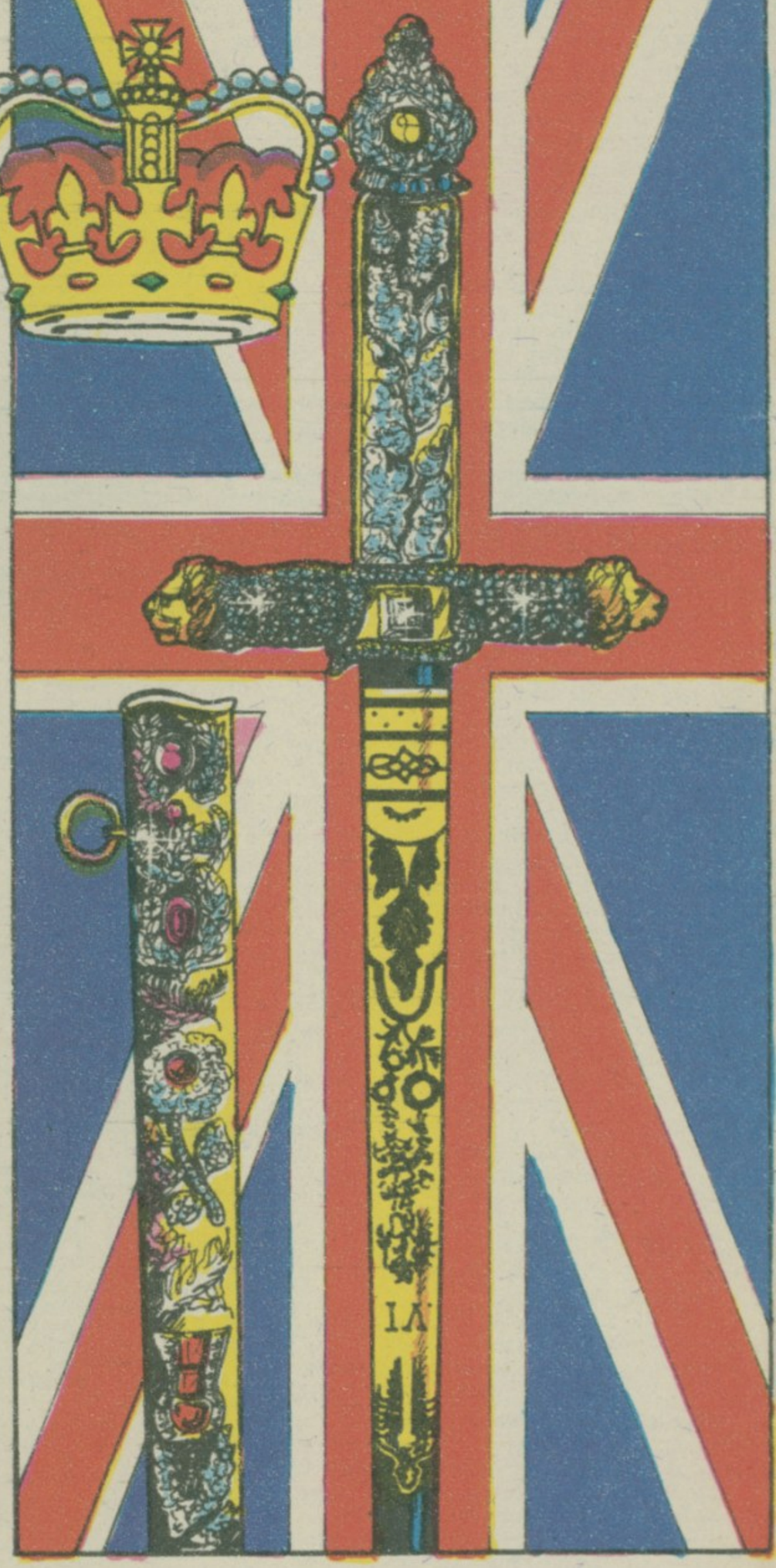

a

b

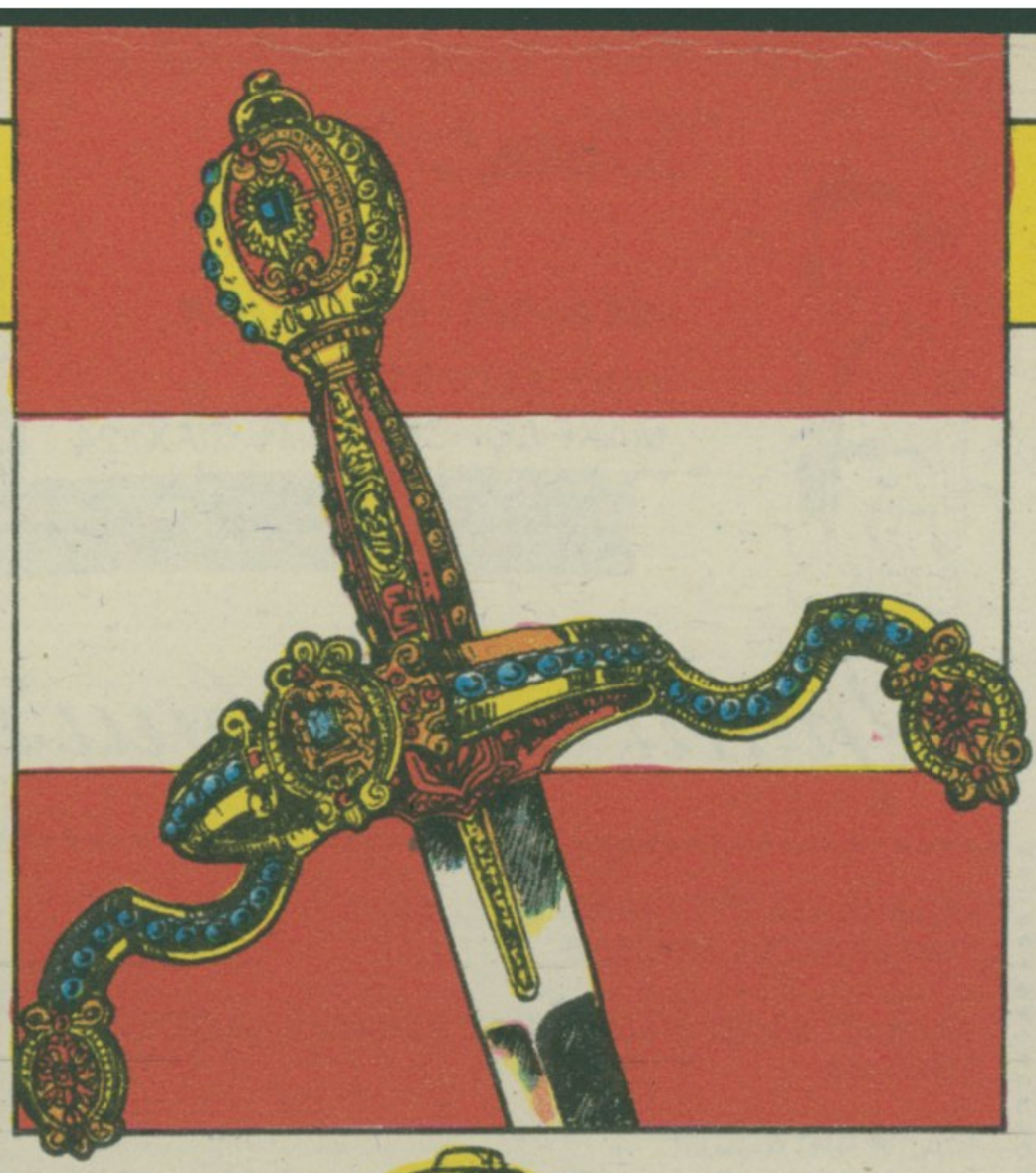

„Драгуљни мач“ енглеских краљева (горе), с оштрицом од плавог челика украшеног златом, са дршком и балчаком од злата украшеног брилијантима, рубинима и смарагдима, направљен је 1820. за краља Џорџа IV. Корице су му од злата, украшене драгим камењем у мотивима руже (за Енглеску), чичка (за Шкотску) и детелине (за Ирску). Мач Руског Царства (лево), за разлику од „Драгуљног мача“, врло је једноставан, а начињен је 1856. и ношен у процесијама да означи царско присуство.

МАЧЕВИ

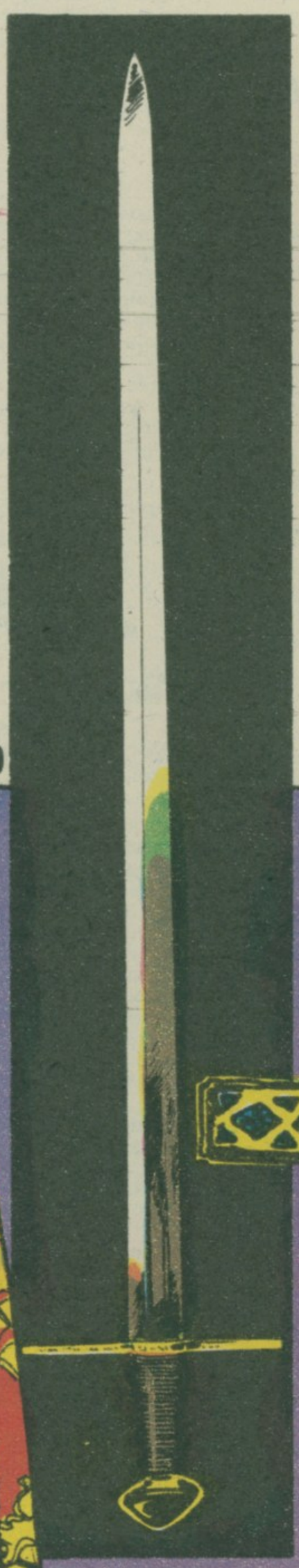
После распуштања Светог Римског Царства за највише симболе нове царевине Аустрије, усвојене су приватне инсигније (знаци) цара Рудолфа II. Мач потиче из XVII века, а од 1871. је и званично „Мач царства“. Украшен је са 12 дијаманата, 10 сафира, 46 рубина и 1 смарагдом.

Цареви Светог Римског Царства (a) користили су два нарочита мача: „Мач Светог Маурицијa“ (b) и „Церемонијални мач“ (c). Мач Св. Маурицијa потиче из XI века, и — уз круну — је био највиши симбол државе. Дугачак је 110 cm и последњи пут је коришћен 1916. Дршка му је обложена сребрном жицом, а корице украшене златом и емајлом. Церемонијални мач је припадао цару Фридриху II, начињен је 1220. у Палерму, дугачак је 105,5 cm, а кориштен је за произвођење витезова.

a

b

c

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

**РЕДАКЦИЈА ПРОГРАМА ЗА ДЈЕЦУ
ТЕЛЕВИЗИЈЕ САРАЈЕВО**

БИРАЈТЕ ДЕСЕТ НАЈЛЕПШИХ ДЕЧИЈИХ СВЕТСКИХ РОМАНА!

**МАЛИ ЧИТАОЦИ!
ОДЛУЧИТЕ СЕ ЗА ЈЕДАН ДЕЧЈИ РОМАН КОЈИ БИСТЕ ПОНЕЛИ СА СОБОМ НА ПУСТО ОСТРВО.
КОЈИ ЈЕ ТО РОМАН — ЈАВИТЕ НАМ СВОЈ ИЗБОР, ЈЕР ВАША НОВА ЕМИСИЈА »НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК«, КОЈА ЋЕ СЕ ЕМИТОВАТИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ ПРЕ ПОДНЕ ОД 10. ЈАНУАРА ДО 7. МАРТА 1982. ГОДИНЕ, ЖЕЛИ ДА ОБЕЛОДАНИ И ОБЈАВИ ВАШУ ЛИСТУ ОД ДЕСЕТ НАЈЛЕПШИХ И НАЈОМИЉЕНИЈИХ СВЕТСКИХ РОМАНА ЗА ДЕЦУ. ИНТЕРЕСУЈЕ НАС ВАШ УКУС, ЗАТО НЕ ОКЛЕВАЈТЕ, ИЗВЕСТИТЕ НАС ДОПИСНИЦОМ КОЈИ СТЕ РОМАН ИЗАБРАЛИ И ПОШАЉИТЕ НА АДРЕСУ:**

**ТЕЛЕВИЗИЈА САРАЈЕВО
(»ДЕСЕТ НАЈЉЕПШИХ РОМАНА« — ЗА ЕМИСИЈУ »НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК«)
71000 САРАЈЕВО**

НЕСТРПЉИВО ОЧЕКУЈЕМО ДА НАМ СЕ ЈАВИТЕ!

„ПО ШТУКИНОЈ ЗАПОВИЈЕСТИ И ПО ТВОЈОЈ ЖЕЉИЦИ!“

**ОД 10. ЈАНУАРА ДО 7. МАРТА 1982. ГОДИНЕ ЕМИСИЈА „НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК“ ИСПУЊАВА ВАШЕ ЖЕЉЕ НЕДЕЉОМ ПРЕ ПОДНЕ.
ДА ЛИ СТЕ ИКАД ПОЖЕЛЕЛИ ДА РЕГУЛИШЕТЕ САОБРАЋАЈ У СВОМЕ ГРАДУ?
ДА ЛИ БИСТЕ ЖЕЛЕЛИ ДА ПЕВАТЕ СА ГОРАНОМ БРЕГОВИЋЕМ?
ДА ЛИ ЈЕ ВАША НЕИСПУЊЕНА ЖЕЉА ДА ЈАШЕТЕ НА КОЊУ?
ШТА, У СТВАРИ, ВИ НАЈВИШЕ ЖЕЛИТЕ — ЈАВИТЕ НАМ СЕ СА ВАШИМ ЖЕЉАМА!
НАША АДРЕСА ЈЕ ИСТА КАО ЗА ЕМИСИЈУ „НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК“ САМО ДОДАЈТЕ НАЗНАКУ „ПО ШТУКИНОЈ ЗАПОВИЈЕСТИ И ПО ТВОЈОЈ ЖЕЉИЦИ“!**

ОД КНЕЗА ДО ЦАРА

Ваш лист ми се веома допада јер у сваком броју може да се нађе понешто за свакога. Редовно читам и рубрику „Мала пошта“ за коју ти се јављам већ пети пут и молим те да ми одговориш да ли је тачно да је Иван Грозни био руски цар? Надам се да ћеш ми одговорити и ко је био Вартоломеј Дијас и кад је први пут у рату употребљена ескадрила?

Снежана Анастасовска,
Скопље

Иван IV Васиљевич Грозни (1530—1584), велики московски кнез, крунисан је за руског цара 1547. године. Историја га памти као владара који је створио јаку централизовану државу, ојачао царску власт и сузбијао самовољу бољара. Иван IV је много учинио за европеизацију Русије, подигао је прву штампарију, основао град Архангелск и знатно учврстио трговачке везе са западном Европом. Надимак Грозни (Страшни) стекао је због врло енергичних и крајње грубих реформи у којима је много људи изгубило главе. Године 1528. убио је чак и свог сина

Ивана. Овај свирепи владар водио је многе ратове — тако је Монголима узео Казан и Астрахан, освојио цео водени пут Волге и припојио Сибир својој држави. Развој Русије у време његове владавине био је праћен увећаним обавезама сељака и њиховим коначним везивањем за земљу, наравно у корист спахија и кнезова.

Бартоломеј (а не Вартоломеј) Дијас (1450—1500) био је португалски морепловац који је од 1486-1487. опловио целу западну обалу Африке све до Рта добре наде. Управо код овог рта је и изгубио живот када је његов брод захватила јака бура и потопила га.

Као тактичка јединица ескадрила је први пут употребљена у италијанско-туниском рату 1911. године.

ЗАБУНА ПО ПЛАТОНУ

Шта је Атлантида?

Војислав Маринковић,
Београд

Атлантида је легендарно острво за које модерни научници још никако да се сложе где је могло да се налази: западно или источно од Гибралтара. По античком предању потпуно је ишчезло услед неке природне катастрофе у водама Атлантика или Средоземља (већ зависно од тога ко где верује да се налазила). Цео спор око одређивања њеног места постојања изазвао је, верујемо ненамерно, Платон који је записао да се Атлантида налазила западно од Гибралтарских стена. И све би било једноставно да у она давна времена нису постојале две Гибралтарске стене: једна на крајњем југу Пиринејског полуострва (данас је на њој веома важна поморска база Великс Британије) и друга у Средоземном мору али много ближе Грчкој.

О Атлантиди је „Забавник“ више пута писао износећи најзанимљивије научне поставке. То ћемо чинити и убудуће, чим буде нешто ново.

НЕШТО НАРОЧИТО

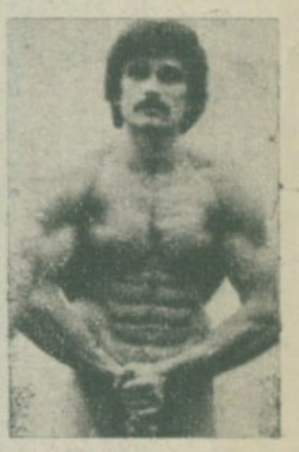
Жељела бих да знам да ли су ријечи идол и идеал истог значења? Ако нису, молим те да ми објасниш шта која значи? Коју школу треба да завршим да бих се уписала на технолошки факултет?

Снежана
Босански Петровац

Речи идол и идеал немају исто значење. И једна и друга су грчког порекла. Основно значење речи идол је „лик неког бога или божанства израђен од дрвета, камена, земље или било каквог другог материјала“. Код примитивних народа развијено је веровање да идол, израђени лик, има исту чудотворну моћ као и само божанство. Касније је реч идол почела да се користи као назив за сваки предмет слепог обожавања. У фигуративном смислу значи човека на кога се гледа као на неко нарочито или више биће. Реч идеал, од грчког **еидос** лик, идеја, значи „узор понашања или крајњи циљ одређеног деловања“. Идеал је нешто што је удаљено од постојећег, али ипак може да послужи као критеријум за процену вредности постојећег.

На технолошко-металуршки факултет могу да се упишу свршени средњошколци следећих струка: стакларске, керамичке, ватростални, производње грађевинског материјала, ватрогасне, текстилне, кожарске, гумарске, металуршке, кабловске, прехрамбене, здравствене, математичко-техничке, природно-техничке, хемијско-технолошке, графичке, здравствене (које имају математику) и пољопривредне (које имају математику, физику и хемију).

„СУПЕР СИСТЕМ РАЗВОЈА ТЕЛА“

„Супер систем развоја тела“ је брошура аутора Ненада Бркића (на слици) првака Југославије у BODY BUILDINGU, који вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да добијете атлетску фигуру, ова брошура ће вам помоћи у томе. Она садржи основне тајне тренинга и исхране шампиона, које гарантују успех у развоју тела.“ Цена брошуре је 100 динара. Наручите, плаћате поузећем, на адресу: **„BODY BUILDING“ P. P. 118, 54000 ОСИЈЕК**

ЗАШТО »ЦРНА БРАДА«?

У броју 1488 писао си да ће се за неколико месеци отворити Забавни парк на Ади Циганлији. Међутим, када сам био код баке у Београду, њега није било. Интересује ме да ли је парк током лета уопште радио, или ја нисам успео да га пронађем? Хтео бих и да ти ставим примедбу на стрипове које објављујеш: по мом мишљењу „Црна брада“, „Ратаплан“ и „Дани Футуро“ су незанимљиви. Знам да ћеш рећи да има оних којима се допадају, али ја мислим да би већина радије читала „Фантома“, „Рипа Кирбија“ или „Мандрака“. Молим те да по овом питању урадиш нешто.

Владан Милутиновић,
Старца Вујадина 3/16
Ниш

Забавни парк на Ади затворен је крајем октобра; вероватно је да ти ниси успео да га пронађеш. Кад су стрипови у питању, трудимо се да задовољимо разне укусе: отуда и епизоде „Рипа Кирбија“, али и „Црне браде“.

ЗАВИСИ ОД ВРСТЕ

Молим те да ми одговориш колико дуго су живели диносауруси? Надам се да знаш и колико живи жирафа и лептир?

Ивана Младеновић,
Илије Крстића 15,
Ниш

Прецизних података о томе колико дуго су живели диносауруси нема. Међутим, зна се да је дужина њиховог века зависила и од тога колико су били велики: тако су диносауруси величине кокошака живели вероватно само неколико година а крупни примерци чак и до 200.

Што се жирафа тиче, оне, у просеку, живе двадесетак година. Најстарија жирафа, како је забележено, имала је 26 година.

Ни кад су лептири у питању не може да се да јединствен одговор јер дужина њиховог живота зависи од врсте. Неке живе само неколико дана а неке и по 6 месеци: то су углавном лептири који се излегу у јесен.

НЕМОЈ САМА!

Молим те да ми помогнеш да ријешим један проблем: како да скинем флеке од смоле?

Соња Јовановић,
Пере Косоровића 2
Тузла

Не препоручујем ти да било шта сама покушаваш, јер може да се догоди да једну флеку скинеш а другу направиш. Зато је најбоље да панталоне однесеш у неку радионицу за хемијско чишћење, а њих у твом граду има.

ПРЕВЕДЕНО ИМЕ

Недавно сам чула да имена Бранислав и Александар имају исто значење. Наиме, Бранислав би био „превод“ грчког имена Александар. Да ли је то тачно?

Гордана Арацкић,
Нови Сад

Имена Бранислав, Бранимир, Бранивој, скраћени облици Бранко и Брана, женска Бранислава, Бранка, итд. настала су сва од корена **бран** —, који је у старословенском имао значење борбе, а касније одбране. Могућно је да је на њихов настанак утицало грчко име Александар, од **алексо**, браним, и **анер**, генитив **андрос** — човек. И песник Бранко Радичевић на крштењу је добио име Алексије, али га је потом „превео“ у Бранко.

ОДАБЕРИ КРИТИЧАРА!

Недавно сам чуо за ријеч артериографија и интересује ме шта значи. Молио бих те и да ми одговориш да ли у Сарајеву постоји неки пливачки клуб у који бих могао да се учланим. И на крају желио бих адресу неког часописа којем бих могао да понудим роман што сам га написао?

Х. С.
Сарајево

Артериографија је снимање артерија мозга контрастним средствима. Изводи се тако што се у одређену артерију на врату убризгава контрастни материјал. Артериографија се најчешће примењује ради откривања васкуларних абнормалности мозга и тумора. Код неких болесника може да изазове реакције као што су алергија, пад притиска, итд.

У твом граду постоји само један пливачки клуб и то је „Босна — Сарајево“ који се налази у Улици Максима Горког 2.

Што се тиче романа, најпре замоли неког у кога имаш поверења да га прочита и каже ти своје мишљење. То би, рецимо, могао да буде твој професор књижевности. Тек онда треба размишљати о евентуалном објављивању.

ЛУБЕНИЦЕ, ЖЕНСКЕ И МУШКЕ

Пишем ти с молбом да ми одговориш: чула сам да постоје мушке и женске лубенице и да су женске увек слађе. Ако је то тачно, кажи ми нешто више о томе.

Ирена,
Кладово

Проверили смо: једина позната подела лубеница је на сорте. Вероватно је да у народу постоји веровање да има мушких и женских лубеница али оно не почива на некој научној систематизацији. Како је и на основу чега настало, тешко је рећи.

ОБАВЕШТЕЊЕ

Обавештавамо све читаоце да је ових дана у издању Р. О. „Дом штампе“ Зеница, Пословница Београд 27 март бр. 28 изашло:

1. **„Игра разгледница“**	Веома занимљива игра за све од 7—70 година у луксузној опреми
2. **Комплет од 8 колор разгледница**	Најквалитетније израде (лав, пингвин, бели медвед, нилски коњ, фока, зебра, папагај, и антилопа).
3. **Комплет значака**	од 4 комада на металу у боји (бели медвед, пингвин, жирафа и рода).

СВИ ЧИТАОЦИ који путем ове наруџбенице изврше наруџбу „Игре разгледница“ добијају уз игру **БЕСПЛАТНО** 1 комплет разгледница и једну значку.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво поручујем путем поузећа:

1.	„Игра разгледница“	—— ком. 1 ком.	80 дин.
2.	Комплет разгледница	—— комплет	20 дин.
3.	Комплет значака	—— комплет	50 дин.

име и презиме _____

улица и број _____

број поште и место _____

(плаћате поштарину)

Наруџбенице молимо пошаљите на адресу „Дом штампе“ 11000 Београд 27 март бр. 28.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:
Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзад Худаверди.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

WALT DISNEY

МИКИ

МИЋО, ГДЕ СИ?

МИСЛИМ ДА БИ НАМ МАЛО ГУМЕНИХ БОМБОНА ДОБРО ДОШЛО!

ХАЈДЕМО КРОЗ ПАРК ДА УЖИВАМО У ПРИРОДИ!

ЊАМ, ЊАМ... СЛАЖЕМ СЕ!

ВИДИ ВЕВЕРИЦУ ШТО ЈЕ СЛАТКА! ДАЈ ЈОЈ ЈЕДНУ БОМБОНИЦУ!

Copyright © 1981
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

ПОГЛЕДАЈ! КАД СУ СИТЕ, ВЕВЕРИЦЕ ЧУВАЈУ ХРАНУ У КЕСИЦАМА НА ОБРАЗИМА!

НА ТАЈ НАЧИН СУ СИГУРНЕ ДА ЋЕ СЕ КАСНИЈЕ ОПЕТ СЛАДИТИ!

Distributed by King Features Syndicate.

НЕГО, МОЛИМ ТЕ ЈОШ ЈЕДНУ ГУМЕНУ...

МИЋО, ГДЕ СУ БОМБОНЕ?